

Beleidsplan voor de Openlucht recreatie

Nr. 25. Beleidsplan voor de Openluchtrecreatie.

Amsterdam, 11 januari 1990.

Aan de Gemeenteraad

Hierbij bieden wij u het Beleidsplan voor de Openluchtrecreatie aan (Gemeentebblad 1990, bijlage B). Dit beleidsplan bouwt voort op de visie die is neergelegd in de Beleidsnota Openluchtrecreatie (Gemeentebblad 1977, afd. 1, nr. 114), welke op 7 maart 1977 door u voor kennisgeving is aangenomen. In de voorgaande nota is voor het eerst een samenhangende beleidsvisie gepresenteerd met betrekking tot de vele facetten van openluchtrecreatie, die beschouwd werd als vertrekpunt voor verdere beleidsontwikkeling op dit terrein. De uitwerking van beleidsvoornemens heeft sedertdien in samenwerking tussen de verschillende gemeentelijke afdelingen en diensten vorm gekregen. Veel is inmiddels tot stand gekomen of is in ontwikkeling. Enkele voornemens zijn om redenen van financiële of planologische aard niet gerealiseerd. In de tussenliggende periode zijn diverse nota's met betrekking tot deelterreinen van de openluchtrecreatie aan uw Vergadering voorgelegd. In de begrotingsmissive van 1987 werd aangekondigd dat een geactualiseerd Beleidsplan voor de Openluchtrecreatie zou worden voorbereid. Om een aantal redenen leggen wij deze nota juist nu aan uw Vergadering voor.

In de afgelopen periode zijn op een groot aantal terreinen ontwikkelingen in gang gezet die de positie van Amsterdam in de jaren negentig moeten versterken. In de vorig jaar verschenen Vierde Nota Ruimtelijke Ordening wordt Amsterdam beschouwd als koploper van de stedelijke knooppunten in Nederland. Dit heeft geresulteerd in de toekenning van een taakstellend contingent van zeventuizend nieuwe woningen per jaar. Verder heeft Amsterdam een voortrekkersrol in de verbetering van het internationaal concurrerend stedelijk vestigingsmilieu in de randstad. Om de bereikbaarheid van de stad te vergroten, wordt bovendien een groot aantal infrastructurele voorzieningen voorbereid. Deze ontwikkelingen zullen de komende jaren een belangrijke invloed hebben op de ruimtelijke structuur van de stad.

De aanpassingen in de ruimtelijke structuur blijven gebaseerd op het concept van de compacte stad. De hiermee samenhangende verdichting zal een grotere druk op de beschikbare stedelijke ruimte tot gevolg hebben. Er wordt echter tegelijkertijd grote waarde toegekend aan een kwalitatief hoogstaande, gedifferentieerde en goed bereikbare voorzieningenstructuur binnen de stad. Uitgaande van een principiële gelijkwaardigheid ten opzichte van wonen, werken en verkeer beschouwen wij recreatie als een volwaardige component van het gemeentelijk beleid. Met dit beleidsplan wordt vanuit het perspectief van de openluchtrecreatie een bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van Amsterdam in de richting van een complete stad, die bovenal leefbaar is en blijft voor zijn inwoners.

Het komend decennium zal een toeneming van de bevolking, een verandering in de samenstelling van huishoudens en een grotere verscheidenheid aan leefstijlen te zien geven. Bovendien zijn er in de afgelopen jaren duidelijke verschuivingen in het recreatiepatroon van de stadsbewoners geconstateerd. Zo is er bij voorbeeld sprake van een

toegenomen populariteit van meer individuele sportieve recreatie in de buitenlucht, zoals wandelen, fietsen, maar ook surfen en kanoën. Dergelijke ontwikkelingen zullen zowel kwantitatief als kwalitatief een belangrijke invloed moeten hebben op de aanleg en het gebruik van recreatievoorzieningen en de inrichting van de openbare ruimte. Stedelijke recreatie is een veelvormig maatschappelijk verschijnsel, dat zich niet beperkt tot de traditionele opvatting over ontspanning in de vrije natuur. In de thans gehanteerde begripsomschrijving weerspiegelt zich een veel bredere benadering van recreatie, te weten alle (geestelijke en lichamelijke) bezigheden met een min of meer vrijwillig karakter, waarbij genoegen en ontspanning voorop staan. Het kan hierbij gaan om activiteiten in de woning of buitenshuis, overdekt of in de openlucht, rondom specifieke voorzieningen (non-profit of commercieel) of in de openbare ruimte. Hoewel ontspanning in het recreatiegedrag centraal staat, wordt aan dergelijke activiteiten veelal tevens een maatschappelijke betekenis toegeschreven. De activiteiten kunnen een bijdrage leveren aan de individuele ontwikkeling van mensen (ontplooiing), de participatie van verschillende bevolkingsgroepen (emancipatie) en het voorkomen van sociaal isolement (preventie).

In het beleidsplan beperken wij ons tot recreatievormen in de openlucht. Dit beleidsterrein heeft echter in meer of mindere mate belangrijke raakvlakken met sport, cultuur, vorming en ontwikkeling, toerisme en economie, ruimtelijke ordening en beheer van de openbare ruimte. De samenhang met aangrenzende beleidsterreinen is in het beleidsplan expliciet weergegeven.

Voor de openluchtrecreatie kunnen zowel groene (parken, plantsoenen, volkstuinten en sportparken) als niet-groene elementen (woonerven, speelgelegenheden, pleinen, markten, grachten en plassen) een belangrijke rol spelen. In dit beleidsplan wordt uitgegaan van voorzieningen op drie schaalniveaus, te weten de leefbaarheidsvoorzieningen in de directe woonomgeving, de bovenwijkse recreatievoorzieningen en de voorzieningen aan de stadsrand en in de recreatiegebieden. Eén van de uitgangspunten van het beleid met betrekking tot openluchtrecreatie is, dat de voorzieningen op de verschillende schaalniveaus onderling een complementaire functie hebben.

Uit onderzoek blijkt, dat verreweg de meeste mensen hun vrije tijd vooral doorbrengen in en rondom de woning. Naast huisvesting en werkgelegenheid wordt de leefbaarheid van de stad in sterke mate bepaald door de inrichting en kwaliteit van de openbare ruimte en de voorzieningenstructuur in de woonwijken. Dit aspect geldt in versterkte mate voor de minder mobiele bevolkingsgroepen en de bewoners van de oudere wijken. In de komende periode zullen met name in deze oudere wijken extra inspanningen moeten worden geleverd om recreatiemogelijkheden in de directe woonomgeving te verbeteren. Hierbij dienen groene en niet-groene elementen gevarieerd toegepast te worden en het geheel te worden afgestemd op de wensen van de bewoners en de specifieke mogelijkheden in de desbetreffende buurten en wijken.

Op hoger schaalniveau liggen de bovenwijkse (recreatie)voorzieningen. Deze voorzieningen hebben veelal door een hogere opnamecapaciteit en/of specifieke gebruiksmogelijkheden een groter bereik dan uitsluitend de directe woonomgeving. Vanuit recreatief oogpunt bezien vormt de stedelijke groenstructuur een onmisbaar element van het leefmilieu in de stad. Deze

groenstructuur bestaat uit bovenwijkse parken en groene verbindingzones (radialen) vanuit de oudere stadswijken naar het landelijk gebied rondom de stad. Ook sportparken, volkstuinparken, kampeerterreinen en de groenvoorzieningen bij begraafplaatsen, kwekerijen en dergelijke worden tot de stedelijke groenstructuur gerekend. Zowel een evenwichtige spreiding als een hoogwaardige kwaliteit van de groenvoorzieningen vormen hierbij belangrijke aandachtspunten. Hoewel in met name in de vooroorlogse wijken nog een aanzienlijk tekort bestaat aan bovenwijkse groenvoorzieningen, zijn er hier ruimtelijk gezien slechts beperkte mogelijkheden om nieuwe parken aan te leggen. Uit onderzoek blijkt echter, dat met een aangepaste inrichting of een aangepast beheer de gebruiksmogelijkheden van de meeste parken nog aanzienlijk kunnen worden uitgebreid. Het is dan ook wenselijk, dat in de komende jaren het beleid gericht zal worden op vergroting van de gebruikscapaciteit en waar mogelijk uitbreiding van de bestaande parken. Zoals aangegeven, beperkt de openluchtrecreatie zich niet uitsluitend tot groenvoorzieningen. Vooral de binnenstad van Amsterdam biedt een scala aan (niet-groene) recreatiemogelijkheden voor Amsterdammers en bezoekers van de stad. In de komende jaren zullen wij maatregelen nemen om het verblijfsklimaat in de binnenstad te verbeteren en de toeristisch-recreatieve potenties van de binnenstad verder tot ontwikkeling te brengen.

Aan de stadsrand en buiten Amsterdam zijn verschillende gebieden geheel of gedeeltelijk ingericht ten behoeve van de openluchtrecreatie. Gezien de huidige beheersvorm en de aard en frequentie van het recreatieve gebruik neemt het Amsterdamse Bos hierbij een geheel eigen positie in. De gemeente Amsterdam neemt verder veelal op basis van gemeenschappelijke regelingen bestuurlijk en financieel deel aan acht recreatiegebieden. De rijksrecreatiegebieden Spaarnwoude en Het Twiske zijn en worden met name ingericht voor de intensieve recreatie. In Groengebied Amstelland en Landschap Waterland (i.o.) ligt het accent vooral op het inrichten van een aantal deelgebieden ten behoeve van intensieve recreatie en het realiseren van recreatief medegebruik van het landelijk gebied met een voornamelijk agrarische hoofdfunctie. De betrokkenheid van de gemeente Amsterdam bij de overige vier recreatiegebieden, te weten de Stichting Het Gooisch Natuurreservaat, de Stichting het Nationaal Park De Kennemerduinen, het recreatieschap Vinkeveense Plassen en plassenschap Loosdrecht en Omstreken, is veel vroeger tot stand gekomen. Door de inrichting van recreatiegebieden in de directe omgeving van Amsterdam is het relatieve belang van deze verder weg gelegen gebieden voor de Amsterdamse dagrecreanten verminderd. Op basis van deze gegevens hebben wij uw Vergadering in de afgelopen jaren voorstellen gedaan om de financiële bijdrage van de gemeente Amsterdam aan de Stichting Het Gooisch Natuurreservaat te verminderen en de deelname aan het plassenschap Loosdrecht en Omstreken te beëindigen. Teneinde de aantrekkingskracht van de recreatiegebieden in de omgeving van Amsterdam te vergroten, zullen wij bevorderen dat er een gevarieerd aanbod van recreatievoorzieningen behouden blijft dan wel wordt gerealiseerd. Hiertoe is in de afgelopen periode reeds een belangrijke aanzet geleverd. In de komende jaren zal meer aandacht worden besteed aan de mogelijkheden voor recreatief medegebruik, waarbij rekening wordt gehouden met de ecologische en agrarische betekenis van het landelijk gebied. Wij streven daarbij naar een landschappelijke

zonering, waarbij intensieve recreatieve functies aan de stadsrand vloeiend overgaan in een landelijke inrichting van de meer naar buiten gelegen gebieden, alwaar de mogelijkheden voor recreatief medegebruik moeten worden verbeterd en uitgebreid.

De kwaliteit en de bereikbaarheid van recreatievoorzieningen op de drie beschreven schaalniveaus bepalen in hun onderlinge samenhang de mogelijkheden voor Amsterdammers tot recreatie in de openlucht. Het is dan ook van groot belang, dat vooral vanuit de vooroorlogse wijken aantrekkelijke verbindingroutes met de bovenwijkse parken en de recreatiegebieden aan de stadsrand worden gerealiseerd. Door het bevorderen van de bereikbaarheid van recreatiegebieden rondom de stad met de fiets en het openbaar vervoer wordt de noodzaak voor de trek naar buiten met de auto verminderd: een ontwikkeling die ook vanuit het oogpunt van milieubeleid gestimuleerd dient te worden.

Het beleid met betrekking tot de randstadgroenstructuur beoogt een versterking van de onderlinge samenhang van landelijke gebieden in de dichtbevolkte randstad. Bij de realisatie van dit beleid werken het rijk, de provincies en de gemeenten nauw samen. In het kader van de bijbehorende subsidieregeling kunnen voor de (recreatieve) inrichting van deze gebieden bijdragen van het rijk en de provincie worden verkregen tot 90% van de totale kosten. Teneinde de bereikbaarheid van de recreatiegebieden te verbeteren, is tevens voor de totstandkoming van een groene geleidingsstructuur vanuit de stad medefinanciering van het rijk en de provincie Noord-Holland mogelijk en noodzakelijk. De lobbenstructuur met de groene scheggen, die zo kenmerkend is voor Amsterdam, biedt uitstekende mogelijkheden om de stedelijke groenstructuur en de omliggende delen van de randstadgroenstructuur nauw op elkaar te laten aansluiten. Een goed voorbeeld hiervan is de Brettenzone, die een groene verbindingzone zal vormen tussen de stad en het recreatiegebied Spaarnwoude. Voor de inrichting van deze groene zone met de bijbehorende uitbreiding van het Westerpark worden bijdragen verkregen van het rijk en de provincie in het kader van het randstadgroenstructuurbeleid. Wij vinden het van groot belang, dat in de komende periode in samenwerking met het rijk en de provincie Noord-Holland ook andere groene verbindingzones en recreatieroutes vanuit Amsterdam naar de omliggende recreatiegebieden tot stand komen.

De voorgaande beschrijving geeft in grote lijnen onze visie weer op de openluchtrecreatie in en rondom Amsterdam. Wij wijzen er echter nadrukkelijk op dat de stadsdeelbesturen verantwoordelijk zijn voor de ontwikkeling en de uitvoering van het openluchtrecreatiebeleid binnen de stadsdeelgrenzen.

De bovenwijkse voorzieningen zullen worden opgenomen in het Amsterdamse Structuurplan, waardoor de stedelijke samenhang gewaarborgd blijft. Op het terrein van de openluchtrecreatie gaat het met name om (middel)grote parken, sportvelden, volkstuinen en de grotere waterstructuren, alsmede de groene verbindingzones, die de stad met het landelijk gebied verbinden. Verder is het streven erop gericht, dat de Amsterdamse betrokkenheid bij het landschap Waterland (i.o.) wordt overgedragen aan het stadsdeel Noord en de deelname aan het Groengebied Amstelland aan de gezamenlijke stadsdelen Buitenveldert, Watergraafsmeer en Zuidoost. Het Amsterdamse Bos en de overige recreatiegebieden, alsmede de binnenstad

blijven onder verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur functioneren.

Het Beleidsplan voor de Openluchtrecreatie kan worden beschouwd als een aanloop naar het jaar 2000. Wij verwachten dat de uitwerking hiervan in samenwerking met de stadsdelen een bijdrage zal leveren aan het vergroten van de aantrekkingskracht van Amsterdam als woonplaats voor de Amsterdammers, verblijfplaats voor de toeristen en vestigingsplaats voor het bedrijfsleven.

Op grond van het vorenstaande stellen wij, in overeenstemming met het advies van de Commissie voor Sport en Recreatie, u voor, het volgende besluit te nemen:

De Gemeenteraad van Amsterdam,

Gezien de voordracht van Burgemeester en Wethouders van 11 januari 1990,

Besluit:

I het Beleidsplan voor de Openluchtrecreatie (Gemeenteblad 1990, bijlage B) voor kennisgeving aan te nemen;

II Burgemeester en Wethouders te machtigen, op basis van het onder I vermelde beleidsplan uitvoering te geven aan het gepresenteerde beleid, dan wel hiertoe nadere voorstellen te ontwikkelen;

III het onder I vermelde beleidsplan ter kennis te brengen van de stadsdeelbesturen, de besturen van de recreatiegebieden en andere bij het openluchtrecreatiebeleid van Amsterdam betrokken organisaties.

Afschrift van dit besluit zal aan Burgemeester en Wethouders worden gegeven.

Burgemeester en Wethouders van Amsterdam,

K. Kooiker

secretaris

W. Etty

loco-burgemeester

Nr. 25

EXTRACT UIT DE NOTULEN VAN DE GEMEENTERAAD VAN AMSTERDAM

De Gemeenteraad van Amsterdam,

Gezien de voordracht van Burgemeester en Wethouders van 11 januari 1990 (Gemeenteblad afd. 1, nr. 25, blz. 98),

Besluit:

- I het Beleidsplan voor de Openluchtrecreatie (Gemeenteblad 1990, bijlage B) voor kennisgeving aan te nemen, met inachtneming van het gestelde in het voorstel-Tammens c.s. van 24 januari 1990 (Gemeenteblad afd. 1, nr. 199);
- II Burgemeester en Wethouders te machtigen, op basis van het onder I vermelde beleidsplan uitvoering te geven aan het geïmplementeerde beleid, dan wel hiertoe nadere voorstellen te ontwikkelen;
- III het onder I vermelde beleidsplan ter kennis te brengen van de stadsdeelbesturen, de besturen van de recreatiegebieden en andere bij het openluchtrecreatiebeleid van Amsterdam betrokken organisaties.

Afschrift van dit besluit zal aan Burgemeester en Wethouders worden gegeven.

*Aldus besloten door de Gemeenteraad voornoemd
in zijn vergadering op 24 januari 1990.*

De Burgemeester

De Secretaris

Amsterdam, 24 januari 1990.

Aan de Gemeenteraad

Ondergetekenden hebben de eer voor te stellen:

De Raad,

Gehoord de discussie over het Beleidsplan voor de Openluchtrecreatie (Gemeenteblad 1990, afd. 1, nr. 25, blz. 98, en bijlage B);

Overwegende:

dat de groei van recreatieve mogelijkheden in Waterland tot nu toe samengaat met een verdere groei van het (recreatieve) autoverkeer in dit uiterst kwetsbare natuurgebied;

dat Waterland goed is aangesloten op het openbaar vervoer en het buslijnnennet, inclusief het Gemeentevervoerbedrijf,

Besluit:

- I toe te voegen aan de actiepunten Waterland (hoofdstuk 10, blz. 58) van het Beleidsplan voor de Openluchtrecreatie:
 - uitwerken van een plan van aanpak, gericht op het terugdringen van niet-hoofdzakelijk, recreatief autoverkeer naar en in Waterland;
- II het College van Burgemeester en Wethouders op te dragen, deze wens over te brengen aan de bestuurlijke partners in het Recreatieschap Waterland.

De leden van de Gemeenteraad,

J. Tammens
K. Veldman
J. de Jonge
F.I.M. Houterman

(Ingekomen — onder letteraanduiding E — en aangenomen in de middagzitting op woensdag 24 januari 1990).

Beleidsplan voor de Openluchtrecreatie

Inhoudsopgave	Blz.
Hoofdstuk 1. Inleiding	5
Hoofdstuk 2. Openluchtrecreatie nader bekeken	8
Hoofdstuk 3. Ontwikkelingsperspectief	13
Hoofdstuk 4. Doelstellingen en algemene uitgangspunten	20
Hoofdstuk 5. Openluchtrecreatie in de stadsdelen	22
Hoofdstuk 6. Stedelijke groenstructuur	28
Hoofdstuk 7. Recreatiegebieden rondom Amsterdam	37
Hoofdstuk 8. Recreatie in, op en aan het water	45
Hoofdstuk 9. Beleidsinstrumenten	50
Hoofdstuk 10. Actieprogramma	55
Geraadpleegde bronnen	61
Bijlage I. Begroting Openluchtrecreatie 1989	63
Bijlage II. Gebruikskennmerken van zes parken	64
Bijlage III. Verdeelsleutels recreatiegebieden	65
Bijlage IV. Overzicht financiële situatie recreatiegebieden	67
Bijlage V. Raming economische effecten 1995 (uit Provinciaal beleidsplan voor Recreatie en Toerisme)	68
Bijlage VI. Instrumentarium en procedures subsidieaanvragen bij rijk en provincie	71

Hoofdstuk 1. Inleiding.

Bij uw besluit van 28 november 1928 werd ons College indertijd uitgenodigd, een plan uit te werken om in het gebied tussen de Amstelveenseweg, de Ringvaart van de Haarlemmermeerpolder en het Nieuwe Meer een bos aan te leggen. Deze beslissing is illustratief voor het belang dat het gemeentebestuur van Amsterdam reeds in die tijd toekende aan het inrichten van gebieden ten behoeve van de natuurbeleving en ontspanning van de stadsbewoners. Meer dan zestig jaar later kan worden geconcludeerd dat het Amsterdamse Bos nog steeds een natuur- en recreatiegebied van internationale bekendheid vormt. Sinds het Algemeen Uitbreidingsplan (AUP) wordt recreatie beschouwd als een essentieel onderdeel van het leven in de stad en daarmee van de stedenbouwkundige planvorming. Wel werden in de loop van de jaren, met het wisselen van de maatschappelijke omstandigheden, accenten verlegd. Zo heerste ten tijde van het AUP de opvatting dat recreatie („herscheping“) dient als compensatie voor de slechte woonsituatie en arbeidsomstandigheden in de stad en kan worden gelijkgesteld aan ontspanning in een groene en natuurlijke omgeving. Het begrip „recreatie“ wordt tegenwoordig veel breder omschreven als elke lichamelijke of geestelijke bezigheid met een min of meer vrijwillig karakter, waarbij genoegen of ontspanning voorop staat. De recreatie neemt dan ook een gelijkwaardige plaats in naast andere stedelijke functies, zoals het wonen en werken, en wordt noch beperkt tot de vrijetijdssfeer noch tot groen en waterelementen alleen. De activiteiten kunnen plaatsvinden in de woning of buitenshuis, overdekt of in de openlucht, rondom specifieke voorzieningen (non-profit of commercieel) of in de openbare ruimte. In het beleidsplan beperken wij ons tot de openluchtrecreatie, waarbij zowel groene als niet-groene elementen (stenige ruimten en het water) een belangrijke rol spelen. Daarbij wordt uitgegaan van drie schaalniveaus, te weten de leefbaarheidsvoorzieningen in de directe woonomgeving, de bovenwijkse recreatievoorzieningen en de voorzieningen aan de stadsrand en in de recreatiegebieden. Eén van de uitgangspunten van het beleid met betrekking tot openluchtrecreatie is dat deze voorzieningen onderling voor de gebruikers een complementaire functie hebben.

In de afgelopen decennia is het gemeentelijk openluchtrecreatiebeleid erop gericht geweest, de voorwaarden te scheppen die het de stadsbewoners mogelijk maken om hun tijd op een door henzelf gekozen, aangename wijze door te brengen in de buitenlucht. Deze doelstelling heeft geleid tot planvorming en (gedeeltelijke) realisatie van een gevarieerd scala van recreatievoorzieningen in en buiten de stad. Leefpatronen en recreatiestijlen zijn echter geen onveranderbaar gegeven en worden beïnvloed door maatschappelijke ontwikkelingen. Daarnaast wordt de inrichting van het stedelijk gebied gekenmerkt door een toenemende verdichting en staat het landelijk gebied met name in de randstad onder een permanente druk. Deze ontwikkelingen vereisen een actualisering van het recreatiebeleid en meer afstemming en samenwerking tussen de verschillende overheden en beleidssectoren.

Uit diverse onderzoeken blijkt, dat de meeste mensen het grootste deel van hun vrije tijd doorbrengen in en rond de woning. Dit betekent dat de directe

Aan de Gemeenteraad

woonomgeving feitelijk de belangrijkste recreatievoorziening is. De mogelijkheden voor openluchtrecreatie worden dan ook sterk bepaald door de verschillende stedelijke milieus binnen Amsterdam. De hoge verdichtingsgraad in de vooroorlogse stad betekent een grotere druk op de beschikbare ruimte en een gebrek aan grotere groenvoorzieningen. Naast de specifieke recreatievoorzieningen moeten met name in de oudere wijken stedelijke elementen met een potentiële recreatieve waarde worden benut. De in deze wijken veel voorkomende pleinen, grachten, kaden en markten zijn van groot belang voor de recreatie van de bewoners van deze wijken. Bovendien hebben dergelijke stedelijke elementen vooral in de binnenstad een sterke aantrekkingskracht op een groot deel van de Amsterdammers en de bezoekers van de stad.

Naast de leefbaarheidsvoorzieningen in de woonwijken wordt in Amsterdam groot belang toegekend aan het in stand houden dan wel realiseren van een stedelijke groenstructuur waarin de bovenwijkse groenvoorzieningen en de groene verbindingszones met recreatieve routes naar het landelijk gebied centraal staan. Deze recreatieve routes lopen niet per definitie door het openbaar groen (parken en plantsoenen), maar tevens langs sportparken, volkstuinparken en waterverbindingen. Het meest belangrijke aspect is hierbij dat de route is gelegen in de verkeersluwte.

Vormen van extensieve openluchtrecreatie en natuurbeleving kunnen om ruimtelijke redenen vrijwel niet in de stad plaatsvinden en zullen vooral aan de stadsrand en in de landelijke gebieden rondom Amsterdam plaatsvinden. Het eerder genoemde Amsterdamse Bos vormt het meest bekende recreatiegebied. Daarnaast neemt de gemeente Amsterdam veelal op basis van gemeenschappelijke regelingen deel aan acht andere recreatiegebieden, te weten Spaarnwoude, Het Twiske, Groengebied Amstelland, Landschap Waterland (i.o.), Het Gooisch Natuurreservaat, Vinkeveense Plassen en De Kennemerduinen. In 1982 is de deelname van Amsterdam aan het recreatieschap Noord- en Zuidhollands Plassengebied beëindigd en in 1987 is besloten, de uittredingsprocedure voor het plassenschap Loosdrecht en Omstreken in gang te zetten.

Naast de zogenoemde groene en grijze openluchtrecreatie (stenige ruimten) speelt ook het water een uitermate belangrijke rol met betrekking tot de openluchtrecreatie. Veel mensen zoeken in hun vrije tijd ontspanning in, op of aan het water. In en rondom Amsterdam zijn en worden allerlei voorzieningen gerealiseerd voor de kleine watersport, de pleziervaart en de oeverrecreatie. Hoewel het realiseren en in stand houden van recreatievoorzieningen een belangrijke taak is van de overheid, is het Amsterdamse recreatiebeleid niet uitsluitend een voorzieningenbeleid, maar ook een stimuleringsbeleid. Het geven van voorlichting, het verstrekken van informatie en het stimuleren van vrijetijdsopvoeding en natuureducatie vormen daarbij belangrijke aandachtspunten.

Uitgaande van de huidige situatie en inspeland op de te verwachten ontwikkelingen wordt in dit beleidsplan een samenhangende visie gepresenteerd met betrekking tot de openluchtrecreatie in en rondom Amsterdam. In hoofdstuk 2 wordt inzicht gegeven in de veranderingen van het recreatiepatroon en de wensen en voorkeuren met betrekking tot het gebruik van voorzieningen. In hoofdstuk 3 is het bredere ontwikkelingsperspectief van

de openluchtrecreatie beschreven en in hoofdstuk 4 zijn de doelstellingen en algemene uitgangspunten van het openluchtrecreatiebeleid in Amsterdam weergegeven. Vervolgens wordt in de verschillende hoofdstukken aandacht besteed aan de huidige en toekomstige situatie met betrekking tot achtereenvolgens de openluchtrecreatie in de stadsdelen (hoofdstuk 5), de stedelijke groenstructuur (hoofdstuk 6) en de recreatiegebieden aan de stadsrand en buiten Amsterdam (hoofdstuk 7). In hoofdstuk 8 staat de zogenaamde blauwe openluchtrecreatie in, op en aan het water centraal. Ten slotte worden in hoofdstuk 9 de beleidsinstrumenten beschreven en is in hoofdstuk 10 een actieprogramma opgenomen.

De ontwikkeling en uitvoering van het openluchtrecreatiebeleid in de verschillende delen van Amsterdam, met uitzondering van de binnenstad, is primair een verantwoordelijkheid van de stadsdeelbesturen. De taak van de centrale stad is met name gelegen in het bevorderen van de samenhang en structuur van de openluchtrecreatie. Dit Beleidsplan voor de Openluchtrecreatie bevat echter ook voor de stadsdeelbesturen belangrijk materiaal en kan zodoende een bijdrage leveren aan het in deze gebieden te voeren beleid met betrekking tot openluchtrecreatie.

Hoofdstuk 2. Openluchtrecreatie nader bekeken.

Teneinde beleidsmatig optimaal in te kunnen spelen op de ontwikkelingen in de openluchtrecreatie is het van belang om inzicht te hebben in de veranderingen in het recreatiepatroon van mensen en de wensen met betrekking tot voorzieningen. In dit hoofdstuk zal kort aandacht worden besteed aan de belangrijkste conclusies van onderzoek op dit gebied. Uit verscheidene onderzoeken (Van Wijngaarden, 1986; Andersson en de Jong, 1987; Heijens-Lijnse en Bernelot Moens, 1988) blijkt het grote belang van recreatie in de directe woonomgeving. Het gaat hierbij voornamelijk om alledaagse activiteiten als zitten in de tuin of op het balkon, tuinieren, klussen buitenshuis en een eindje wandelen of fietsen. Vrijwel iedereen maakt op een dergelijke manier gebruik van de woonomgeving. Uit onderzoek in Rotterdam blijkt dat 60% van de mensen meer dan de helft van de recreatie-activiteiten in de omgeving van hun woning onderneemt en dat 25% van de mensen voor openluchtrecreatie de wijk niet uitkomt. Het betreft hier met name oudere mensen, huisvrouwen met kleine kinderen en gezinnen met een werkloze kostwinner. Ook veel vrouwen en kinderen uit migrantengroepen brengen hun tijd met name door in de directe woonomgeving.

Recent onderzoek naar het recreatiegedrag van de bewoners in het Noordzeekanaalgebied (Provinciale Planologische Dienst Noord-Holland, 1988) heeft uitgewezen, dat een groot aantal respondenten ontevreden is over de recreatiemogelijkheden binnen hun woonplaats. Meer dan de helft van de onderzoeksgroep wenst meer speelplaatsen voor kinderen. Een derde wil graag verbetering van de wandelmogelijkheden in woon- en winkelstraten en een kwart wenst verbetering van de wandelmogelijkheden in parken. Indien dergelijke cijfers worden geconfronteerd met gegevens uit veldonderzoek ter plaatse, kan enige nuancering worden aangebracht. Bestaande speelplaatsen blijken veelal niet optimaal te functioneren. Meer in het algemeen blijken vandalisme, vervuiling, overlast van honden en verkeer belangrijke belemmeringen te vormen bij het recreatief gebruik van de woonomgeving.

Teneinde te kunnen komen tot verbetering van dergelijke recreatiemogelijkheden, is inzicht vereist in het mogelijk conflicterend gebruik van (delen van) de woonomgeving (Ihns, 1985).

Uit onderzoek in het Rotterdam-Rijnmondgebied blijkt, dat het parkbezoek zich in de afgelopen jaren heeft gestabiliseerd. Desalniettemin vindt 95% van de respondenten het belangrijk, dat er een park of plantsoen in de woonomgeving is en bezoekt 80% wel eens een park in de buurt. Uit de Omnibusenquêtes 1986 en 1987 met betrekking tot de Amsterdamse parken blijkt, dat 83% van de Amsterdammers wel eens een park bezoekt en dat 76% dat meer dan elke maand doet. Nadere analyse maakt duidelijk, dat mensen tot 40 jaar (90%) vaker wel eens een park bezoeken dan ouderen en met name de mensen boven de 65 jaar (68%). Het feit dat mensen met een hogere opleiding (89%) vaker parkbezoeker zijn dan lager opgeleide mensen (77%) blijkt sterk samen te hangen met de factor leeftijd: jongere mensen hebben over het algemeen een hogere opleiding dan de oudere mensen. De hoeveelheid beschikbare vrije tijd is slechts van geringe invloed op het parkbezoek, maar speelt wel mee in de aard van het gebruik. Mensen met weinig tijd gebruiken het park met name voor kortstondige activiteiten, zoals

trimmen, hond uitlaten, lunchen en korte wandelingen, terwijl mensen met veel vrije tijd langer en uitgebreider van het park gebruik maken: fietsen, contact leggen, lezen en langere wandelingen. In de beide enquêtes is tevens gevraagd naar de wenselijkheid van bepaalde voorzieningen in de parken. De meeste mensen spreken zich positief uit over aanwezigheid van een thee- of koffiehuis (63%), toiletten (87%), bankjes (96%), bloemperken (89%) en wilde plantengroei (84%). Verder moeten er mooie uitzichten (87%) en speelgelegenheden (79%) zijn, mensen die voor een levendig geheel zorgen (78%) en dient er in het park een verkeersverbod te gelden (82%). Niet gewenst worden in de parken een café met alcoholische drank (64%) en allerlei kermisachtige attracties (80%). Vooral de frequente parkbezoekers blijken prijs te stellen op allerlei doe-voorzieningen, zoals zwembad, sportvelden en trimvoorzieningen. Bijna 18% van de respondenten geeft aan dat henzelf of een directe naaste wel eens iets vervelends is overkomen in een park. Deze ervaring en het gevoel van sociale onveiligheid blijkt het gedrag relatief sterk te beïnvloeden: het niet bezoeken van een park als het donker is (66%), het mijden van bepaalde plekken in het park (31%) en het niet alleen naar een park gaan (28%). Dit geldt in versterkte mate voor vrouwen en oudere mensen. Ongeveer 20% van de respondenten heeft een nare ervaring met honden gehad en voor 68% van de mensen is hondexcrement een probleem. De meningen over een hondenverbod in de parken zijn verdeeld: 33% vindt dit gewenst en 42% is ertegen. Over het algemeen zijn de respondenten overigens redelijk positief over honden.

De binnencentra van grote steden blijken als een belangrijk recreatiemilieu te functioneren. Uit het Rotterdamse onderzoek blijkt, dat in het stadscentrum vooral aan recreatief winkelen (87%), wandelen en rondkijken (59%) en het zitten op terrasjes (52%) veelvuldig wordt deelgenomen en dat daarbij geen onderscheid bestaat naar inkomenspositie. Ruim een kwart van de respondenten (28%) bezoekt wel eens openlucht evenementen in het stadscentrum.

Uit diverse onderzoeken (Van Wijngaarden, 1986; Kluppel en de Zeeuw, 1987) blijkt, dat openluchtrecreatie een afstandsgevoelige bezigheid is. Het bezoek aan dichtbij gelegen recreatiegebieden is dan ook hoger dan aan de gebieden die verder weg liggen. In het Amsterdamse onderzoek naar het gebruik van welzijnsvoorzieningen (Bestuursinformatie/projectbureau Profijt van de gemeentelijke Overheid, 1989) wordt geconstateerd dat 71% van de Amsterdammers in het afgelopen jaar de recreatiegebieden heeft bezocht. Onder mensen tot 45 jaar (78%) ligt het bezoekcijfer wat hoger dan onder de mensen boven 65 jaar (50%). De dichtbij gelegen gebieden (Amsterdamse Bos, Spaarnwoude, Het Twiske en de Gaasperplas) worden duidelijk vaker bezocht dan de verder weg gelegen gebieden; dit geldt in versterkte mate voor de lagere sociaal-economische bevolkingsgroepen. Over het algemeen worden de recreatiegebieden minder bezocht door de leden van etnische minderheden (Nederlanders 76%, Surinamers/Antillianen 62% en Turken/Marokkanen 49%), maar opvallend is dat dit verschil bij de jongere leeftijdsgroep van 12 tot 19 jaar geheel is verdwenen. Over het algemeen worden de recreatiegebieden vooral bezocht om te wandelen (75%), te genieten van de rust (50%), te fietsen (42%), te zonnen of te zwemmen (29%), te sporten of te trimmen (22%) voor de kinderspeelgelegenheden (12%) of om te vissen (5%). Over het algemeen bestaat er hierbij weinig verschil naar

achtergrondkenmerken. Wel blijken Turken en Marokkanen over het algemeen minder gebruik te maken van de specifieke voorzieningen. Zowel bij allochtone als autochtone jongeren is de mogelijkheid om te zonnen/zwemmen en te sporten/trimmen een belangrijke reden om de recreatiegebieden te bezoeken, terwijl de oudere mensen met name de rust en de natuur opzoeken. Uit een vergelijking van onderzoek in Rotterdam in 1972 en 1986 blijkt, dat met name de sportieve en actieve vormen van openluchtrecreatie zijn toegenomen. Het erop uit trekken met de fiets of wandelen blijkt echter vaak te worden belemmerd door een gebrek aan toegankelijkheid van het buitengebied. Volgens een onderzoek naar openbare voetpaden in Noord-Holland (Provinciale Waterstaat, 1987) is de recreatieve ontsluiting van het landelijk gebied uiterst gebrekkig. Er zijn weinig openbare voetpaden en andere paden geschikt voor recreatief medegebruik en de paden die er zijn lopen veelal dood of sluiten aan op openbare wegen die niet of nauwelijks geschikt zijn om te wandelen. Uit een onderzoek in het Noordzeekanaalgebied (Provinciale Planologische Dienst Noord-Holland, 1988) blijkt dat de wens naar meer en betere wandelgebieden (16%) achterblijft bij de behoefte aan verbetering van de fietsmogelijkheden in het agrarisch gebied (45%). De Rotterdamse onderzoeken maken tevens duidelijk dat er tussen 1972 en 1985 de behoefte aan specifieke recreatievoorzieningen als jachthavens en volkstuinen sterk is toegenomen. Het gebruik van deze voorzieningen lijkt zich in de afgelopen jaren echter te hebben gestabiliseerd. Het Nationaal Research Instituut voor Toerisme en recreatie (NRIT) constateerde in 1987, dat bij de grote watersport sprake is van enige marktverzadiging, hoewel Rijkswaterstaat in dat jaar nog een toename van 5% van het watersportverkeer registreerde op de doorgaande vaarroutes (meer boten, meer tochten). In het IJsselmeer/Markermeergebied werd een duidelijke toename van meer dan 20% geconstateerd. Het is duidelijk dat ook de watersport sterk in beweging is. Een onderzoek naar de huidige stand van zaken met betrekking tot ontwikkelingen in de vraag naar volkstuinen (Rijksplanologische Dienst/ Stichting Ipso Facto, 1988) maakt duidelijk dat de behoefte aan volkstuinen is afgenomen en de grote tekorten in het aanbod aan het eind van de jaren zeventig vrijwel in het gehele land zijn opgeheven. Er blijkt echter nog wel een groep potentiële volkstuinders te bestaan, die om een aantal persoonlijke en situationele factoren (nog) geen volkstuin hebben.

In de afgelopen tien jaar blijkt een sterke diversificatie te zijn opgetreden in de verschillende recreatievormen. Hoewel het merendeel van de openluchtrecreatie alledaagse en ongeorganiseerde vormen betreft, zijn er duidelijke trends te signaleren. Nieuwe recreatievormen ontwikkelen zich snel en stabiliseren zich na verloop van tijd, soms gepaard gaande met een ontwikkeling van diverse subvormen. Zo heeft het windsurfen zich na een sterke groei momenteel wat gestabiliseerd en zijn er tegelijkertijd diverse variaties ontstaan, zoals zeesurfen en surfen met funboards. Ook de verkoop van racefietsen heeft zich de laatste tijd gestabiliseerd en momenteel is vooral de all-terrain-bike in opkomst. Verder heeft golf in de afgelopen jaren een sterke ontwikkeling doorgemaakt en de komende periode is een sterke groei van luchtgebonden recreatievormen te verwachten (van vliegeren tot zweefvliegen). Nieuwe recreatievormen worden over het algemeen sterk gestimuleerd door de producenten van materialen en aanbieders van

voorzieningen die de recreatiesector als een belangrijke groei­markt beschouwen.

Uit het voorgaande kan worden geconcludeerd, dat er sprake is van ontwikkelingen in het recreatiepatroon en de daarmee samenhangende behoefte aan voorzieningen. In tabel I is het belang weergegeven, dat de respondenten van het Rotterdamse onderzoek hechten aan verschillende recreatieve voorzieningen (of daarmee samenhangende aspecten).

Ten slotte is het voor beleidsontwikkeling van belang om enig inzicht te verkrijgen in de factoren, die van invloed zijn op het recreatiepatroon. Uit verschillende onderzoeken blijkt, dat er een groot aantal factoren samenhangt met het recreatiegedrag (Andersson en de Jong, 1987; Van Wijngaarden, 1986; Van Westervoort en Mier, 1988; Kluppel en de Zeeuw, 1988). Het is echter niet eenvoudig om te analyseren op welke wijze verschillende factoren in hun onderlinge samenhang het recreatiegedrag bepalen. Kamphorst (1988) concludeert in zijn onderzoek naar de achtergronden van openluchtrecreatiegedrag van bewoners in het Rijnmondgebied, dat mensen zich van jongs af aan een bepaalde basishouding (van normen, waarden, motieven) verwerven met betrekking tot openluchtrecreatie. Hij is van mening, dat allerlei veranderingen in het persoonlijk en maatschappelijk leven slechts een marginale rol spelen in het verklaringsmodel met betrekking tot openluchtrecreatie.

Tabel I: Percentage respondenten, dat de aanwezigheid van bepaalde voorzieningen voor openluchtrecreatie van belang vindt (Van Wijngaarden, 1986)

Belang van voorzieningen	percentage
Park of plantsoen in de woonomgeving	95
Rustige natuurlijke gebieden in de buurt	95
Veel speelruimte voor jonge kinderen	94
Tuin bij het huis	77
Veel water en watersportgebieden in de omgeving	72
Speciale gebieden voor massarecreatie	71
Wonen aan de rand van de stad	61
Meer avontuurlijke recreatiegebieden	53
Wonen vlakbij het stadscentrum	50
Volkstuin	32
Groot attractiepark	31
Stacaravan, bungalow of tweede woning	23

Hoewel een dergelijke basishouding inderdaad van invloed lijkt te zijn op het recreatiegedrag van mensen, geeft het grote belang, dat Kamphorst hieraan verbindt weinig houvast om de huidige ontwikkelingen in het recreatiegedrag te verklaren. Hoewel de invloed van sociaal-economische ontwikkelingen (hoeveelheid vrije tijd, inkomensontwikkeling, bestedingspatronen) niet overschat moet worden, hebben deze factoren uiteraard wel invloed op de frequentie, duur en vorm van het recreatiegedrag. Ook de kernveranderingen in het persoonlijk leven, zoals het krijgen van een partner, kinderen en werk

(en het verliezen ervan), leveren nieuwe drempels en stimulansen op voor het patroon van recreatie-activiteiten in de buitenlucht. De opkomst van de nieuwe huishoudens zal vooral in de grote steden in de komende periode van invloed zijn op het recreatiepatroon en het daarmee samenhangende gebruik van voorzieningen. De grote verscheidenheid aan bevolkingsgroepen in de grote steden geeft eveneens meer variatie in het recreatiegedrag te zien.

Al deze ontwikkelingen zullen in Amsterdam de komende jaren leiden tot meer verschillende leefpatronen en recreatiestijlen. Teneinde hierop beleidsmatig optimaal te kunnen inspelen, is nader onderzoek naar de samenhang tussen leefpatronen, recreatiestijlen en het aanbod van openluchtrecreatievoorzieningen in Amsterdam noodzakelijk.

Hoofdstuk 3. Ontwikkelingsperspectief.

3.1. Inleiding.

In het voorgaande hoofdstuk is met name aandacht besteed aan veranderingen in het recreatiegedrag van mensen en het gebruik van voorzieningen in de afgelopen periode. Er zijn echter ook andere ontwikkelingen die een belangrijke invloed hebben op het openluchtrecreatiebeleid. Het gaat hierbij om veranderingen in de omvang en samenstelling van de bevolking en in de levenswijzen van de bevolking, de toenemende druk op de ruimte in de compacte stad, de gewijzigde bestuurlijke verantwoordelijkheden in Amsterdam als gevolg van de instelling van stadsdeelbesturen, de afstemming met aanverwante beleidsterreinen en de ontwikkelingen in het beleid van het rijk en de provincie. Deze veranderingen bepalen in belangrijke mate de randvoorwaarden en het ontwikkelingsperspectief van het gemeentelijk beleid met betrekking tot openluchtrecreatie.

3.2. Demografische, sociaal-economische en sociaal-culturele ontwikkelingen.

Op 1 januari 1988 telde Amsterdam 691.837 inwoners. Nadat het inwonertal van Amsterdam vanaf de jaren zestig gestaag is teruggelopen, heeft het jaar 1985 een kentering in deze ontwikkeling te zien gegeven. Sedertdien is de omvang van de Amsterdamse bevolking weer toegenomen en de verwachting is dat deze tendens zich in de komende jaren zal voortzetten. Het Structuurplan uit 1985 ging uit van maximaal 720.000 inwoners in het jaar 2000. In de Nota Bevolkingsprojecties tot het jaar 2000 wordt echter uitgegaan van een taakstellende variant, die neerkomt op 748.500 inwoners rond de eeuwwisseling. Deze prognose is vooral gebaseerd op de toenemende woningvoorraad in Amsterdam en de groeiende populariteit van de stad als woonomgeving.

Voor het recreatiebeleid is de samenstelling van de bevolking van nog meer belang dan de absolute omvang van de bevolking. Uit de prognoses van de projectgroep Bevolkingsprojecties blijkt, dat in de jaren negentig de leeftijdsgroep 25 tot 55 jaar sterk zal toenemen ten koste van de leeftijdsgroep 15 tot 25 jaar. In tegenstelling tot de landelijke ontwikkeling zal in Amsterdam tot na het jaar 2000 nog geen sprake zijn van een vergrijzing van de bevolking. Daarentegen is de verwachting dat de groei van het aantal kleine huishoudens in Amsterdam versterkt zal optreden. Hierbij zal de toename van met name de zogenaamde nieuwe huishoudens (eenpersoonshuishoudens, eenoudergezinnen en tweepersoonshuishoudens zonder kinderen) een grotere verscheidenheid aan leefstijlen te zien geven. Verder behoorde in 1988 22,7% van de Amsterdammers tot de etnische minderheden en de verwachting is dat dit percentage rond het jaar 2000 zal zijn gestegen tot 25. Dit percentage ligt in de jongere leeftijdsgroepen aanzienlijk hoger en in combinatie met de ongelijke spreiding van migranten over de stad zijn er nu al stadsdelen waar het aantal jeugdige migranten het aantal autochtone jongeren dicht benadert of zelfs overtreft. Een ander belangrijk gegeven is het feit, dat het werkloosheidspercentage in Amsterdam (24,3) beduidend hoger ligt dan het landelijk gemiddelde (14,3).

Het projectbureau Profijt van de gemeentelijke Overheid heeft becijferd, dat ongeveer drie à vier van de tien Amsterdamse huishoudens moet rondkomen van een minimumloon of uitkering. De geringe bestedingsmogelijkheden van een aanzienlijk deel van de Amsterdamse bevolking maken de noodzaak duidelijk van goedkope en nabijgelegen recreatievoorzieningen. De vorengeschetste demografische, sociaal-economische en sociaal-culturele ontwikkelingen binnen Amsterdam zullen zowel kwalitatief als kwantitatief van invloed zijn op het aanbod van recreatievoorzieningen in en rondom de stad.

3.3. Ruimtelijke ontwikkelingen.

Het meest kenmerkende ruimtelijke aspect van de stad wordt gevormd door de lobbenstructuur met de groene scheggen, die doordringen in het verstedelijkte gebied. Deze ruimtelijke karakteristiek moet als zeer waardevol worden beschouwd en dient bij de toekomstige ontwikkelingen zoveel mogelijk in stand te worden gehouden. De ruimtelijke ontwikkelingen zullen hun plaats krijgen binnen het concept van de „compacte stad”, waarvan de belangrijkste uitgangspunten zijn:

- het beperken van het ruimtebeslag van stedelijke functies;
- het efficiënter inrichten van de schaarse stedelijke ruimte;
- het versterken en verbreden van de differentiatie in stedelijke milieus;
- het ondersteunen van de voorzieningenstructuur met de binnenstad als stedelijk centrum;
- het verbeteren van de bereikbaarheid van de verschillende stedelijke functies;
- het beperken van de milieubelasting door alle stedelijke functies;
- het versterken van de mogelijkheden die de stad biedt voor emancipatie van vrouwen en minderheidsgroepen.

Binnen deze uitgangspunten van het concept van de compacte stad is in de afgelopen periode een aantal ontwikkelingen in gang gezet die de positie van Amsterdam in de jaren negentig dienen te versterken, te weten:

- de realisatie van zeventuizend nieuwe woningen per jaar tot aan het jaar 2000;
- de versterking van de positie van Amsterdam als het meest belangrijke stedelijke knooppunt;
- de verbetering van het internationaal concurrerend stedelijk vestigingsmilieu in de randstad;
- de vergroting van de bereikbaarheid van de stad door het treffen van infrastructurele maatregelen.

Deze ontwikkelingen zullen de komende jaren in hun onderlinge samenhang een belangrijke invloed hebben op de ruimtelijke vormgeving van de stad. Er zal een toenemende verdichting optreden van de diverse stedelijke milieus. Het is daarbij van groot belang om de kwaliteit van het woon- en leefmilieu in de stad in al haar facetten te waarborgen. In het kader van dit beleidsplan kan niet uitgebreid worden ingegaan op de gevolgen van de verschillende stedelijke ontwikkelingen. Er wordt hier dan ook volstaan met het aangeven van enkele aandachtspunten met betrekking tot de openluchtrecreatie, die meer een illustratief dan een uitputtend karakter hebben.

Gezien het belang van de directe woonomgeving voor de openluchtrecreatie zal in de komende jaren de aandacht vooral moeten worden gericht op het verhogen van de leefbaarheid van de woonwijken. Het verbeteren van de mogelijkheden tot recreatief medegebruik van de openbare ruimte vereist maatregelen met betrekking tot de inrichting en het beheer. Vooral in de vooroorlogse woonwijken zal de aandacht onder meer moeten worden gericht op het verminderen van het doorgaande autoverkeer, het beperken van geparkeerde auto's op straat, het tegengaan van vervuiling en vandalisme en het bevorderen van de sociale veiligheid. Kleinschalige recreatievoorzieningen zullen zoveel mogelijk moeten worden geïntegreerd in de directe woonomgeving.

Er wordt in Amsterdam grote waarde toegekend aan het in stand houden dan wel ontwikkelen van een stedelijke groenstructuur, bestaande uit onder meer bovenwijkse parken en groene verbindingzones. De noodzaak voor nieuwe locaties ten behoeve van woningbouw en bedrijfsvestiging en de toenemende druk op de beschikbare ruimte vormt echter een bedreiging voor (delen van) deze parken. Het is noodzakelijk om met name in de vooroorlogse woonwijken de relatief schaarse groenvoorzieningen zoveel mogelijk in stand te houden en door aanpassing van inrichting en beheer de gebruiksmogelijkheden te vergroten. Bij de ontwikkelingen aan de stadsrand moet worden voorkomen, dat de groene geleidingszones vanuit de stad naar het landelijke gebied worden onderbroken. Bij infrastructurele uitbreidingen dient te worden gestreefd naar bundeling van transportbanen, het treffen van maatregelen tegen geluidsoverlast en het realiseren van voldoende doorgangen voor het recreatieve verkeer (op het land en te water).

Wanneer in de komende jaren aandacht wordt besteed aan de ontwikkeling van de recreatieve potenties in en rondom Amsterdam en vermindering van de vorenvermelde ruimtelijke knelpunten, kan de compacte stad zich ontwikkelen in de richting van een complete stad, waarbinnen de functies wonen, werken, verkeer en recreatie op een efficiënte en aantrekkelijke wijze zijn geïntegreerd.

3.4. Bestuurlijke ontwikkelingen.

De bestuurlijke reorganisatie binnen Amsterdam heeft onder meer gevolgen voor de taken en bevoegdheden op het gebied van de openluchtrecreatie. De ontwikkeling en uitvoering van het beleid met betrekking tot openluchtrecreatie in de verschillende delen van Amsterdam, met uitzondering van de binnenstad, is primair een verantwoordelijkheid van stadsdeelbesturen. De taak van de centrale stad op dit gebied ligt vooral in het bevorderen van de samenhang en structuur binnen Amsterdam, waarbij de ruimtelijke invulling wordt vastgelegd in het stedelijk Structuurplan.

De Amsterdamse betrokkenheid bij twee recreatiegebieden aan de stadsrand zal worden overgedragen aan stadsdeelbesturen. De reden hiervoor is het feit, dat het grondgebied van de betrokken stadsdelen grenst aan of deel uitmaakt van het werkgebied van deze recreatieschappen. De bevoegdheden met betrekking tot het Groengebied Amstelland worden overgedragen aan de stadsdeelbesturen van Buitenveldert, Watergraafsmeer en Zuidoost en zo mogelijk die met betrekking tot het landschap Waterland (i.o.) aan het

stadsdeelbestuur van Noord. Het Amsterdamse Bos en de andere zes recreatiegebieden buiten de stad blijven onder verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur.

Met betrekking tot de reikwijdte van dit beleidsplan is nog van belang, dat de uitwerking van projecten in de stadsdelen onder verantwoordelijkheid van de stadsdeelbesturen vallen.

3.5. Raakvlakken met aanverwante beleidsterreinen.

In de Beleidsnota Openluchtrecreatie van 1977 werd reeds geconstateerd, dat voor de ontwikkeling en uitvoering van het openluchtrecreatiebeleid samenwerking met diverse beleidssectoren noodzakelijk is. Deze ontwikkeling heeft zich door de bredere benadering van het begrip openluchtrecreatie in de afgelopen periode versterkt doorgezet. De belangrijkste raakvlakken met andere beleidssectoren worden hieronder in het kort aangeduid.

De maatschappelijke betekenis die aan openluchtrecreatie wordt toegeschreven, is duidelijk toegenomen. Hoewel bij dergelijke activiteiten ontspanning voorop staat, wordt steeds meer ervan uitgegaan, dat deze activiteiten tevens een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de individuele ontplooiing van mensen (ontwikkeling), de maatschappelijke participatie van verschillende bevolkingsgroepen (emancipatie) en het voorkomen van sociaal isolement (preventie). Openluchtrecreatie wordt momenteel beschouwd als een volwaardig activiteitenveld, dat geen legitimering meer nodig heeft vanuit een compensatiegedachte met betrekking tot zware of eentonige arbeid en slechte woonomstandigheden.

Door de toegenomen populariteit van vormen van sportieve recreatie in de buitenlucht, zoals wandelen, fietsen, maar ook plankzeilen en kanoën, komen sport en openluchtrecreatie steeds meer in elkaars verlengde te liggen. Ook culturele evenementen en manifestaties in de openlucht hebben een belangrijke recreatieve betekenis. Bij de vrijetijdsopvoeding van kinderen kan de school een belangrijke rol spelen.

Teneinde optimaal gelegenheid te bieden voor recreatieve activiteiten, moet de omgeving aan diverse functioneel-ruimtelijke voorwaarden voldoen. De inrichting, het beheer en de bereikbaarheid van de ruimte vormen hierbij belangrijke aandachtspunten. De toepassing van kunst en artistieke vormgeving bij de inrichting van de openbare ruimten binnen en buiten de stad kan een duidelijke meerwaarde betekenen met betrekking tot het gebruik en de beleving hiervan.

Het stimuleren van recreatief medegebruik van het landelijk gebied vereist een zorgvuldige afstemming met de hoofdfunctie van een dergelijk gebied (natuur en landbouw). Tevens is er een duidelijke relatie met het milieubeleid.

Openluchtrecreatie stelt enerzijds eisen aan het milieu (kwaliteit van bodem, water en lucht en geluidsoverlast), maar dient anderzijds ook rekening te houden met de natuurlijke draagkracht van een gebied. De ontwikkeling van de openluchtrecreatie dient gepaard te gaan met een zo groot mogelijke zorg voor natuur en milieu en een goede afstemming met de agrarische sector.

Ten slotte heeft openluchtrecreatie ook een economische betekenis. De aanschaffing van recreatieve materialen (racefiets of surfplank) en het bezoek aan commerciële voorzieningen (terras of pretpark) zijn voorbeelden van economische consumptie. Uitgaande van de stedelijke kwaliteiten zal een

hoogwaardige openbare ruimte met voldoende recreatieve voorzieningen bovendien de aantrekkingskracht van de stad versterken als woonplaats voor de inwoners, verblijfplaats voor de toeristen en vestigingsplaats voor het bedrijfsleven. In bijlage V is een raming opgenomen van de economische effecten van toerisme en recreatie in de provincie Noord-Holland in 1995.

Hiermee zijn in het kort de raakvlakken van openluchtrecreatie met aanverwante beleidsterreinen aangestipt. In de komende jaren zal steeds nadrukkelijker afstemming met de verschillende beleidsterreinen noodzakelijk blijken te zijn.

3.6. Ontwikkelingen in het beleid van het rijk en de provincie.

In de Beleidsnota Openluchtrecreatie van 1977 (Gemeentebld 1977, afd. 1, nr. 114, blz. 165) werd aangegeven, dat de grote behoefte aan recreatievoorzieningen binnen en buiten de stad en de daarmee samenhangende hoge kosten voor de gemeenten ten aanzien van inrichting en beheer, specifieke rijksbijdrageregelingen noodzakelijk maken. Ook in de huidige situatie moet worden onderstreept, dat de financiële betrokkenheid van het rijk en de provincie bij het openluchtrecreatiebeleid binnen en buiten de stad onontbeerlijk is.

Het belang van de directe woonomgeving voor de openluchtrecreatie van stadsbewoners is in de afgelopen periode sterk toegenomen. Er zullen met name in de vooroorlogse wijken van de grote steden grote inspanningen moeten worden geleverd om de openbare ruimte wat betreft inrichting en beheer geschikt te maken voor recreatief medegebruik, alsmede specifieke recreatievoorzieningen te realiseren. In 1985 heeft het rijk de aanvullende bijdrageregeling voor recreatievoorzieningen in de woonkern echter beëindigd, waardoor de financiering hiervan vrijwel geheel voor rekening komt van de gemeenten. In de vooroorlogse woonwijken kunnen de kosten voor kleinschalige recreatievoorzieningen in de woonomgeving gedeeltelijk worden vergoed uit het Stadsvernieuwingsfonds, maar met name voor (her-)inrichting en eventueel uitbreiding van bovenwijkse groenvoorzieningen in de stad is een bijdrage van het rijk en de provincie noodzakelijk.

In overeenstemming met de doelstelling van de randstadgroenstructuur is het stedelijk beleid erop gericht om een stelsel van radiale en tangentiële groenzones en recreatieve verbindingroutes tot stand te brengen. De voor de stad zo kenmerkende lobbenstructuur met de groene scheggen biedt uitstekende mogelijkheden om de vooroorlogse woonwijken via recreatieve routes te verbinden met de stadsrand en het buitengebied. In de Nota Amsterdamse Prioriteiten en de randstadgroenstructuur (Gemeentebld 1987, afd. 1, nr. 1017) zijn de Amsterdamse projecten beschreven. Deze zijn overgenomen in de provinciale nota en ter subsidiëring aan de rijksoverheid voorgedragen. Het rijk en de provincie Noord-Holland dragen voor een groot gedeelte bij aan de inrichtingskosten van de Brettenzone, waaronder de herinrichting en uitbreiding van het Westerpark. Het is wenselijk dat bij het realiseren van de andere groene verbindingzones vanuit de stad naar het landelijke gebied soortgelijke bijdragen van het rijk en de provincie Noord-Holland kunnen worden verkregen.

In de voorgaande paragraaf is reeds aangegeven, dat er duidelijke raakvlakken bestaan tussen het beleid inzake openluchtrecreatie en toerisme. Ook het rijk en de provincie Noord-Holland gaan uit van een toenemende samenhang tussen deze beleidssectoren. In het Provinciaal Beleidsplan voor Recreatie en Toerisme (1987) wordt de binnenstad van Amsterdam beschouwd als centrum van toeristische en recreatieve activiteit, dat een uitstraling heeft naar de rest van de provincie. In overleg met de gemeente Amsterdam is een aantal voorstellen gedaan om de recreatieve en toeristische potenties van de stad verder te ontwikkelen. In het Rijksmeerjarenprogramma voor Openluchtrecreatie en Toerisme wordt een koppeling gelegd tussen de bijdragen voor openluchtrecreatie (Ministerie van landbouw en Visserij) en toerisme (Ministerie van Economische Zaken en Werkgelegenheid), die kunnen worden gebruikt ter ondersteuning van belangrijke toeristisch-recreatieve ontwikkelingen.

Het rijk en de provincie Noord-Holland dragen voor een groot gedeelte bij aan de inrichting en in een aantal gevallen eveneens bij aan het beheer van de recreatiegebieden rondom Amsterdam. Het belangrijkste instrument is de Planningsprocedure Openluchtrecreatie (PPO), waarbij het rijk maximaal 75% subsidie verstrekt in de kosten, verbonden aan planvorming, grondverwerving en aanleg van voorzieningen voor de openluchtrecreatie. In het algemeen is aan de rijksbijdragen een provinciale subsidie van 15% gekoppeld, zodat nog 10% door de gezamenlijke gemeenten c.q. het recreatieschap moet worden opgebracht, evenals de financiering van het beheer en onderhoud van de projecten.

Voor recreatieprojecten die in het kader van landinrichting worden uitgevoerd, wordt 20% van de rijksbijdrage langs deze weg gefinancierd (en 55% uit PPO). Daarnaast verwerft het rijk grond in de bufferzones, teneinde de landelijke gebieden tussen de stadsgewesten veilig te stellen. In de periode 1986—1990 was voor de drie randstadprovincies een bedrag van 142,5 miljoen gulden (inclusief bijdrage van landinrichtingsdienst) beschikbaar voor recreatiegebieden en -voorzieningen en 47 miljoen gulden voor staatsboswachterijen en landschappelijke beplantingen. Hiervan was 36% bestemd voor de provincie Noord-Holland, te weten een bedrag van 68 miljoen gulden. Het rijk heeft aangegeven, dat voor de komende periode 1991—1995 een vergelijkbare financiële regeling zal worden opgezet. Wanneer een recreatiegebied wordt aangemerkt als nationaal park (De Kennemerduinen) of rijksrecreatiegebied (Het Twiske, Spaarnwoude), draagt het rijk voor 50% bij aan de kosten voor het beheer en onderhoud. In 1986 is echter besloten, geen nieuwe rijksrecreatiegebieden aan te wijzen, zodat Amstelland en Waterland niet meer voor een dergelijke rijksbijdrage in aanmerking kunnen komen. Bovendien is in hetzelfde jaar ook de specifieke rijksbijdrage beëindigd voor de vier Nationale Landschappen, waaronder Waterland. De provincie Noord-Holland heeft haar aandeel in de kosten van het specifiek beleid ten behoeve van het nationaal landschap Waterland vooralsnog geleverd. De provincie stelt echter de continuering hiervan afhankelijk van de bereidheid van de betrokken gemeenten om eveneens een bijdrage te leveren.

In het Rijksmeerjarenplan Bosbouw worden de beleidsvoornemens inzake de aanleg van staatsbossen gepresenteerd tot aan het jaar 2000. Hierbij worden zowel de grondverwerving, de inrichting als het beheer van de bossen door

het rijk gefinancierd. In de regio Amsterdam geeft het rijk de voorkeur aan de boslocaties Houtrakpolder (Spaarnwoude), Haarlemmermeer-Noord en Gemeenschapspolder (Amstelland). Dit stemt overeen met de Amsterdamse wensen, waarbij prioriteit wordt gelegd bij een bos in de Gemeenschapspolder. De procedurele uitwerking van deze beleidsvoornemens moet plaatsvinden in provinciale bosplannen. De provinciale bosnota komt in grote lijnen overeen met het Amsterdamse beleid. Tevens bereidt Amsterdam de aanleg voor van het Geuzenbos in de Grote Braak- en IJ-polder, waarbij wordt nagegaan, of dit bos kan worden overgedragen aan het recreatieschap Spaarnwoude. In de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening is opgenomen, dat voor het versterken van het natuurbehoud en de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van het water gebruik kan worden gemaakt van rijksmiddelen. In het kader van de in deze nota gepresenteerde beleidsvisie kunnen tevens voorbeeldprojecten worden uitgevoerd met betrekking tot vormgeving en onderhoud van de openbare ruimte.

Hoofdstuk 4. Doelstellingen en algemene uitgangspunten.

Het is van groot maatschappelijk belang, dat mensen in en rondom hun directe woonomgeving ruimte en voorzieningen tot hun beschikking hebben die tegemoet komen aan hun wensen en behoeften om invulling te geven aan hun vrije tijd. Vanwege de pluriforme samenstelling van de Amsterdamse bevolking en de grote druk op de beschikbare ruimte in de stad is het noodzakelijk om een krachtig voorwaardenscheppend en stimulerend recreatiebeleid te voeren en de doelstellingen en uitgangspunten van dit beleid regelmatig op hun effectiviteit te toetsen. Teneinde dit recreatiebeleid tot uitvoering te kunnen brengen, dient het te worden beschouwd als een volwaardig component van het gemeentelijk beleid.

Een stad met voldoende recreatieve mogelijkheden is aantrekkelijker om te wonen, te werken en te verblijven. Dit heeft niet alleen een positieve invloed op het functioneren van de Amsterdamse samenleving, maar tevens een belangrijke economische betekenis.

De hoofddoelstelling van het Amsterdamse openluchtrecreatiebeleid is: het zorg dragen voor de inrichting van een hoogwaardig leefmilieu in en rondom de stad, waarbij de recreatieve potenties op een dusdanige wijze tot ontwikkeling worden gebracht, dat dit optimaal gelegenheid geeft voor en uitnodigt tot ontspannende bezigheden in de buitenlucht door de mensen die in Amsterdam wonen, werken en tijdelijk verblijven.

Op grond hiervan komen wij tot de volgende doelstellingen en uitgangspunten van het beleid met betrekking tot openluchtrecreatie.

Doelstellingen.

- I Het bevorderen van de kwaliteit van de openbare ruimte, waarbij naast andere functies, voldoende mogelijkheden zijn voor recreatief medegebruik.
- II Het in stand houden dan wel realiseren van een gevarieerd aanbod van leefbaarheidsvoorzieningen in de woonwijken, dat zo veel mogelijk tegemoet komt aan de wensen en behoeften van de gebruikers en aansluit bij het specifieke stedenbouwkundige karakter van de buurt.
- III Het verhogen van het maatschappelijk rendement van de bestaande bovenwijkse recreatievoorzieningen en voorzieningen aan de stadsrand en in het buitengebied door verbetering van de gebruiksmogelijkheden en waar wenselijk en mogelijk uitbreiding te realiseren.
- IV Het treffen van extra maatregelen ten behoeve van bevolkingsgroepen die minder gebruik (kunnen) maken van de bestaande leefbaarheids- en recreatievoorzieningen.

Algemene uitgangspunten.

- I Stedelijke recreatie vormt een volwaardige component van het gemeentelijk beleid en neemt een gelijkwaardige plaats in naast andere stedelijke functies, zoals het wonen, het werken en het vervoer.
- II Stedelijke recreatie betreft drie complementaire schaalniveaus, te weten de leefbaarheidsvoorzieningen in de directe woonomgeving, de bovenwijkse recreatievoorzieningen in de stad en de voorzieningen in de recreatiegebieden rondom de stad.
- III Afstemming tussen het gemeentelijk openluchtrecreatiebeleid en de beleidsterreinen inzake natuur en milieu, cultuur, sport en toerisme dient met inachtneming van de eigen doelstellingen verder te worden ontwikkeld.
- IV Recreatievoorzieningen die met gemeentelijke middelen zijn of worden gerealiseerd, dienen openbaar toegankelijk en voor zoveel mogelijk inwoners goed bereikbaar te zijn.
- V Samenwerking tussen de gemeente en het particulier initiatief is wenselijk wanneer dit een zinvolle uitbreiding van de recreatiemogelijkheden behelst, geen negatieve invloed heeft op natuur en milieu en op de mogelijkheden voor vrije recreatie.

In de volgende hoofdstukken wordt nader aandacht besteed aan de uitwerking van het openluchtrecreatiebeleid gedurende de afgelopen jaren en er zal worden aangegeven in hoeverre en in welke richting dit beleid moet worden veranderd of bijgesteld teneinde optimaal te kunnen inspelen op de ontwikkelingen in de komende periode.

Hoofdstuk 5. Openluchtrecreatie in de stadsdelen.

5.1. Inleiding.

In dit hoofdstuk staan met name de stedelijke verschijningsvormen van openluchtrecreatie centraal. In hoofdstuk 2 is reeds aangegeven, dat onder meer door de bredere benadering van het verschijnsel recreatie de directe woonomgeving van veel groter belang moet worden beschouwd dan vroeger het geval was. De aantrekkingskracht van het stedelijk leefmilieu wordt naast huisvesting, werkgelegenheid en voorzieningenstructuur in sterke mate bepaald door de inrichting en kwaliteit van de openbare ruimte. In de volgende paragraaf wordt aandacht besteed aan de mogelijkheid van versterking van de recreatieve potenties van de woonomgeving. De verantwoordelijkheid voor het beleid op dit schaalniveau ligt bij de stadsdeelbesturen. Vervolgens wordt in dit hoofdstuk nader ingegaan op de specifieke situatie van de binnenstad, die enerzijds functioneert als woonomgeving voor de bewoners van dit deel van de stad en anderzijds tevens een grote trekpleister vormt voor Amsterdammers uit de rest van de stad en voor toeristen. De binnenstad blijft direct onder verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur functioneren.

5.2. De stadsdelen op eigen kracht.

Aangezien de openluchtrecreatie zich voor een belangrijk gedeelte afspeelt in de directe woonomgeving, zal in de komende jaren veel aandacht moeten worden besteed aan het inrichten, dan wel in stand houden van kleinschalige recreatievoorzieningen in de woonwijken. Onder kleinschalige recreatievoorzieningen (ook leefbaarheidsvoorzieningen genoemd) worden verstaan kinderspeelplaatsen, sportvoorzieningen (trapveldjes, asfalttennisbanen, basketbalveldjes en dergelijke), kinderboerderijen en buurt- en wijkparken.

Juist op het schaalniveau van de directe woonomgeving zal de aandacht voor openluchtrecreatie echter niet moeten blijven beperkt tot specifieke voorzieningen en tot de vrijetijdssfeer. De inrichting en het beheer van de openbare ruimte bepaalt voor een belangrijk deel de mogelijkheid voor veel bewoners om hun vrije tijd op aangename wijze in de buitenlucht door te brengen en tevens meer verplichtende activiteiten een ontspannender karakter te verlenen. In een dergelijke visie kan ook naar het werk fietsen, kinderen van school halen, boodschappen doen en op bezoek gaan bij kennissen in de buurt een recreatieve betekenis krijgen. Teneinde de recreatieve potenties van de woonomgeving voor de buurtbewoners te vergroten, is het noodzakelijk om de openbare ruimte in te richten voor veelzijdig gebruik, waarbij conflicterende gebruiksvormen zoveel mogelijk dienen te worden voorkomen. Vooral de vermindering van het doorgaande autoverkeer, het aantal op straat geparkeerde auto's en de overlast van honden zijn hierbij belangrijke aandachtspunten. Het tegengaan van vandalisme en vervuiling en het vergroten van de sociale veiligheid op straat kan door een aangepaste inrichting en beheer en vergroting van de levendigheid worden bevorderd. Bij de hier voorgestane bredere benadering van openluchtrecreatie past tevens een positieve herwaardering van het stedelijk leefmilieu. Naast de

groenvoorzieningen (parken, plantsoenen, groenstroken, sportvelden) vormen juist ook pleinen, markten, winkelstraten, grachten en plassen specifieke elementen van stedelijke recreatie, die de attractiviteit van het wonen, werken en tijdelijk verblijven in de stad vergroten. Uitgaande van de stedenbouwkundige kwaliteit van de woongebieden kunnen bij het vorm geven van een aantrekkelijker recreatiemilieu grijze (stenige ruimte) en blauwe elementen (water) een aan groen (parken, plantsoenen) gelijkwaardige functie vervullen. Met name in de oudere stadswijken kunnen de afwisseling in bebouwing en vormgeving, de menging van functies en de levendigheid op straat een grote recreatieve waarde vertegenwoordigen. Dit aspect is in de nieuwere woonwijken veel minder aanwezig door meer uniformiteit in bouwvormen en minder integratie van verschillende functies.

Ook met betrekking tot de recreatieve mogelijkheden en beperkingen blijkt er een duidelijke differentiatie te bestaan tussen de diverse woonmilieus binnen de stad. In het proces van stedelijke vernieuwing verdient de (her)inrichting en vormgeving van de openbare ruimte ook vanuit het perspectief van de openluchtrecreatie sterke nadruk. De kwaliteit van de openbare ruimte wordt bepaald door de inrichting, de staat van onderhoud en beheer en de gebruiks- en belevingswaarde voor verschillende bevolkings- en leeftijdsgroepen. Het is noodzakelijk om bij (her)inrichting uit te gaan van de wensen en behoeften die er bij de verschillende groepen buurtbewoners bestaan en tevens aan te sluiten bij de specifieke mogelijkheden die er in de desbetreffende buurt zijn om de recreatiemogelijkheden te vergroten. Het verdient aanbeveling om in enkele wijken binnen de verschillende woonmilieus voorbeeldprojecten op te zetten met de bedoeling om door aangepaste inrichting en beheer de recreatieve potenties van deze wijken verder tot ontwikkeling te brengen. Vooral ook bij de ontwikkeling van nieuwe woonlocaties dient optimaal gebruik te worden gemaakt van de (potentiële) recreatiemogelijkheden van deze gebieden. Zo kan ook bij de ontwikkeling van nieuw-Oost een voorbeeldproject plaatsvinden, waarbij de aandacht met name moet worden gericht op de mogelijkheden om de watersport en de oeverrecreatie binnen de woonomgeving te integreren.

Ten slotte dient te worden opgemerkt, dat binnen de stadsdelen niet uitsluitend kleinschalige buurt- en wijkvoorzieningen bestaan dan wel tot ontwikkeling worden gebracht. Zo heeft bij voorbeeld het Museumplein als manifestatieterrein een stedelijke betekenis. Ook de verdere ontwikkeling van de stadsdeelcentra verdient grote aandacht. Momenteel wordt tevens de haalbaarheid onderzocht voor het realiseren van een permanent milieu-expositiepark en een stedelijk recreatief-educatieve kindervoorziening (Klein Mokum). Wanneer de haalbaarheidsonderzoeken een positief resultaat opleveren, zal hiervoor in overleg met de stadsdeelbesturen een geschikte locatie worden gezocht. Verder vormen de bovenwijkse groenvoorzieningen binnen de stadsdelen in hun onderlinge samenhang de stedelijke groenstructuur, die wordt beschreven in het volgende hoofdstuk.

5.3. De binnenstad als toeristisch-recreatieve trekpleister.

De Amsterdamse binnenstad is het enige woongebied dat vooralsnog onder directe verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur blijft staan. De

binnenstad functioneert enerzijds als woonomgeving voor de bewoners van dit deel van de stad en anderzijds als grote trekpleister voor Amsterdammers uit de rest van de stad en voor toeristen.

De binnenstad wordt gekenmerkt door de hoogste bebouwingsdichtheid van de stad, met de grootste graad van menging van diverse functies en de minste hoeveelheid openbaar groen per bewoner. Dit betekent dat er een spanningsveld bestaat tussen de woonkwaliteit en de effecten van andere (publieks)functies. De bewoners van de binnenstad hebben echter tevens een groot aantal stedelijke recreatievoorzieningen in de directe omgeving.

De Amsterdamse pleinen, grachten, markten en winkelstraten hebben in samenhang met culturele en horecavoorzieningen en de historische ambiance een sterke aantrekkingskracht op zowel stadsbewoners als toeristen. Juist door deze combinatie van functies en voorzieningen vormt de Amsterdamse binnenstad een toeristisch-recreatieve trekpleister van groot formaat.

In de Nota Amsterdam Toeristenstad: op weg naar de jaren negentig, wordt echter geconstateerd, dat Amsterdam beduidend minder profiteert van de sterke stijging van het internationale toerisme dan andere grote Europese steden. Het is dan ook van groot belang om de allure van de Amsterdamse binnenstad te vergroten en het verblijfsklimaat voor zowel Amsterdammers als toeristen aantrekkelijker te maken.

Ook in het Actieprogramma Binnenstad wordt de verhoging van de kwaliteit van de openbare ruimte beschouwd als één van de meest urgente maatregelen. Het tegengaan van vandalisme en vervuiling op straat, het verminderen van de overlast van het autoverkeer en het inrichten van aantrekkelijke wandelroutes vormen daarbij belangrijke aandachtspunten. In 1988 is de actie Amsterdam Schoon van start gegaan, een gezamenlijk initiatief van bewoners, bedrijfsleven en gemeente, dat tot doel heeft om in aanvulling op de gemeentelijke taken het schoonhouden van de eigen straat en van gebouwen en monumenten te stimuleren. Onder voorzitterschap van de wethouder voor Beheer Openbare Ruimte is het Coördinatie Overleg Beheer Openbare Ruimte (COBOR) ingesteld, waaronder de beheergroepen Rembrandtplein, Leidseplein en Stationsplein functioneren. Zij hebben tot taak om onderhoud, reiniging en handhaving van de openbare ruimte op elkaar af te stemmen. Er is een Stegenplan en een Pleinenplan ontwikkeld, die passen bij een versterking van de verschillende publieksfuncties en het streven naar een hoogwaardige openbare ruimte. Inspelend op de trend van recreatief winkelen zijn plannen ontwikkeld om in het stadshart meer ruimte voor de voetgangers en fietsers te scheppen en het verkeer beter te reguleren. Hierbij wordt voorzien in de bouw van openbare en particuliere parkeergarages, gekoppeld aan het opheffen van parkeerplaatsen op straat, en het invoeren van eenrichtingsverkeer, te beginnen met het Damrak en het Rokin. De wandelpromenades moeten de kenmerkende Amsterdamse sfeer uitstralen en zijn ingericht voor recreatief winkelen en aangenaam verpozen, maar tevens een duidelijk bewegwijzerde verbinding vormen tussen de verschillende attractiepunten.

Momenteel worden plannen voorbereid om de culturele en recreatieve functies in het oostelijke deel van de binnenstad te versterken. Een belangrijk onderdeel hiervan vormt de Groene Plantage, een toeristisch-recreatieve route van de Jodenbreestraat tot aan het Tropenmuseum/Oosterpark. Aan deze promenade liggen de Hortus Botanicus, het kleine Wertheimpark (circa 1 ha),

dat tevens het oudste park van Amsterdam is, en de dierentuin Artis met planetarium en aquarium en het zoölogisch museum. Verder zijn een natuur- en milieu-educatiecentrum (in het voormalige Hugo de Vrieslaboratorium) en een geologisch museum (in het voormalige bevolkingsregister) in voorbereiding. De Groene Plantage eindigt bij het Tropenmuseum en het onlangs uitgebreide en gerenoveerde Oosterpark. Het thema Amsterdam, stad aan het water, zal worden versterkt door de inrichting van het Oosterdok als onderdeel van het Nautisch Kwartier. Aan weerskanten van de IJ-tunnelpier worden havenfaciliteiten gerealiseerd, waaronder aan de westzijde een passantenhaven voor met name motorboten. Hier is tevens gelegenheid voor het organiseren van evenementen als de HISWA te water en openluchtconcerten. Deze tweedelige haven is in beheer bij de Stichting Nautisch Kwartier Amsterdam. Aan de oostelijke IJ-tunnelkade ligt de haven van de Vereniging Museumhaven Amsterdam. Verder zullen bij het Scheepvaartmuseum historische schepen worden afgemeerd, waaronder de replica van de 17de-eeuwse Oostindiëvaarder Amsterdam, die via een uniek werkgelegenheidsproject tot stand komt. Dit zeilschip zal de Nederlandse publiekstrekker zijn bij Sail 1990, een internationale manifestatie, die eens in de vijf jaar in en nabij de IJ-haven wordt georganiseerd.

Ten slotte wordt de inrichting van de recreatieve route over de oostelijke oever van de Amstel in de richting van het Groengebied Amstelland voltooid, waarbij zal worden nagegaan, of dit kan worden ondersteund door versterking van de culturele functies langs de Amstel, (Amsteloever-Theateroever). Er zal tevens worden bekeken, of langs de Amsteloever steigers kunnen worden gerealiseerd die een gecombineerde functie hebben voor de kleine watersport/-recreatie en de horeca. Voor het oostelijke deel van de binnenstad wordt momenteel een toeristisch-recreatief ontwikkelingsplan voorbereid, waarvan de Groene Plantage en het Nautisch Kwartier de belangrijkste dragers vormen. In uw Vergadering van 10 januari 1990 is de Nota van Uitgangspunten voor de IJ-oever behandeld (Gemeentebld 1989, afd. 1, nr. 1591). Hiermee wordt een samenhangend beeld geschetst van de zone langs het IJ, die zich uitstrekt van station Sloterdijk tot het IJ-meer en naast functies voor wonen, werken en verkeer tevens een toeristisch/recreatief element van formaat kan vormen. De directe ligging aan het water biedt hiertoe tal van mogelijkheden. Langs het gehele IJ-oevergebied van de Houthaven tot de Oostelijke Handelskade is een brede wandelpromenade geprojecteerd met aan de noordzijde van het Centraal Station een balkon aan het IJ, een recreatief voetgangersgebied met publieksfuncties en een panorama over het IJ. Teneinde een permanente mogelijkheid te creëren tot voorlichting en informatieverstrekking op het gebied van sport, recreatie, natuur en milieu zal worden nagegaan, of er een Toeristisch-Recreatief Informatiecentrum kan worden gevestigd op een goed bereikbare en herkenbare locatie in de binnenstad. In dit centrum kunnen Amsterdammers en toeristen op attractieve wijze en met gebruikmaking van geavanceerde communicatie- en informatietechnieken op de hoogte worden gebracht van de recreatieve en toeristische mogelijkheden in en rondom Amsterdam. Hierbij kunnen de VVV en de ANWB, maar bij voorbeeld ook een bespreekbureau, een geldwisselkantoor en een (water-)sportwinkel een plaats vinden. De vestiging van een dergelijk informatiecentrum wordt ondersteund door het Beleidsplan

voor Recreatie en Toerisme van de provincie Noord-Holland en zal in aanmerking kunnen komen voor financiële ondersteuning door het rijk en de provincie Noord-Holland.

5.4. Uitgangspunten voor beleid.

Uit onderzoek is gebleken, dat de directe woonomgeving voor de openluchtrecreatie van de meeste stadsbewoners van groot belang is. In de komende jaren zal aandacht moeten worden besteed aan het verhogen van de kwaliteit van de openbare ruimte en het verbeteren van de mogelijkheden van recreatief medegebruik. Door de menging van velerlei functies in met name de oude woonwijken moet de openbare ruimte gelegenheid geven tot gevarieerd gebruik en de vormgeving en het beheer worden aangepast aan de hoge gebruiksdruk. Daarbij moeten conflicterende gebruiksvormen door zonering en regulering zoveel mogelijk worden gescheiden, waarbij beperking van doorgaand gemotoriseerd verkeer, geparkeerd staande auto's op straat en overlast van honden belangrijke aandachtspunten zijn. Verder zal het vandalisme en de vervuiling moeten worden teruggedrongen en de sociale veiligheid moeten worden bevorderd. Kleinschalige recreatievoorzieningen moeten zoveel mogelijk worden geïntegreerd in de woonomgeving. De kwaliteit van de openbare ruimte wordt bepaald door de inrichting, de staat van onderhoud en beheer en de gebruiks- en belevingswaarde voor verschillende bevolkings- en leeftijdsgroepen. Het is noodzakelijk om bij (her)inrichting van de openbare ruimte uit te gaan van de wensen en behoeften die er bij de verschillende groepen buurtbewoners bestaan en tevens aan te sluiten bij de specifieke mogelijkheden die er in de desbetreffende buurt zijn om de recreatiemogelijkheden te vergroten. Naast groenvoorzieningen kunnen ook stenige ruimten en water een belangrijke bijdrage leveren aan een hoogwaardig recreatiemilieu in de stad. Het verdient aanbeveling om in enkele wijken binnen de verschillende woonmilieus voorbeeldprojecten op te zetten met de bedoeling om door aangepaste inrichting en beheer de recreatieve potenties van deze wijken verder tot ontwikkeling te brengen.

Naast kleinschalige recreatievoorzieningen en aanpassingen in vormgeving en beheer van de directe woonomgeving is het met betrekking tot de openluchtrecreatie tevens wenselijk de ontwikkeling van stadsdeelcentra te bevorderen. Wanneer haalbaarheidsonderzoeken een positief resultaat opleveren, zal in overleg met de stadsdeelbesturen bovendien worden gezocht naar een geschikte locatie in Amsterdam voor een permanent milieu-expositiepark en een stedelijk recreatief-educatieve kindervoorziening (Klein Mokum).

De Amsterdamse binnenstad blijft functioneren onder verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur. Teneinde de binnenstad voor Amsterdammers en toeristen aantrekkelijker te maken, zal sterke nadruk worden gelegd bij het realiseren van een hoogwaardige openbare ruimte in het stadshart en het versterken van de toeristisch-recreatieve functie. Momenteel wordt een toeristisch-recreatief ontwikkelingsplan voorbereid voor het oostelijke gedeelte van de binnenstad. De belangrijkste dragers hiervan vormen de Groene Plantage en het Nautisch Kwartier. Tevens wordt de recreatieve route over de oostelijke Amsteloevers voltooid en zal worden nagegaan, of er langs deze route een versterking van de culturele functies kan plaatsvinden onder

het thema Amsteloever-Theateroever. Verder zal bij de ontwikkeling van de IJ-oever aandacht worden besteed aan het uitbouwen van de recreatieve mogelijkheden als stad aan het water. Ten slotte zal de haalbaarheid worden onderzocht van de vestiging van een permanent toeristisch-recreatief Informatiecentrum op een goed bereikbare en herkenbare locatie in de binnenstad.

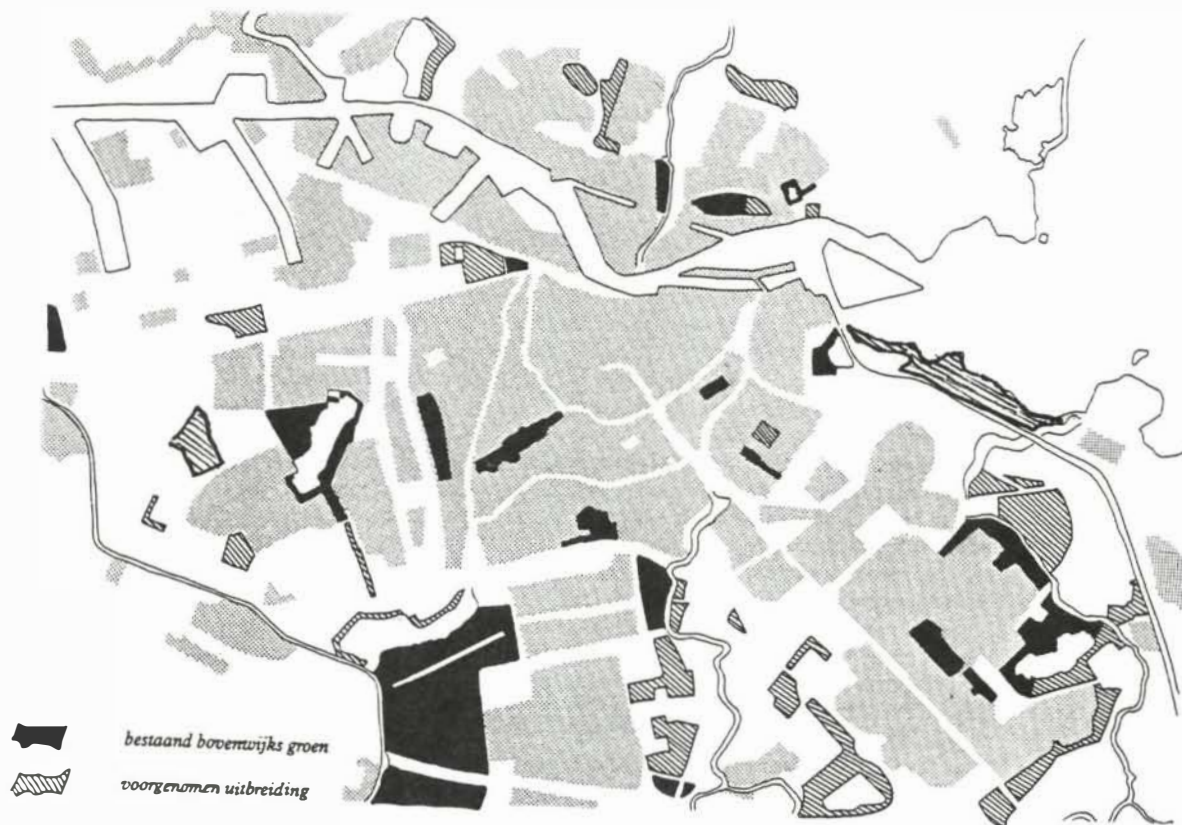
Hoofdstuk 6. Stedelijke groenstructuur.

6.1. Inleiding.

De stedelijke groenstructuur wordt gevormd door het openbaar stedelijk groen, dat betrekking heeft op de bovenwijkse parken en de recreatieve verbindingzones. Daarnaast worden ook de sportparken en volkstuinparken tot de stedelijke groenstructuur gerekend, alsmede de groenvoorzieningen rondom zwembaden, kampeerterrinen, kwekerijen en begraafplaatsen. Een samenhangende visie op de stedelijke groenstructuur vereist eveneens een goede afstemming met de omliggende delen van de randstadgroenstructuur. In het volgende hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de recreatiegebieden rondom Amsterdam. Hierin is ook het Amsterdamse Bos (895 ha) opgenomen, dat zowel wat betreft omvang en ligging als inrichting en gebruik een positie inneemt tussen de stedelijke en randstedelijke groenstructuur. Het regionaal park Gaasperplas, als zijnde een onderdeel van het Groengebied Amstelland, wordt eveneens in het volgende hoofdstuk beschreven.

6.2. Bovenwijkse parken.

In de visie op de Amsterdamse parken wordt veelal een onderscheid gemaakt tussen buurt- en wijkparken, middelgrote (12–30 ha) en grote (groter dan 30 ha) stadsparken. De grote parken van Amsterdam zijn het Sloterpark (69 ha), de Bijlmerweide (56 ha), het Westerpark (na uitbreiding 50 ha), het Vondelpark (48 ha), het Rembrandtpark (43 ha), het Amstelpark (36 ha) en het Bijlmerpark (34 ha). Daarnaast zijn er middelgrote parken als het W.H. Vliegenbos (27 ha), het Florapark (24 ha), het Beatrixpark (21 ha), het centraal park Gaasperdam (20 ha), het Flevopark (15 ha) en het Oosterpark (13 ha).

Oppervlakte en spreiding.

Het huidige structuurbeleid voor de Amsterdamse parken is er vooral op gericht aan de hand van een ruimtelijk normenstelsel te komen tot een optimale oppervlakte en spreiding van bovenwijkse parken in de stad. Het uitgangspunt is hierbij dat zoveel mogelijk inwoners binnen 15 tot 20 minuten wandelen een bovenwijkspark moeten kunnen bereiken, hetgeen neerkomt op een gemiddelde loopafstand van 800 tot 1200 m. In de Nota Prioriteiten Bovenwijkse Groen voorzieningen (Gemeentebld 1982, afd. 1, nr. 484) is destijds een aantal uitbreidingen voorgesteld die het areaal bovenwijks groen van 386 ha met circa 200 ha zouden uitbreiden, waarmee het voorzieningenniveau voor het bovenwijks groen op 8,5 m² per inwoner kon worden gebracht. Het verschil met het uitgangspunt van 10,2 m² per inwoner werd acceptabel geacht, omdat ervan uit werd gegaan dat het Amsterdamse Bos het na realisering van de voorgestelde uitbreidingen resterende tekort kan compenseren.

Inmiddels is een aantal van de voorgestelde uitbreidingen gerealiseerd (Oosterpark, centraal park Gaasperdam, openstelling stadskwekerij Franckendaal) of in uitvoering (Westerpark, W.H. Vliegenbos, Buikslotermeerpark). Ook zijn nieuwe groenvoorzieningen geprojecteerd met name bij de stadsuitbreidingen in nieuw-Oost (Buiten-IJ/Diemerzeedijk) en West (zuidelijk deel van Middelveldsche Akerpolder/Osdorper Binnenveld-zuid/Osdorper Bovenpolder). Anderzijds blijken (delen van) bestaande bovenwijkse parken momenteel onder toenemende druk te staan als gevolg van bestemmingswijzigingen ten gunste van wonen en werken (Frankendaal/Prins Bernhardpark/Darwinplantsoen, Bijlmerpark, Bijlmerweide en Beatrixpark). Het is van groot belang dat zowel het totaaloppervlak bovenwijks groen als de spreiding ervan op aanvaardbaar niveau blijft dan wel wordt gebracht. De binnenstad, het westelijke deel van de 19de-eeuwse wijken, een deel van de Pijp, de Rivierenbuurt, de Watergraafsmeer en delen van Noord zijn slecht voorzien van bovenwijks groen.

Inrichting en beheer.

Naast de ruimtelijke componenten van de bovenwijkse groenvoorzieningen is het echter tevens van belang om (her)inrichting en beheer van parken te baseren op het gebruik. Daar het parkgebruik veelvormig is, dient dit verschijnsel veelzijdig te worden benaderd. Er kunnen hierbij verschillende aspecten worden onderscheiden: het indirecte gebruik van parken, de beleving van natuur en milieu, de emotionele ervaring, het spontane gebruik en het gebruik van specifieke voorzieningen. Het is noodzakelijk om een samenhang te realiseren tussen dergelijke gebruikaspecten en de inrichting en het beeld van een park. De wijze waarop een park ligt ingebed in de stad, bepaalt grotendeels de gebruiksmogelijkheden. De volgende stedenbouwkundige aspecten van het park zijn van groot belang: de ligging van het park in de stad, de bereikbaarheid, het oppervlak met de maatverhoudingen en de inrichting van het park. In het beheer dienen de unieke eigenschappen van het park als uitgangspunt te worden genomen. Elke locatie biedt eigen mogelijkheden en beperkingen, die onder andere worden bepaald door de grootte, de ligging en de aard van de omgeving. Daarnaast heeft elk park zijn

eigen, al of niet overtuigende stijlkenmerken, waarin zich de maatschappelijke opvattingen uit de periode van aanleg weerspiegelen. Vanaf het midden van de 19de eeuw tot heden zijn parken aangelegd die per tijdsperiode sterk van elkaar verschillen. Een indeling van parken in de vooroorlogse woonwijken en de nieuwere delen van de stad blijkt de verschillen tussen de parken goed weer te geven.

Uit de gebruikersonderzoeken op locatie (Groene Tent) en de Omnibusenquêtes blijkt dat de parken in de vooroorlogse woonwijken zeer intensief en veelzijdig worden gebruikt. De hoge gebruiksdruk vraagt om de toepassing van slijtvaste materialen, brede paden en een ruime toepassing van parkmeubilair. De smeedijzeren hekken rondom en de monumentale poorten vormen te zamen met de hoogopgaande beplantingen een karakteristiek beeld voor de negentiende-eeuwse wijken. Deze parken vormen de groene bakens van de stad.

Gezien de centrale ligging van deze parken en het gevarieerde gebruik is het van groot belang, dat deze een maximum aan ongeconditioneerde ruimte bevatten. Verscheidene gebruiksvormen moeten na en naast elkaar op dezelfde plek kunnen plaatsvinden. Specifieke voorzieningen, zoals speelplaatsen, dierementen en een uitspanning met terras verrijken de gebruiksmogelijkheden van het park. Het aandeel van deze voorzieningen mag echter slechts een beperkt deel van de vrij bruikbare ruimte beslaan. In deze parken moet uiterst terughoudend worden opgetreden bij het realiseren van voorzieningen die niet openbaar toegankelijk zijn. Ondanks het feitelijke, drukke gebruik moet worden vastgesteld dat de parken in de dichte stad niet optimaal voor een intensief gebruik zijn ingericht en worden beheerd. De periodieke wateroverlast, de snelle slijtage en de verwaarlozing van het ruimtelijk beeld in het verleden vormen momenteel belemmeringen voor het gebruik. Door het opvoeren van de onderhoudsinspanning, gespreide renovatie en het oplossen van de verzakkingsproblematiek kunnen echter optimale voorwaarden worden gerealiseerd voor een intensief en veelzijdig gebruik van deze parken.

Bij de parken in de naoorlogse woonwijken kan een onderscheid worden gemaakt naar gebruiksintensiteit. De parken of parkdelen van voldoende afmeting die centraal in de woonwijken liggen, zijn goed bereikbaar en kennen een bij deze situatie passende inrichting. Deze parken worden over het algemeen druk gebruikt. De specifieke gebruiksvoorzieningen liggen in de parken zo dicht mogelijk bij de woonbuurten, op goed ontsloten locaties. Op dergelijke plekken is een gebruiksintensieve inrichting gewenst.

Daartegenover staan de parken of parkdelen, die liggen aan de rand van de woonwijken, matig bereikbaar zijn en geen bijzondere attractie voor de bezoekers bevatten en als gevolg hiervan een rustig gebruik kennen. Deze parken komen in aanmerking voor een bij rustig gebruik passende inrichting en een laag beheersniveau. Tussen deze extremen liggen de parken waarin kenmerken worden gecombineerd. Algemeen geldt voor de parken in de naoorlogse woonwijken, dat er een relatief groot oppervlak per inwoner beschikbaar is, waarmee impliciet een bepaalde gebruiksintensiteit is vastgelegd.

Een studie naar het functioneren van de Amsterdamse parken (Dienst Openbare Werken/Bureau Boverterritoriaal, 1988) laat zien dat het verband tussen de stedenbouwkundige aspecten en het gebruik van de parken niet altijd optimaal is. De meeste Amsterdamse parken kunnen in dit opzicht worden verbeterd met als doel een meer op het gebruik afgestemde inrichting en

beheer. De herinrichting en aanpassing van het beheer van de bestaande parken is tevens de meest in aanmerking komende maatregel ter compensatie van de tekorten in de oudere woonwijken. In bijlage II is een overzicht opgenomen waarin zes parken onderling worden vergeleken op tien gebruikskennmerken.

In het kader van de bestuurlijke reorganisatie worden de taken en verantwoordelijkheden rondom aanleg, beheer en onderhoud van de Amsterdamse parken overgedragen aan de stadsdelen. Het is wenselijk, dat voor de parken die in verscheidene stadsdelen zijn gelegen beheersovereenkomsten worden gesloten tussen de participanten (Vondelpark en Sloterpark).

6.3. Sportparken.

In het Beleidsplan voor de Sport (Gemeentebld 1988, bijlage R) werd reeds aangegeven, dat er sprake is van een groeiende populariteit van sportieve recreatie in de buitenlucht, die gaat gepaard met een afnemende interesse voor de traditionele veldsporten (voetbal, korfbal en handbal). In verschillende delen van de stad bestaat daardoor een overschot aan sportvelden. Aan de ambtelijke werkgroep Optimalisering gebruik Amsterdamse sportvelden is opdracht gegeven het gebruik van de sportvelden in zijn totaliteit te bezien en voorstellen te doen voor een herindeling. Momenteel wordt in overleg de verplaatsing van een aantal verenigingen naar andere sportparken voorbereid, waardoor enkele sportparken geheel of gedeeltelijk een nieuwe bestemming kunnen krijgen. De verwachting is dat deze ontwikkeling zich in de toekomst nog verder zal doorzetten. In de meeste gevallen krijgt een opgeheven sportpark als herbestemming woningbouw. Het uitgangspunt bij de optimalisering van sportvelden, dat sportparken in de directe omgeving van de dichtbebouwde wijken zoveel mogelijk behouden dienen te blijven, wordt vanuit het perspectief van de openluchtrecreatie ten volle ondersteund. Naast hun primaire functie voor de georganiseerde sportbeoefening bestaan er goede mogelijkheden tot recreatief medegebruik van de sportparken. Het opnemen van groenstroken, speelvoorzieningen en fiets- en wandelpaden bij de (her)inrichting van deze terreinen, alsmede (beperkte) uitbreiding van de toegangstijden kan deze functie versterken. Tevens kunnen sportparken een belangrijke schakel vormen in de recreatieve verbindingroutes vanuit de stad naar het buitengebied (zie 6.6).

6.4. Volkstuinparken.

De volkstuinparken, die zowel binnen als buiten de stad zijn gelegen, vormen een relatief goedkope recreatievoorziening, waar tienduizenden Amsterdammers vooral tijdens de zomermaanden een groot deel van hun vrije tijd doorbrengen. Er zijn in Amsterdam momenteel 35 volkstuinparken (circa 295 ha) met in totaal ruim 7000 tuinen. Slechts zeven van deze parken zijn niet aangesloten bij de Amsterdamse Bond van Volkstuinders. In de Beleidsnota Openluchtrecreatie uit 1977 werd een tekort gesignaleerd van ruim 2000 volkstuinen. Het areaal volkstuinen bestond destijds uit 31 parken met ongeveer 6000 tuinen. In de afgelopen tien jaar is dit tekort echter volledig opgeheven. De mensen wier namen nog op de wachtlijst staan voor een volkstuin, hebben specifieke wensen met betrekking tot de

toekomstige locatie van hun tuin. Hieruit blijkt dat de landelijke tendens van een teruglopende belangstelling voor volkstuinen in combinatie met de sterke toename van het aanbod, ook in Amsterdam heeft geleid tot een situatie waarbij een kwantitatief evenwicht bestaat tussen vraag en aanbod.

Wel is er in kwalitatief opzicht nog behoefte aan verbetering. Enkele volkstuinparken zijn dicht langs verkeersverbindingen gesitueerd, waardoor geluidsoverlast wordt veroorzaakt. Ook is er op twee volkstuinparken een onderzoek ingesteld naar bodemverontreiniging. Bovendien blijkt er behoefte te bestaan aan nuts- en schoffeltuinen. Voor het verkrijgen van een dergelijke tuin in de twee bestaande nutstuinparken Bos en Lommer en De Molenaar bestaat grote belangstelling. Vooral ook allochtone vrouwen blijken te zijn geïnteresseerd in een dergelijke tuin.

Evenals bij de sportparken het geval is, kunnen ook de volkstuinparken een belangrijke rol spelen met betrekking tot recreatief medegebruik en als groenelement functioneren langs de recreatieve verbindingsroutes. Bij het (beperkt) openstellen van volkstuinparken en de daar aanwezige voorzieningen voor openbaar gebruik zullen maatregelen moeten worden getroffen om de overlast voor de vaste gebruikers tot een minimum te beperken.

Het vorenstaande leidt tot de conclusie, dat er momenteel geen behoefte is aan uitbreiding van het aantal volkstuinen. Het is noodzakelijk om kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkelingen in de behoefte aan volkstuinen nader te onderzoeken. Het beleid is er voorts nog op gericht, de huidige reserveringen te handhaven, teneinde te kunnen inspelen op stedelijke ontwikkelingen, die eventuele verplaatsing van volkstuinen noodzakelijk maken. In geval van verplaatsing van bestaande volkstuinparken zal aandacht worden besteed aan een goede bereikbaarheid van de locatie, goede bodemkwaliteit en vermindering dan wel beperking van de externe geluidsoverlast. Verder zal in aansluiting op de behoeften van bewoners en de mogelijkheden in de desbetreffende buurten de aanleg van nuts- en schoffeltuinen in of nabij de directe woonomgeving worden bevorderd.

6.5. Kampeerterreinen.

Momenteel zijn er in en rondom Amsterdam twee permanente gemeentelijke kampeerterreinen (Amsterdamse Bos en W.H. Vliegenbos), een particuliere camping (Gaasperplas) en een tijdelijk kampeerterrein (Zeeburg). Het kampeerterrein aan het IJsbaanpad is onlangs opgeheven en in verband hiermee is de camping in het Amsterdamse Bos met 2,5 ha uitgebreid. Naast plaatsen voor de toeristische verblijfsrecreatie en een beperkt aantal seizoenplaatsen zijn op dit kampeerterrein ook tien trekkershutten gebouwd. Behalve de Amsterdamse kampeerterreinen zijn er in het recreatieschap Spaarnwoude ook nog twee campings gevestigd (Houtrak en Weltevreden) en een kampeerbewijsterrein (Crayenstein).

In verband met het verdwijnen van het kampeerterrein aan het IJsbaanpad en de te verwachten sluiting van de accommodatie Zeeburg is het wenselijk om op redelijke afstand van het stadscentrum een nieuwe, goed bereikbare voorziening voor kortkampeerders tot stand te brengen. Aangezien het tevens wenselijk is, dat kampeerders gebruik kunnen maken van sportfaciliteiten, wordt momenteel een onderzoek ingesteld naar de mogelijkheid om een kampeerterrein te realiseren op de locatie Sloterpark/Sloterparkbad. Tevens zal worden nagegaan, of het mogelijk is om bij de recreatieve inrichting van de oeverlanden van het Nieuwe Meer een voorziening voor kortkamperen door kanotoeristen te realiseren.

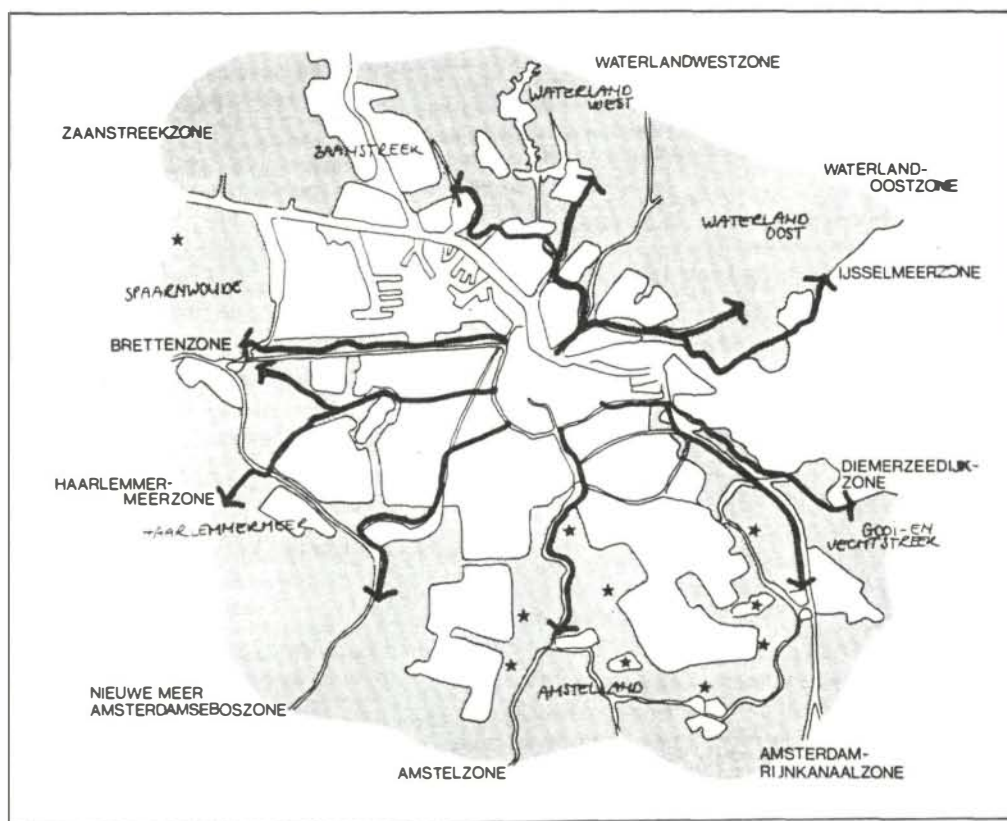
6.6. Groene verbindingzones en recreatieve routes.

Het landelijke gebied aan de stadsrand en buiten de stad en de daarin opgenomen recreatievoorzieningen heeft een complementaire betekenis op de stedelijke groenvoorzieningen en de recreatiemogelijkheden in de directe woonomgeving. De kwaliteit van het stedelijk leefmilieu wordt mede bepaald door de kwaliteit en bereikbaarheid van voorzieningen aan de stadsrand en in het buitengebied. In overeenstemming met de doelstelling van de randstadgroenstructuur is het stedelijk beleid erop gericht om een stelsel van radiale en tangentiële groenzones en recreatieve verbindingroutes tot stand te brengen. De voor de stad kenmerkende lobbenstructuur met de groene scheggen biedt hiertoe uitstekende mogelijkheden.

De recreatieve routes verbinden de binnenstad en de vooroorlogse woonwijken met de stadsrand en het buitengebied. De routes zijn gelegen in de verkeersluwte en lopen langs en door groenvoorzieningen, sportparken, volkstuinparken en langs waterverbindingen. Vanuit de woonwijken zal zoveel mogelijk aansluiting voor langzaam verkeer moeten worden gerealiseerd met de stedelijke verbindingroutes. Aangezien vooral in de vooroorlogse wijken een tekort aan groenvoorzieningen bestaat, hebben de projecten in de radialen prioriteit ten opzichte van die in de tangentiële zones.

In de komende periode zal de inrichting van de Brettenzone, inclusief de herinrichting van het Westerpark en de uitbreiding in de richting van de Overbrakerpolder, worden voltooid. De bijbehorende recreatieve route vormt een verbinding tussen de westkant van de binnenstad en het recreatiegebied Spaarnwoude. Er zal worden nagegaan, of een fietsbrug over de Haarlemmertrekvaart kan worden aangelegd, waardoor de Brettenzone bereikbaar wordt vanuit de westelijke woonwijken (Geuzenveld/Slotermeer).

Op de onderstaande kaart staan de verschillende groene zones aangegeven, die de stad verbinden met het omringende landelijk gebied.

In de komende jaren zullen de projecten, die leiden tot de realisatie van deze groene verbindingzones gefaseerd worden uitgevoerd.

6.7 Uitgangspunten voor beleid.

De stedelijke groenstructuur bestaat uit het openbaar stedelijk groen, dat betrekking heeft op de bovenwijkse parken en de recreatieve verbindingzones. Hoewel sportparken en volkstuinparken, maar ook groenvoorzieningen rondom zwembaden, kampeerterreinen, kwekerijen en begraafplaatsen, primair een andere functie hebben en niet of slechts beperkt toegankelijk zijn, worden ze wel gerekend tot de stedelijke groenstructuur. Uitgaande van een kwantitatief normenstelsel bestaat in Amsterdam een tekort aan bovenwijkse groenvoorzieningen. De binnenstad, het westelijke deel van de 19de-eeuwse wijken, een deel van De Pijp, de Rivierenbuurt, de Watergraafsmeer en delen van Noord zijn relatief slecht voorzien. Met name in de vooroorlogse wijken is het echter niet of nauwelijks mogelijk om dit tekort te verminderen door het aanleggen van nieuwe bovenwijkse parken. Uit onderzoek blijkt dat het verband tussen stedenbouwkundige aspecten en het gebruik van de bestaande parken niet altijd optimaal is. Bij de meeste parken kunnen de gebruiksmogelijkheden worden vergroot door een meer op het gebruik afgestemde inrichting en beheer. De herinrichting (en waar mogelijk uitbreiding) en aanpassing van het beheer van bestaande bovenwijkse parken is tevens de meest in aanmerking komende maatregel ter compensatie van de tekorten in de vooroorlogse woonwijken. Daarnaast kunnen in deze wijken kleinschaliger groenvoorzieningen en niet-groene recreatievoorzieningen worden gerealiseerd. Ten slotte zullen in de komende jaren de projecten worden uitgevoerd die leiden tot het realiseren van het stelsel van groene verbindingzones en recreatieve routes, die de binnenstad en de oude wijken verbinden met het omringende landelijke gebied. Hierbij, denken wij, naast de voltooiing van de Brettenzone, aan de oostelijke en westelijke Waterlandzones, de Amstelzone, de Nieuwe Meer/de Amsterdamse Boszone, de Amsterdam-Rijnkanaalzone, de zone tussen het Sloterpark en het recreatiegebied Spaarnwoude, de Haarlemmermeerzone, de Diemerzeedijkzone, de Zaanstreekzone en de IJsselmeerzone. Besluitvorming over nadere prioriteitsstelling zal plaatsvinden in het kader van de herziening van de Nota Amsterdamse prioriteiten en de randstadgroenstructuur (1987).

De teruglopende belangstelling voor de traditionele veldsporten heeft de aanleiding gevormd tot de optimalisering van sportparken, waardoor vraag en aanbod beter op elkaar worden afgestemd. De stagnerende vraag naar volkstuinen en de toename van het aanbod in de afgelopen jaren heeft tot gevolg, dat er momenteel geen behoefte bestaat aan uitbreiding van het bestaande areaal. In verband met mogelijke verplaatsingen zullen de huidige reserveringen voor volkstuinparken vooralsnog worden gehandhaafd. In aansluiting op de behoefte van bewoners zal het aanleggen van nuts- en schoffeltuinen in de directe woonomgeving dienen te worden bevorderd. Tevens zullen de kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkelingen in de behoefte aan volkstuinen en nutstuinen nader worden onderzocht. Bij de (her)inrichting van sportparken en volkstuinen zal meer aandacht moeten worden besteed aan de mogelijkheden voor recreatief medegebruik door het aanleggen van doorgaande wandel- en fietsroutes en het aanbrengen van eenvoudige recreatieve voorzieningen.

Ten slotte wordt nagegaan, of er op redelijke afstand van het stadscentrum een nieuwe, goed bereikbare voorziening voor kortkampeeders kan worden gerealiseerd, waarbij de locatie Sloterpark/Sloterparkbad in onderzoek is genomen. Ook zal worden onderzocht, of het mogelijk is om bij de recreatieve inrichting van de oeverlanden van het Nieuwe Meer een voorziening voor kortkamperen door kanotoeristen te realiseren.

Hoofdstuk 7. Recreatiegebieden rondom Amsterdam.

7.1. Inleiding.

Het meest bekende en bezochte recreatiegebied in de omgeving van Amsterdam is het Amsterdamse Bos. Daarnaast neemt de gemeente Amsterdam op basis van gemeenschappelijke regelingen bestuurlijk en financieel deel aan verschillende recreatieschappen die rondom de stad zijn gelegen: in het noorden Het Twiske en Waterland (i.o), in het westen Spaarnwoude en in het zuiden het Groengebied Amstelland. Het Nationaal Park De Kennemerduinen, de Vinkeveense Plassen, de Loosdrechtse Plassen en het Gooisch Natuurreservaat zijn op grotere afstand van de stad gelegen. Aangezien er grote verschillen bestaan tussen de diverse recreatiegebieden, wordt in hoofdlijnen een beschrijving gegeven van de specifieke situatie.

7.2. De recreatiegebieden in vogelvlucht.

Het Amsterdamse Bos (895 ha) is het meest bekende recreatiegebied in de omgeving van Amsterdam. Het wordt jaarlijks meer dan vier miljoen keer bezocht. Ongeveer de helft van de bezoekers (55%) is afkomstig uit Amsterdam. Het Amsterdamse Bos is van regionale betekenis en vormt een belangrijk onderdeel van de randstedelijke groenstructuur. Het bos heeft een veelzijdig karakter: er zijn voorzieningen voor georganiseerde en ongeorganiseerde sportbeoefening, speelgelegenheden voor kinderen, uitgebreide wandel- en fietsroutes, horecagelegenheden, een bosmuseum en een kampeerterrein.

Het oorspronkelijke ontwerp van het Amsterdamse Bos is gebaseerd op een combinatie van de 19de-eeuwse Engelse landschapsparken en de 20ste-eeuwse volksparken. Uit twee onderzoeken blijkt, dat er een ontwikkeling heeft plaatsgevonden van overwegend dagrecreatie naar een meer kortstondig recreatief bezoek. Deze ontwikkeling zal nog worden versterkt door de woningbouw in de Middenveldsche Akerpolder en het voormalig tuinbouwgebied Sloten. De inrichting van het Amsterdamse Bos vereist dan ook een aantal aanpassingen, waardoor de aantrekkingskracht en gebruiksmogelijkheden voor de bezoekers kunnen worden vergroot. Gezien de ligging en het gebruik van het Amsterdamse Bos (in samenhang met de Oeverlanden Nieuwe Meer) wordt tevens gestreefd naar een andere beheersconstructie, waarbij samenwerking met de omliggende gemeenten tot stand komt. De beheerslasten, die in totaal een bedrag van ongeveer 8 miljoen gulden per jaar bedragen (waarvan circa 4,8 miljoen gulden ten laste van de begrotingspost openluchtrecreatie), komen in de huidige situatie geheel voor rekening van Amsterdam. Een beheersplan, waarin het functioneren van het Amsterdamse Bos nader wordt geëvalueerd, is momenteel in voorbereiding. Verder is het wenselijk, dat de bereikbaarheid van het bos met de fiets en het openbaar vervoer wordt verbeterd. In het kader van de herbestemming van het terrein van het Olympisch Stadion en omgeving zal worden bezien, of het ontbrekende deel langs de Schinkel in de groene verbindingroute vanuit de binnenstad via het Vondelpark naar het Amsterdamse Bos kan worden opgenomen. Bovendien is in de planning een recreatieve fietsroute opgenomen vanuit Amsterdam-West langs de Ringvaart.

Tussen Amsterdam en Haarlem ligt het recreatiegebied Spaarnwoude (2750 ha). In 1970 werd samen met de provincie en de gemeenten Haarlem, Haarlemmerliede/Spaarnwoude, Haarlemmermeer en Velsen besloten om een stichting op te richten die tot taak had een gemeenschappelijke regeling voor te bereiden en een inrichtingsplan voor dit gebied op te stellen. In 1976 werd Spaarnwoude aangewezen als rijksrecreatiegebied, waardoor het rijk jaarlijks een subsidie van 50% in de beheerslasten geeft. In 1977 is de gemeenschappelijke regeling door de participanten aanvaard en sindsdien draagt Amsterdam voor 25% bij aan de resterende kosten.

Het oorspronkelijke inrichtingsplan heeft in de eerste fase de functie van recreatiebasisplan vervuld. Door onder andere de aanwijzing van de binnen het recreatieschap gelegen Velserbroekpolder tot woningbouwlocatie, werd in 1980 door het bestuur besloten dat een zwaarder accent diende te worden gelegd op het behoud van de natuurlijke en landschappelijke waarden van het gebied.

Het geactualiseerde inrichtingsplan kan worden beschouwd als het vigerende recreatiebasisplan. Het deel Oosterbroek is ingericht als wandel- en fietsgebied, waarbij de oorspronkelijke natuur zoveel mogelijk werd gerespecteerd. Het deel Buitenhuizen biedt gelegenheid voor actievere vormen van recreatie (onder andere golfbaan, trimbaan, wielercircuit, kanobaan). Verder zijn er nog het Westhoffbos, het stiltegebied Dijkland en het parkachtig aangelegde Houtrak. De waterplas Mooie Nel zal nog verder worden ingericht voor de water- en oeverrecreatie.

Momenteel is ongeveer de helft van het recreatiegebied ingericht. Het totaal aantal bezoeken ligt inmiddels boven één miljoen per jaar, waarbij gemiddeld ongeveer 20% afkomstig is uit Amsterdam. De toekomstige aanleg van het Geuzenbos aan de oostzijde van Spaarnwoude zal de aantrekkingskracht van dit gebied voor Amsterdammers nog kunnen vergroten. Bovendien zal de bereikbaarheid van Spaarnwoude met de fiets aanzienlijk worden verbeterd door de inrichting van de Brettenroute vanaf het Westerpark en een recreatieve verbindingsroute vanaf het Sloterpark. Daarbij zal de aanleg van de Westrandweg geen barrière mogen vormen voor de recreatieve routes vanuit Amsterdam naar dit recreatiegebied. Ten slotte zal worden nagegaan, of er een fietsbrug over de Haarlemmertrekvaart kan worden aangelegd, waardoor de Brettenzone bereikbaar wordt vanuit de westelijke woonwijken (Geuzenveld/Slotermeer).

In 1982 werd de gemeenschappelijke regeling vastgesteld met betrekking tot inrichting en beheer van het recreatiegebied Het Twiske (700 ha) gelegen tussen Landsmeer, Oostzaan en IJpendam. Een groot deel van het gebied is ingericht voor de intensieve dagrecreatie, waarbij het water een belangrijke plaats inneemt. Er zijn groen- en surfstranden aan de Stootersplas en in De Does, routes voor wandelaars, fietsers en ruiters, dagkampeerterreinen en een avonturenspeelplaats. Verder is er bij de haven De Roemer gelegenheid voor het huren van zeil- en roeiboten, kano's en surfplanken. Tussen de delen, bestemd voor de intensieve recreatie, liggen de natuurlijke stiltegebieden als De Belt en De Blokken, die uitsluitend wandelend, per fiets of met de boot bereikbaar zijn. Met het realiseren van een waterspeelplaats zal de inrichting van Het Twiske binnenkort worden voltooid. Tijdens het afgelopen seizoen is Het Twiske ongeveer anderhalf miljoen keer bezocht. Ongeveer 21% van de

bezoekers komt uit Amsterdam. De opening van de zuidwestelijke toegangsweg in 1987 en verbetering van de fietsverbindingen heeft het bezoek uit andere delen van Amsterdam dan het stadsdeel Noord verder doen toenemen.

Doordat Het Twiske evenals Spaarnwoude wordt aangemerkt als rijksrecreatiegebied, verstrekt het rijk jaarlijks een subsidie van 50% van de exploitatielasten. De gemeente Amsterdam draagt voor 28% bij aan de resterende beheerskosten.

Ten zuiden van Amsterdam tussen Amstelveen en het Amsterdam-Rijnkanaal ligt het Groengebied Amstelland, een uitgestrekt natuur- en landbouwgebied rond de rivieren Amstel, Gein en Diem. In 1980 is voor dit gebied een samenwerkingsverband opgericht met de provincie en de gemeenten Amstelveen, Diemen en Ouder-Amstel en werd het basisplan aangenomen. Het verzoek om het Groengebied Amstelland als rijksrecreatiegebied aan te wijzen is destijds niet gehonoreerd. Het recreatieschap heeft ten doel een harmonisch landschap tot stand te brengen dat is afgestemd op het bewaren van een evenwichtig milieu en het bevorderen van de ontwikkeling van de openluchtrecreatie en een gezonde agrarische bedrijfsvoering. Uitgaande van het basisplan voor dit gebied worden tien geografische deelplannen uitgewerkt en vier functionele deelplannen gericht op natuur- en landschapsbehoud, agrarische structuurverbetering, recreatieve routes en waterrecreatie. Het plangebied omvat 4500 ha, waarvan 700 ha is bestemd voor vrij recreatief gebruik en 250 ha voor door de gemeenten zelf in te richten sport- en volkstuinparken. Momenteel is ongeveer 485 ha van het recreatiegebied ingericht, waaronder de deelgebieden De Hoge Dijk (tussen Amsterdam-Zuidoost en Abcoude) en Elsenhove (tussen Amstelveen en Abcoude). Ten zuiden van de Gaasperdammerweg ligt het regionaal park Gaasperplas (200 ha). In dit park heeft Amsterdam in 1982 de Floriade georganiseerd. Er bestaat een uitgebreid net van wandel-, fiets- en ruiterspaden, alsmede grote speel- en ligweiden nabij de plas. Op de Gaasperplas zijn goede mogelijkheden om te zwemmen, roeien, zeilen, surfen en vissen. Bij de hoofdingang van het park ligt een waterspeelplaats en aan de noordzijde van het park is een kampeerterrein aangelegd. Het park wordt nog beheerd door Amsterdam, maar zal worden overgedragen aan het Groengebied Amstelland.

In de komende periode zal de inrichting van de Ouderkerkerplas worden afgerond en de uitvoering van de deelplannen Duivendrechtse Polder en Gaasperzoom ter hand worden genomen. Verder wordt in de Gemeenschapspolder een bos aangelegd, dat zal worden beheerd door Staatsbosbeheer. Teneinde de sterke stijging van de exploitatielasten van het recreatieschap te beperken, heeft het bestuur van het Groengebied Amstelland in 1987 de Nota Naar een goedkoper Amstelland vastgesteld. Hierin wordt aangegeven de beheerslasten bij de bestaande recreatievoorzieningen en de Ouderkerkerplas te verminderen door uitbreiding van de inkomstenverwerving. Bovendien zal het uitvoeringstempo van resterende deelplannen worden verlaagd en het accent meer worden gelegd op recreatief medegebruik van het landelijk gebied.

Het zal tot na het jaar 2000 duren voor de plannen volledig zijn gerealiseerd. De landschappelijke zonering van verdichting langs de stadsrand en een meer open structuur langs de rivierlinten zal gehandhaafd blijven. De Amstel, de

Gaasp en het Amsterdam-Rijnkanaal vormen de dragers van de recreatieve routes vanuit Amsterdam naar het Groengebied Amstelland. De metro vormt een uitstekende verbinding met het openbaar vervoer vanuit de binnenstad naar het park Gaasperplas. Het recreatiegebied wordt doorsneden door een aantal drukke verkeerswegen. Vanuit recreatief en landschappelijk oogpunt is het niet wenselijk om de infrastructurele belasting van dit gebied verder te verhogen door uitbreiding van het wegennet, te weten de aanleg van de rijksweg A-6 (verbinding tussen A-1 en A-2) en de verbinding tussen de Gaasperdammerweg en de rijksweg A-9 ten noorden van de Ouderkerkerplas. Het Groengebied Amstelland is voor de inwoners van Amsterdam van grote betekenis. Het regionaal park Gaasperplas en het reeds grotendeels voor intensieve recreatie ingerichte deelgebied De Hoge Dijk zijn voor veel Amsterdammers wandelend, fietsend of met het openbaar vervoer eenvoudig te bereiken. In het kader van de bestuurlijke reorganisatie is besloten, de taken en bevoegdheden van Amsterdam binnen het Groengebied Amstelland over te dragen aan de stadsdelen Buitenveldert, Watergraafsmeer en Zuidoost.

Ten noorden van Amsterdam ligt een uniek landschap met een karakteristieke waterstructuur en een rijke flora en fauna. Waterland (25.000 ha) vormt één van de twintig nationale landschappen in ons land. In 1982 is Amsterdam een gemeenschappelijke regeling aangegaan met de provincie en het Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Waterland (ISW), bestaande uit 13 gemeenten. De doelstelling van het recreatieschap is het bevorderen van een evenwichtige ontwikkeling van de openluchtrecreatie en het duurzaam in stand houden van het specifieke en gedifferentieerde karakter van het landschap door bescherming en ontwikkeling van de waarden die het in zich draagt. Inmiddels is het recreatiebasisplan door het bestuur vastgesteld. In dit basisplan wordt het accent met name gelegd op voorzieningen voor de extensieve recreatie. Naast de aanleg van wandel- en fietspaden zijn er in Waterland reeds enkele kanoroutes uitgezet en bestaan er plannen om drie specifieke joggingroutes te markeren. Wat betreft de intensieve recreatie ligt de Amsterdamse prioriteit bij het deelgebied Kinselmeer. In het kader van de randstadgroenstructuur zijn enkele projecten in de Waterlandzoom voorgesteld, te weten de aanleg van recreatieve verbindingroutes, het Buikslotermeerpark en een fietsverbinding over het Noordhollandsch Kanaal. Wij streven ernaar, de taken en bevoegdheden van Amsterdam met betrekking tot Waterland over te dragen aan het bestuur van het stadsdeel Noord. Gezien de betrokkenheid van het gemeentebestuur bij het tot stand komen van de gemeenschappelijke regeling en het opstellen van het recreatiebasisplan zal de centrale stad een financiële bijdrage leveren aan de inrichting en het beheer van Waterland. Daar de rijksbijdrageregeling voor nationale landschappen in 1986 is beëindigd, is voor Waterland geen beheerssubsidie van de rijksoverheid te verwachten. In het kader van de randstad groenstructuur zullen deelplannen ter subsidiëring worden voorgedragen bij het rijk en de provincie Noord-Holland.

In 1971 is Amsterdam een gemeenschappelijke regeling aangegaan met de gemeenten Abcoude en Vinkeveen-Waverveen ter behartiging van de belangen van de recreatie en de natuur- en landschapsbescherming in en

rondom de Vinkeveense Plassen (1000 ha). De deelname van Amsterdam komt feitelijk voort uit de rechten tot zandzuiging tot grote diepte in de jaren vijftig. Daarbij werd Amsterdam verplicht tot het maken van zandeilanden met beschoeiing. Deze eilanden moesten binnen vijf jaar na gereedkomen worden overgedragen aan het op te richten recreatieschap met betaling van een afkoopsom voor beschoeiingswerk en onderhoud. Deze overdracht heeft in 1982 plaatsgevonden.

Het uitgestrekte plassengebied vormt door zijn waterverbindingen met Amsterdam, het Noord- en Zuidhollandse plassengebied en het Amsterdam-Rijnkanaal een aantrekkelijke thuishaven voor de pleziervaart. Door de vergaande privatisering van de oevers is de betekenis van dit gebied voor de dagrecreatie echter beperkt. Dit wordt zowel door Amsterdam als de andere participanten in het recreatieschap onderkend. Momenteel wordt de haalbaarheid onderzocht van de ontwikkeling van een goed bereikbare voorziening voor zowel dag- als verblijfsrecreatie in de Winkelpolder. Dit kan de aantrekkingskracht van de Vinkeveense Plassen voor de Amsterdamse dagrecreant sterk vergroten. Daarentegen dient de toekomstige deelname van Amsterdam aan het recreatieschap te worden gezien in het licht van een op handen zijnde herstructurering van verschillende recreatieschappen in de provincie Utrecht en het beëindigen van de subsidie aan de Vinkeveense Plassen door de provincie Noord-Holland.

Al in 1957 heeft Amsterdam besloten, deel te nemen aan een gemeenschappelijke regeling inzake het Plassenschap Loosdrecht en Omstreken (2000 ha). De doelstelling hiervan was de behartiging van de belangen van de recreatie binnen dit gebied. Voor de gemeente Amsterdam speelde tevens het belang van dit gebied voor haar drinkwatervoorziening een rol. Daarnaast werden maatregelen getroffen ter voorkoming van het wegspoelen van de eilanden in dit plassenschap. In 1978 werd het ontwerp-recreatiebasisplan opgesteld en in 1982 als richtlijn aanvaard. Momenteel draagt Amsterdam voor 9,9% bij aan de exploitatielasten.

Door de inrichting van diverse recreatiegebieden in de directe omgeving van de stad is het dagrecreatieve belang van dit plassenschap voor Amsterdam verminderd. Daar de Amsterdamse drinkwaterbelangen voldoende zijn gegarandeerd, is bij uw besluit van 24 juni 1987, nr. 1200, besloten de deelname van Amsterdam aan de gemeenschappelijke regeling Plassenschap Loosdrecht en Omstreken te beëindigen. Op grond van art. 49, lid 2, van de gemeenschappelijke regeling is de uitredingsprocedure in gang gezet.

De Stichting Het Gooisch Natuurreservaat werd al in 1932 opgericht met als doelstelling het in stand houden van het Gooische natuurschoon door de verwerving van terreinen om deze als natuurreservaat te behouden en het verzekeren van vrije toegang tot deze terreinen aan het publiek. Het gebied omvat momenteel circa 2000 ha. Tot in de jaren zestig was het Gooi een gebied waar veel inwoners van Amsterdam heen gingen om voor langere of kortere tijd in de vrije natuur te kunnen verblijven. De bijdrage van Amsterdam aan de stichting bedroeg oorspronkelijk dan ook 50% van de exploitatielasten. Ten gevolge van de uitbreiding van de recreatiemogelijkheden rondom Amsterdam is de belangstelling van Amsterdamse dagrecreanten voor dit

gebied beduidend verminderd. Ook het gebruik van de kampeerterreinen in dit gebied is afgenomen, hetgeen reeds heeft geleid tot sluiting van De Heidebloem. Op grond van deze ontwikkelingen is in 1986 de bijdrage van Amsterdam verlaagd tot 25% en zal deze vanaf 1990 tot 10% worden teruggebracht.

In 1950 werd de Stichting Nationaal Park De Kennemerduinen (1300 ha) opgericht, teneinde het bijbehorende duinlandschap met zijn kenmerkende flora en fauna in stand te houden en toegankelijk te maken voor natuurliefhebbers en recreanten. Tevens bestaat de gelegenheid tot kamperen. Vanwege de status van nationaal park draagt de rijksoverheid voor 50% bij aan de exploitatielasten. De Amsterdamse bijdrage bedraagt 10%. Het beleid van het stichtingsbestuur is gebaseerd op een beheersplan, waarin onder andere de sanering van kampeerterreinen is opgenomen. Tevens is een overeenkomst afgesloten met het waterleidingbedrijf Zuid-Kennemerland, waarbij jaarlijks een financiële bijdrage wordt verstrekt ter compensatie van de hogere beheerslasten van de stichting als gevolg van waterwinning in dit gebied. Er zijn vergevorderde plannen om het gebied uit te breiden met de natuurmonumenten Duin en Kruidberg (circa 1200 ha). De gemeente Amsterdam zal slechts medewerking verlenen aan deze uitbreiding wanneer dit niet leidt tot verhoging van de Amsterdamse bijdrage aan de beheerslasten.

Ten slotte is Amsterdam in 1976 een gemeenschappelijke regeling aangegaan met de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en twaalf gemeenten inzake het Recreatieschap Noord- en Zuidhollandse Plassengebied. Het doel was de behartiging van de recreatieve belangen en de bescherming van natuur en landschap binnen het aangegeven gebied. Bij de totstandkoming van deze regeling heeft Amsterdam nadrukkelijk het voorbehoud gemaakt, dat na goedkeuring van het recreatiebasisplan door het bestuur de verdere deelname niet alleen zou afhangen van de betekenis van dit gebied voor de Amsterdamse dagrecreant, maar tevens van de deelname aan de regeling door de gemeente 's-Gravenhage. Daar deze gemeente ondanks herhaalde verzoeken bleef weigeren en enkele andere gemeenten aangaven uit de gemeenschappelijke regeling te willen treden, is op 30 maart 1982 besloten, de deelname van Amsterdam te beëindigen. Deze uittreding is inmiddels een feit geworden.

7.3. De spaken en het wiel.

De recreatiegebieden Waterland, Het Twiske, Spaarnwoude, Amsterdamse Bos en Groengebied Amstelland liggen min of meer als een groene gordel om de stad heen, die echter aan de westkant een aanzienlijke onderbreking vertoont. Naast de betrokkenheid van Amsterdam bij de inrichting en het beheer van deze gebieden wordt er veel waarde gehecht aan een goede bereikbaarheid vanuit de stad door het aanleggen van recreatieve verbindingroutes. Deze groene radialen moeten de spaken vormen in het groene wiel rondom de stad. Daarnaast zijn er twee recreatieve routes, die verbindingen leggen tussen de recreatiegebieden onderling en als een wiel rondom de stad liggen met Amsterdam als middelpunt.

De Amsterdamse Ommegang (130 km) is een lange-afstand wandelpad, dat grotendeels over het platteland voert langs de stadjes en dorpjes rondom Amsterdam. Het NIVON heeft in 1986 een gids uitgebracht met een zevental dagroutes van 15 tot 25 km, waarvan het begin- en eindpunt aansluiten op halteplaatsen van het openbaar vervoer. Teneinde de recreatieve waarde van de Amsterdamse Ommegang te verhogen, is het noodzakelijk, dat de kwaliteit van deze route wordt verbeterd.

In een ruimere cirkel rond de stad ligt de Stelling van Amsterdam. De Stelling is tussen 1880 en 1914 als verdedigingslinie rondom Amsterdam aangelegd en bestaat uit dijken, waarin 42 forten en twee vestingsteden zijn opgenomen. In haar fysieke verschijningsvorm is de hoofd-verdedigingslijn van de Stelling nagenoeg in tact en in het landschap duidelijk waarneembaar. De Provinciale Staten van Noord-Holland hebben in 1987 de Nota De Stelling van Amsterdam vastgesteld, waarin de Stelling vooral vanuit het oogpunt van monumentenzorg, natuur- en landschapsbescherming van grote betekenis wordt genoemd. Hierbij aansluitend is Amsterdam van mening, dat de Stelling vooral ook een belangrijke toeristisch-recreatieve functie kan gaan, vervullen. Zo is in fort Benoorden Purmerend een wijnproeverij gevestigd, in fort De Kwakel een café/restaurant en bij fort Hinderdam een aanlegplaats voor watersporters.

Ook is het wenselijk om na te gaan, of er expositiemogelijkheden voor kunstenaars kunnen worden gerealiseerd. Het aanleggen en verbeteren van de verbindingen tussen de forten sluit aan bij de behoefte aan extensieve recreatie en geeft gelegenheid voor uitgebreide fiets- en wandeltochten, alsmede recreatieve toervakten op het water. De forten zelf kunnen door hun cultuurhistorische, landschappelijke en toeristisch-recreatieve functie interessante verbindende elementen vormen langs de route.

7.4. Uitgangspunten voor beleid.

Op basis van het (in voorbereiding zijnde) beheersplan voor het Amsterdamse Bos zal worden nagegaan welke aanpassingen van de inrichting gewenst zijn om de aantrekkingskracht en een gevarieerd recreatief gebruik van het bos voor de bezoekers te vergroten. Tevens zal worden onderzocht welke mogelijkheden bestaan voor een andere beheersconstructie van het Amsterdamse Bos (in samenhang met de Oeverlanden Nieuwe Meer), waarbij samenwerking met de omliggende gemeenten tot stand komt.

De inrichting van de recreatiegebieden in de directe omgeving van Amsterdam heeft het belang van de verder weg gelegen gebieden voor de dagrecreatie van Amsterdammers doen afnemen. Met betrekking tot de buitenstedelijke openluchtrecreatie zal de nadruk worden gelegd op de verdere inrichting en instandhouding van de nabij gelegen recreatiegebieden. Het is wenselijk, dat in deze gebieden een voor recreatie aantrekkelijk landschap en een gedifferentieerd voorzieningenaanbod wordt gerealiseerd. Daarbij wordt zo veel mogelijk een landschappelijke zonering nagestreefd tussen deelgebieden voor intensieve recreatie aan de stadsrand en recreatief medegebruik van de meer naar buiten gelegen landelijke gebieden. Teneinde een verhoging van de exploitatielasten van de recreatiegebieden te beperken, zal verder worden nagegaan, of op verantwoorde wijze uitbreiding van de inkomstenverwerving kan plaatsvinden.

De ruimtelijke geleidingsstructuur van recreatieve routes vanuit de stad naar de recreatiegebieden zal in de komende jaren moeten worden versterkt, hetgeen de bereikbaarheid met de fiets vergroot en de automobiliteit kan terugdringen. Ook zullen, waar mogelijk, de verbindingen met het openbaar vervoer worden verbeterd.

De toegenomen belangstelling voor een actieve vakantiebesteding geeft aanleiding om de verschillende recreatiegebieden, de Amsterdamse Ommegang en de Stelling van Amsterdam nadrukkelijker onder de aandacht van de toeristen te brengen. Voor een deel van de toeristen die Amsterdam bezoeken, kan het aantrekkelijk zijn om het stadsbezoek te combineren met een dergelijke dagtocht. Het is tevens wenselijk om na te gaan, of in de recreatiegebieden een overnachtingsmogelijkheid kan worden geboden door aansluiting bij het netwerk van trekkershutten in Nederland.

Hoofdstuk 8. Recreatie in, op en aan het water.

8.1. Inleiding.

Het water is voor Nederland in het algemeen, maar zeker ook voor Amsterdam van grote betekenis. De waterverbindingen vormen de natuurlijke geleidingsstructuur van de stad, dienen als vervoer- en transportmogelijkheid en hebben bovendien een belangrijke recreatieve functie. De ligging van Amsterdam aan het IJ en de Amstel vormen de aanleiding voor het profileren van Amsterdam als stad aan het water. In de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening wordt het ontwikkelingsperspectief van het rijksbeleid met betrekking tot het water geschetst aan de hand van het thema Nederland-Waterland.

In dit hoofdstuk zal aandacht worden besteed aan een aantal specifieke voorzieningen ten behoeve van de kleine watersport en de hengelsport, de pleziervaart en de oeverrecreatie.

8.2. Kleine watersport.

Voor de kleine watersport (kanovaren, roeien, plankzeilen en zeilen) is in de afgelopen periode een aantal voorzieningen tot stand gekomen. In de jachthaven De Roemer van het recreatiegebied Het Twiske zijn 70 ligplaatsen bestemd voor Amsterdamse zeilboten. Aan de Gaasperplas is een multifunctionele watersportaccommodatie gerealiseerd, waar zich verschillende watersportverenigingen hebben gevestigd, te weten een zeilvereniging, een kanoclub en nieuwe afdelingen van de Hengelsportvereniging Amsterdam en de plankzeilvereniging Amsterdam-Windsurfing. Verder worden bij de Ouderkerkerplas onder meer voor plankzeilen voorzieningen gerealiseerd. Bij de toekomstige inrichting van het IJ-meer, het Kinselmeer, de Mooie Nel, de Noorder IJ-polderplas en het Nieuwe Meer zullen voorzieningen worden aangelegd voor de kleine watersport.

In overleg met kanoverenigingen en schaatsclubs zijn enkele aantrekkelijke toerroutes in het recreatiegebied Waterland uitgezet. In 1987 heeft Provinciale Waterstaat hierover een knelpuntennota uitgebracht, waarin enige aanbevelingen voor verbeteringen zijn opgenomen. Tegelijkertijd heeft de provincie een kanotoerkaart voor het middengebied van Noord-Holland uitgebracht, waarop onder meer een route door Landelijk Noord en Waterland is aangegeven. In maart 1989 zijn drie bewegwijzerde vaarroutes door de binnenstad van Amsterdam in gebruik gesteld, die langs vele historische en kenmerkende attracties voeren (de grachtenroute, de wallenroute en de plantageroute). Teneinde het gebruik en de mogelijkheden van deze vaarroutes te vergroten, is het gewenst om voorzieningen te treffen om bij een aantal attracties aan wal te kunnen gaan.

Het Overlegorgaan Recreatie te Water heeft tevens aangegeven, dat het wenselijk is om ook langs de Amstel, dat traditioneel het belangrijkste roeiwater van Amsterdam is, een aantal opstapplaatsen te realiseren. Door de aaneengesloten rij van woonschepen zijn er nauwelijks mogelijkheden om aan de wal te komen, waardoor de Amstel onder meer als trainings- en wedstrijdwater voor de roeisport sterk aan gebruikswaarde heeft ingeboet.

Gezien de unieke ligging aan het water is het wenselijk, bij de inrichting van nieuwe woonlocaties in nieuw-Oost en het oostelijk havengebied voldoende voorzieningen voor de watersport, de hengelsport en de waterrecreatie te realiseren. Tevens zal bij de inrichting van de Noorder IJ-polderplas aandacht moeten worden besteed aan de functie voor watersport en -recreatie.

De mogelijkheden voor de snelle watersport en het waterskiën zijn in Amsterdam beperkt. Er is maar één plaats waar snel mag worden gevaren, namelijk in het Buiten-IJ, ten zuiden van de strekdam die zich oostelijk van het IJ-eiland bevindt. Teneinde de boten te water te kunnen laten, bestaat grote behoefte aan een openbare trailerhelling. Wanneer in dit gebied woningbouw plaatsvindt, zal moeten worden uitgezien naar een nieuwe locatie voor deze vormen van watersport.

De meeste watersportverenigingen hebben een eigen accommodatie met een stallingsgelegenheid voor boten en materiaal. Voor deze verenigingen zijn enkele subsidieregelingen van kracht. In 1972 werd de subsidieregeling voor het bouwen van clubhuizen (1/3-1/3-1/3-regeling) ook van toepassing op watersportverenigingen. Met ingang van 1982 werden de watersportverenigingen geconfronteerd met een huurverhoging van (in bijna alle gevallen) 200%. In een aantal gevallen, onder meer voor de kano- en roeiverenigingen, is een subsidieregeling getroffen om de huur op een aanvaardbaar niveau te houden. Voor andere watersportverenigingen is een huurgewenningsregeling in het leven geroepen, waardoor de verhoging gefaseerd over vier jaar kon worden opgevangen. De huursubsidie is bij deze verenigingen in beperkte mate wel van kracht voor jeugdige bezitters van niet-gemotoriseerde bootjes. Ten slotte kan sinds 1978 in geval van heffing van onroerend-goedbelasting subsidie worden verkregen ter grootte van de aanslag vanwege zakelijk recht.

Het verdient aanbeveling om te bezien, of de specifieke subsidieregeling voor jeugdige bezitters van niet-gemotoriseerde bootjes kan worden uitgebreid met een soortgelijke regeling voor ouderen.

8.3. Hengelsport.

In de afgelopen jaren heeft een opmerkelijke teruggang plaatsgevonden van het aantal hengelaars. In de Beleidsnota Openluchtrecreatie van 1977 werd nog melding gemaakt van ongeveer 90.000 hengelaars in Amsterdam, van wie er 55.000 aangesloten waren bij een vereniging. In 1985 waren circa 70.000 mensen in bezit van een viskaart, onder wie 35.000 verenigingsleden. Deze ontwikkeling komt overeen met de landelijke tendens. De verwachting is echter dat de achteruitgang binnenkort tot stilstand zal komen.

In het openbare water van Amsterdam zijn dertien vissteigers gebouwd, waarvan het merendeel in het bijzonder bestemd is voor invalide hengelsporters. De Bosbaan, waarlangs acht van de genoemde vissteigers zijn gesitueerd, is het belangrijkste viswater van Amsterdam. Er is nog behoefte aan één of meer vissteigers aan de oostzijde van de Sloterplas en in het algemeen op plaatsen waar het viswater vanaf de oever niet of moeilijk bereikbaar is.

Op 1 januari 1988 vond een fusie plaats tussen de beide hengelsportverenigingen van Amsterdam, te weten de Hengelsportvereniging Amsterdam en de Hengelaarsvereniging Allen Een. Sindsdien wordt het

visrecht van de Amsterdamse wateren voor een symbolisch bedrag verhuurd aan één vereniging, de hengelaarsvereniging Amsterdam/Allen-Een, waar onder andere tegenover staat dat deze vereniging de wateren goed bevisbaar houdt. Het gaat hierbij om het uitzetten dan wel verwijderen van vissen, het controleren van de waterkwaliteit en het melden van calamiteiten in de Amsterdamse wateren.

De gemeente dient zorg te dragen voor een goede waterkwaliteit, het uitbaggeren van de wateren, het verwijderen van overtollige plantengroei en het onderhouden van de oevers. Een belangrijk knelpunt voor de hengelsport vormt de verminderde toegankelijkheid van visoevers door privétuinen tot aan het water, ligplaatsen voor woonboten en het illegaal afmeren van pleziervaartuigen alsmede de overlast van de toegenomen waterrecreatie en met name het plankzeilen op de plassen. Het is wenselijk om na te gaan, of door een zonering deze overlast kan worden beperkt.

8.4. Oeverrecreatie en openluchtwembaden.

De kaden van grachten en de oevers van waterwegen en plassen vormen voor veel Amsterdammers recreatievoorzieningen bij uitstek om aan de rand van het water even uit te rusten, in de zon te zitten, te zwemmen of te spelen. De kwaliteit van het oppervlaktewater in de doorgaande vaarwegen is echter in de meeste gevallen onvoldoende als zwemwater. Dit geldt niet voor de plassen, zoals Sloterplas, Gaasperplas (Amstelland), Kinselmeer (Waterland), Stootersplas (Het Twiske), Mooie Nel (Spaarnwoude) en De Poel en de Grote Vijver (Amsterdamse Bos), waar de waterkwaliteit goed is. Hoewel in het Nieuwe Meer periodiek overlast van algen voorkomt, is ook hier de kwaliteit van het water voldoende. Het is wenselijk in de komende jaren bij het Nieuwe Meer, het IJ-meer, de Noorder IJ-polder plas, de Mooie Nel, het Kinselmeer en de Vinkeveense Plassen (Winkelpolder) voorzieningen voor de oeverrecreatie aan te leggen. De voor recreatie bestemde oevers dienen goed bereikbaar te zijn en een gevarieerde inrichting te hebben, zodat verschillende recreatieve activiteiten kunnen plaatsvinden (sport en spel, dag kamperen, vissen) en gelegenheid is om veilig het water in te gaan (al of niet met een boot of zeilplank). Door een goede zonering en inrichting van bepaalde delen van de oevers kan aantasting en verstoring worden voorkomen van de oevergebieden, die vanuit het oogpunt van natuurbeheer belangrijk zijn.

In Amsterdam zijn drie openluchtwembaden (Brediusbad, Flevoparkbad en Jan van Galenbad) en vier combi-zwembaden (Bijlmerbad, De Mirandabad, Floraparkbad en Sloterparkbad). Met de realisatie van het Bijlmerbad is een evenwichtige spreiding van openluchtbaden in Amsterdam tot stand gekomen, waarbij moet worden opgemerkt, dat in Amsterdam-West een concentratie van drie dicht bij elkaar liggende openluchtwembaden bestaat. In de afgelopen jaren is het bezoek aan openluchtwembaden trendmatig duidelijk teruggelopen. Naast weersinvloeden heeft dit tevens te maken met de toegenomen mogelijkheden tot oeverrecreatie aan de plassen en meren in en rondom Amsterdam. De openluchtwembaden en de natuurbaden zijn in gebruik meer concurrerend geworden.

8.5. Pleziervaart.

In de Beleidsnota Openluchtrecreatie uit 1977 werd melding gemaakt van een tekort van enkele tienduizenden ligplaatsen voor pleziervaartuigen in jachthavens. Teneinde dit tekort op te heffen is een meerjarenplan gemaakt voor de bouw van permanente en semi-permanente jachthavens. Een aantal van deze jachthavens is vanwege planologische knelpunten niet gerealiseerd (op het IJ-eiland, in het Buiten-IJ bij Durgerdam en aan de Diemerzeedijk). Wel zijn in de jachthaven Hemmeland te Monnickendam 250 ligplaatsen voor Amsterdamse vaartuigen beschikbaar gekomen. Tevens zijn destijds in de jachthaven bij het Naarderbos 125 ligplaatsen voor Amsterdamse vaartuigen gereserveerd, maar door de vrij grote afstand en de hoge tarieven werd van deze mogelijkheid slechts weinig gebruik gemaakt en zijn deze plaatsen momenteel overwegend in gebruik bij niet-Amsterdammers.

Momenteel telt de gemeente Amsterdam ongeveer twintig verenigingsjachthavens, die over het algemeen een goede bezetting hebben. Als gevolg van hun ongunstige ligging is in drie van deze havens nog enige ligplaatsruimte beschikbaar voor boten van nieuwe leden. In tegenstelling tot de situatie tien jaar geleden is er echter geen duidelijke behoefte aan meer verenigingshavens ten westen van de Oranjesluizen. De werkgroep Amsterdam van het Koninklijk Nederlands Watersport Verbond (KNWV) ijvert echter al geruime tijd voor de bouw van een jachthaven annex passantenhaven met een vrije uitvaart naar het IJsselmeer, op een locatie ten oosten van de noordelijke aanlanding van de Zeeburgertunnelbrug. Een onlangs verricht onderzoek in opdracht van Amsterdam-Noord heeft uitgewezen, dat er goede perspectieven zijn voor een dergelijke voorziening. Het verdient aanbeveling om op boven genoemde locatie te komen tot de aanleg van een jachthaven/passantenhaven.

Bij de planvorming voor toekomstige inrichting van de IJ-oeveren zijn verscheidene nieuwe jachthavens in dit gebied geprojecteerd. Tevens wordt uitgegaan van de opheffing van de Sixhaven. In deze jachthaven, die tevens veelvuldig wordt bezocht door passanten, is de watersportvereniging-Dok en Scheepsbouw gevestigd. Wanneer definitief blijkt, dat de Sixhaven moet verdwijnen, zal in overleg met deze watersportvereniging moeten worden gezocht naar een geschikte locatie voor vervangende accommodatie, waar niet alleen voorzieningen voor de verenigingsschepen kunnen worden getroffen, maar waar tenminste weer evenveel ruimte is voor passanten. Behalve een eventuele vervangende accommodatie voor de Sixhaven en de bouw van een jachthaven/passantenhaven ten oosten van de Oranjesluizen bestaat er momenteel geen behoefte aan nieuwe verenigingshavens in Amsterdam. Het draagvlak voor één of meer jachthavens zal dus met name moeten voortkomen uit de bevolking van nieuwe woonwijken in het oostelijk havengebied, het IJ-oevergebied en Zeeburg/nieuw-Oost. Tevens kan invoering dan wel strengere handhaving van afmeerverboden langs doorgaande waterwegen een toestroom van boten naar de jachthavens tot gevolg hebben. Bij de uitwerking van plannen voor nieuwe bedrijfsjachthavens zal overleg met de bedrijfstak waterrecreatie (HISWA) moeten plaatsvinden.

Enige jaren geleden is de Sluis-, Brug- en Havengeld-dienst toegetreden tot het Overlegorgaan Recreatie te Water, dat fungeert als contactpunt tussen gemeentelijke diensten en particuliere organisaties inzake de watersport en

-recreatie. Hierdoor is de communicatie tussen deze dienst, die tot dan toe vooral op de beroepsvaart was gericht en de instanties van de pleziervaart sterk verbeterd. Als gevolg daarvan zijn in de Kostverlorenvaart/Schinkelroute en in de Amstelroute wachtsteigers voor de pleziervaart gerealiseerd en is de dienstverlening verbeterd.

Het is wenselijk om het aantal gemarkeerde vaarroutes in Waterland en het Groengebied Amstelland uit te breiden, alsmede in overleg met de provincie na te gaan, of de vaarroute langs delen van de Stelling van Amsterdam van betere faciliteiten kan worden voorzien, zoals aanlegplaatsen en bewegwijzering.

8.6. Uitgangspunten voor beleid.

Het gemeentelijk beleid zal de komende jaren zijn gericht op het opheffen van de tekorten in de voorzieningen voor de kleine watersport en de oeverrecreatie in de omgeving van Amsterdam. Er bestaan hiertoe goede mogelijkheden bij het Nieuwe Meer, het IJ-meer, de Noorder IJ-polderplas, het Kinselmeer (Waterland), de Mooie Nel (Spaarnwoude) en mogelijk de Winkelpolder (Vinkeveense Plassen). Samen met de bestaande voorzieningen rondom de Sloterplas, de Gaasperplas, de Stootersplas (Twiske) en de ontwikkeling van de Ouderkerkerplas levert dit een evenwichtige spreiding op van de voorzieningen voor de kleine watersport en de oeverrecreatie. De uitbreiding van het aantal natuurbaden zal mogelijk een verdere vermindering van het bezoek aan openluchtwembaden tot gevolg hebben. Er zal worden nagegaan in hoeverre door zonering de overlast van met name plankzeilers voor de hengelsport kan worden beperkt en de beschikbaarheid van visoevers kan worden vergroot. Het in stand houden dan wel verbeteren van een goede kwaliteit van het oppervlaktewater is zowel voor de hengelsport als de waterrecreatie van uitermate groot belang.

Er zal worden nagegaan, of voor de pleziervaart ten oosten van de Oranjesluizen een jachthaven annex passantenhaven met vrije uitvaart naar het IJsselmeer kan worden gerealiseerd. Wanneer in het kader van de ontwikkeling van de IJ-oever de Sixhaven moet verdwijnen, zal zowel voor de watersportvereniging Dok en Scheepsbouw, als voor de ligplaatsen voor passantenschepen eerst een geschikte locatie voor vervangende accommodatie moeten zijn gevonden. Aan nieuwe verenigingsjachthavens is thans geen behoefte. De realisering van de nieuwe woonwijken in het oostelijk havengebied, het IJ-oevergebied en Zeeburg/nieuw-Oost kan hierin verandering brengen. Bij de eventuele bouw van nieuwe bedrijfsjachthavens dient de bedrijfstak Waterrecreatie (HISWA) te worden betrokken.

Verder zullen vooral in Waterland en Groengebied Amstelland meer vaarroutes moeten worden gemarkeerd en in overleg met de provincie zal worden nagegaan, of de vaarroute langs delen van de Stelling van Amsterdam van betere faciliteiten kan worden voorzien, zoals aanlegplaatsen en bewegwijzering.

Hoofdstuk 9. Beleidsinstrumenten.

9.1. Coördinatie.

In de afgelopen vijftien jaar heeft de secretarieafdeling Sport en Recreatie een centrale functie vervuld met betrekking tot de coördinatie van het openluchtrecreatiebeleid van de gemeente Amsterdam. Hierbij hebben het Centraal Secretariaat Recreatieschappen en het Overlegorgaan Recreatie te Water een belangrijke rol gespeeld. Daarnaast is regelmatig overleg gevoerd met gemeentelijke afdelingen en diensten, die betrokken zijn bij de ontwikkeling en uitvoering van het openluchtrecreatiebeleid.

Als gevolg van de bestuurlijke reorganisatie is een herstructurering binnen de Secretarie voorbereid, waardoor de afdeling Sport en Recreatie en Educatie vanaf 1990 deel gaat uitmaken van de hoofdafdeling Cultuur en Educatie. De resterende centrale taken van de Dienst voor de Sport zullen onder andere met een aantal taken van de Dienst Openbare Werken worden ondergebracht bij een nieuw te vormen Dienst Stedelijk Beheer.

Vanaf 1990 zijn de stadsdeelbesturen verantwoordelijk voor het beleid met betrekking tot openluchtrecreatie binnen de in totaal zestien Amsterdamse stadsdelen. Alleen de binnenstad blijft direct functioneren onder verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur. De centrale stad heeft onder meer tot taak om de samenhang en structuur van de stedelijke groenstructuur te waarborgen. De ruimtelijke aspecten hiervan worden opgenomen in het Structuurplan van Amsterdam. Gezien de noodzaak van een afgestemde aanpak van de Amsterdamse prioriteiten inzake de randstadgroenstructuur, zullen deze projecten ook in de toekomst door de centrale stad worden gecoördineerd en ter subsidiëring aan rijk en provincie worden voorgedragen. De Amsterdamse betrokkenheid bij het Groengebied Amstelland wordt over dragen aan de gezamenlijke stadsdeelbesturen van Buitenveldert, Watergraafsmeer en Zuidoost. Wij streven ernaar, het stadsdeelbestuur van Noord te laten deelnemen aan het Landschap Waterland.

De verantwoordelijkheid voor het Amsterdamse Bos en de overige zes recreatiegebieden, waaraan Amsterdam bestuurlijk en financieel deelneemt, zal bij het gemeentebestuur blijven liggen. De taak en plaats van het Centraal Secretariaat Recreatieschappen blijft hiermee gehandhaafd. Op het gebied van de watersport en -recreatie is besloten, dat het Overlegorgaan Recreatie te Water zijn taak en rol als adviescollege voor het gemeentebestuur vooralsnog blijft vervullen. De Commissie van Overleg inzake het Volkstuinwezen is in 1986 voor de laatste keer bijeen geweest en sindsdien vindt er periodiek een bestuurlijk overleg plaats met de vertegenwoordigers van de Bond van Volkstuinders. Dit overleg blijft vooralsnog gehandhaafd.

Met de oprichting van de Organisatie voor Speeltuinen- en Kinderverenigingen in Amsterdam (bestaande uit de vereniging OSKA en de stichting service bureau OSKA) in 1985 zijn de Raad van Overleg voor de Speeltuinen en de Commissie voor Sport- en speelaccommodaties opgeheven.

De vereniging OSKA zal na 1990 als overkoepeling van Amsterdamse speeltuinverenigingen blijven voortbestaan.

In de komende periode zal worden nagegaan op welke wijze de betrokkenheid van recreanten en overkoepelende organisaties bij het openluchtrecreatiebeleid optimaal tot haar recht kan komen.

9.2. Voorlichting.

Met uitzondering van het Amsterdamse Bos zijn de vier recreatiegebieden in de directe omgeving van Amsterdam relatief kortgeleden voor het publiek opengesteld. Het is dan ook niet verwonderlijk dat in de afgelopen jaren is gebleken, dat de inwoners van Amsterdam nog onvoldoende op de hoogte waren van het bestaan van deze gebieden en de recreatievoorzieningen die in deze gebieden zijn gerealiseerd. Onder de allochtone bevolkingsgroepen waren de recreatiegebieden vrijwel onbekend. Er is in deze jaren enkele malen een grote voorlichtingsactie geweest met de bedoeling om de recreatiegebieden nadrukkelijk onder de aandacht van de inwoners van Amsterdam te brengen. In 1987 werd een speciale folder uitgebracht met de titel: Groeten uit Amsterdams Buiten, en is in Spaarnwoude een open dag georganiseerd voor allochtone Amsterdammers. In 1988 zijn in enkele recreatiegebieden in de provincie Noord-Holland marketing- en promotieplannen ontwikkeld met als doel de bekendheid van deze gebieden te vergroten en beheerders in de praktijk kennis te laten maken met marketingtechnieken. In 1989 is een Amsterdamse voorlichtingscampagne van start gegaan, waarvoor een banddiaserie (in drie talen) werd gerealiseerd, getiteld: Kom mee naar buiten. Deze produktie is op de Migranten Televisie uitgezonden en kan op aanvraag in bibliotheken, buurthuizen en op scholen worden vertoond. Tevens rijdt er in Amsterdam een tram, waarop de plaats van de recreatiegebieden is aangegeven.

Verder zijn er van de afzonderlijke recreatiegebieden speciale folders met plattegronden beschikbaar en is er een uitgebreide routebeschrijving verkrijgbaar van de wandeltocht De Amsterdamse Ommegang, die door de verschillende recreatiegebieden voert. Bij de meeste ingangen van deze gebieden zijn informatiezuilen geplaatst, die naast een plattegrond een korte beschrijving geven van het gebied en de voorzieningen.

De voorlichtingsacties hebben niet uitsluitend betrekking gehad op de recreatiegebieden buiten de stad, maar ook op de stadsparken. Er wordt door de Dienst Stedelijk Beheer en Openbare Ruimte regelmatig een informatiekraant uitgegeven en bij speciale gelegenheden een tentoonstelling georganiseerd. Daarnaast zijn er afzonderlijke voorlichtingsfolders van de Amsterdamse parken beschikbaar. Gedurende de zomermaanden van 1985 is in vijf Amsterdamse parken (achtereenvolgens Gaasperpark, Oosterpark, Sarphatipark, Erasmuspark en Flevopark) een onderzoeks- en voorlichtingsproject georganiseerd onder de naam De Groene Tent op Toernee. De bedoeling van dit project was om het groen in en rond Amsterdam extra onder de aandacht van de bezoekers te brengen (tentoonstelling, demonstratie, activiteiten) en via onderzoek meer kennis te verkrijgen omtrent gebruik, activiteiten, wensen en knelpunten van Amsterdammers over hun woonomgeving. Het is noodzakelijk om in de komende jaren de voorlichting aan de inwoners van Amsterdam te continueren. Er zal worden nagegaan, of in de zomer van 1990 het Groene Tentproject in samenwerking met de stadsdeelorganisaties kan worden herhaald en uitgebreid, zodat onder meer kan worden nagegaan, of er in een

periode van vijf jaar verschuivingen zijn opgetreden. Naar analogie van de werkwijze binnen de recreatiegebieden kunnen hiervoor marketing- en promotieplannen worden ontwikkeld. Verder zal worden nagegaan, of vrijetijdsopvoeding en natuureducatie binnen het onderwijs een meer structurele basis kan krijgen. Wanneer in de binnenstad een Toeristisch-Recreatief Informatie centrum kan worden gerealiseerd, zal dit centrum bij uitstek de functie vervullen van permanente voorlichting en informatieverstrekking aan inwoners en bezoekers van Amsterdam. Ook de voorzieningen die zijn gelegen aan de Groene Plantage vervullen in meer of mindere mate een voorlichtingsfunctie.

9.3. Onderzoek.

In de afgelopen jaren is een groot aantal onderzoeken uitgevoerd naar de mate van bekendheid en het gebruik van recreatievoorzieningen. Het bureau Onderzoek en Benutting van Voorzieningen (OBV) van de hoofdafdeling Groenvoorzieningen van de Dienst Openbare Werken heeft aan de hand van het Groene Tentproject in 1985 en een tweetal Omnibusenquêtes in 1986 en 1987 een grote hoeveelheid informatie verzameld over het gebruik van de Amsterdamse parken. Verder is tussen september 1986 en september 1987 een onderzoek uitgevoerd naar het recreatief gebruik van het Amsterdamse Bos en is in 1988 een onderzoek uitgevoerd naar het gebruik en het bereik van het Vondelpark. Daarnaast zijn in 1987 en 1989 onderzoeken uitgevoerd naar het gebruik van welzijnsvoorzieningen, waarin ook de parken en recreatiegebieden zijn meegenomen.

Het is noodzakelijk om dergelijk onderzoek periodiek uit te voeren, zodat verschuivingen in het gebruik en het bereik van recreatievoorzieningen kunnen worden opgemerkt. Op basis van dergelijke gegevens kan bijstelling van (delen van) het openluchtrecreatiebeleid plaatsvinden.

Het is wenselijk om ter ondersteuning van de vorenvermelde onderzoeken een verkennend onderzoek uit te voeren in Amsterdam naar de samenhang tussen de verschillende leefpatronen, recreatiestijlen en het voorzieningenaanbod met betrekking tot openluchtrecreatie. Hierbij kan inzicht worden verkregen in het recreatiegedrag van de doelgroepen van het gemeentelijk beleid en de knelpunten met betrekking tot het gebruik van diverse voorzieningen. Gezien het toegenomen belang van de directe woonomgeving voor de openluchtrecreatie is het noodzakelijk, dat de mogelijkheden voor recreatief medegebruik van de openbare ruimte en het integreren van kleinschalige recreatievoorzieningen worden verbeterd door aanpassing in de inrichting, vormgeving en het beheer. Het uitvoeren van een paar voorbeeldprojecten in verschillende Amsterdamse buurten vormt een uitstekend beleidsinstrument om deze mogelijkheden nader te inventariseren en te ontwikkelen. Teneinde dergelijke projecten optimaal te laten verlopen en de effecten te kunnen vaststellen, is het wenselijk om in de desbetreffende buurten begeleidend actieonderzoek uit te voeren.

Bij het realiseren van grotere recreatievoorzieningen is het noodzakelijk om vooraf een haalbaarheidsstudie te verrichten. Een dergelijke studie moet inzicht geven onder welke condities de desbetreffende voorziening kan worden gerealiseerd en op welke wijze vraag en aanbod nauwgezet op elkaar kunnen aansluiten. Op basis van deze gegevens kan de beslissing worden

genomen tot al dan niet uitvoeren van het project. Momenteel worden haalbaarheidsonderzoeken uitgevoerd naar de mogelijkheden voor het tot stand komen van een permanent milieu-expositiepark en een stedelijk recreatief-educatieve kindervoorziening in Amsterdam. Een dergelijke haalbaarheidsstudie zal moeten worden uitgevoerd met betrekking tot de realisatie van een Toeristisch-Recreatief Informatie centrum in de binnenstad van Amsterdam. Ten slotte zal in de komende jaren een onderzoek moeten plaatsvinden naar de (potentiële) behoefte aan volkstuinen en nuts- en schoffeltuinen in Amsterdam.

9.4. Financiën.

In bijlage I is de begrotingspost Openluchtrecreatie van de gemeente Amsterdam voor het jaar 1989 integraal weergegeven. Aangezien de begrotingen van de zes reeds bestaande stadsdelen hierbij niet zijn opgenomen, kan hieruit de totale besteding aan de openluchtrecreatie in Amsterdam niet worden afgelezen. Daarnaast treedt enige vertekening op, doordat er een aantal subfuncties in de begrotingspost is opgenomen dat niet of nauwelijks relevant is voor de openluchtrecreatie. Andere subfuncties, die wel belangrijk zijn voor de openluchtrecreatie zijn in verschillende begrotingsposten vermeld.

Een globale berekening wijst uit, dat aan de parken en plantsoenen die geschikt zijn voor openluchtrecreatie en bij de gemeente in beheer zijn, ongeveer 28 miljoen gulden per jaar wordt besteed. Naar schatting bedragen de beheerslasten van de parken en plantsoenen in de vooroorlogse woonwijken ongeveer 7 miljoen gulden per jaar. Renovatieprojecten en herinrichting van groenvoorzieningen worden over het algemeen als kredietwerkzaamheden uitgevoerd.

In de begrotingspost Openluchtrecreatie is voor het Amsterdamse Bos een bedrag van 4,8 miljoen gulden opgenomen. Daarnaast bedragen de lasten voor onderhoud van wegen en waterbouwkundige werken en het beheer van sportvoorzieningen circa 3,5 miljoen gulden per jaar. Het totale beheersbudget van het Amsterdamse Bos bedraagt zodoende ruim 8 miljoen gulden per jaar.

De financiële bijdragen van de gemeente Amsterdam aan de acht recreatiegebieden belopen in 1989 ongeveer 2,7 miljoen gulden, waarvan bijna 2 miljoen gulden wordt besteed aan de dicht bij de stad gelegen gebieden.

De totale beheerslasten van de acht recreatiegebieden bedragen in 1989 ongeveer 13 miljoen gulden. In hoofdstuk 7 is aangegeven, dat het tot stand komen van recreatiegebieden in de directe omgeving van Amsterdam de betekenis van de verder weggelegen gebieden voor de dagrecreatie van Amsterdammers is verminderd. Als gevolg hiervan heeft uw Vergadering besloten, de deelname van de gemeente Amsterdam aan het plessenschap Loosdrecht en Omstreken te beëindigen. Tevens zal de Amsterdamse bijdrage aan de Stichting Gooisch Natuurreservaat met ingang van 1990 worden verminderd tot 10% van het exploitatietekort. In bijlage IV zijn overzichten opgenomen van de Amsterdamse bijdragen aan de recreatiegebieden in de afgelopen tien jaar en de begrote exploitatietekorten van de recreatiegebieden in de komende vijf jaar.

Uit het vorenstaande kan worden geconcludeerd, dat met een relatief geringe jaarlijkse bijdrage van de gemeente Amsterdam aan de omliggende recreatiegebieden uitgebreide recreatievoorzieningen rondom de stad zijn en

worden gerealiseerd. Deze recreatiegebieden hebben een belangrijke complementaire betekenis in relatie tot de drukbezochte binnenstedelijke parken en de directe woonomgeving als recreatiemilieu.

In dit beleidsplan is een groot aantal ontwikkelingen aangegeven op het terrein van de openluchtrecreatie. De hoofdstukken 5 tot en met 8, die betrekking hebben op de verschillende schaalniveaus van openluchtrecreatie, zijn afgesloten met een beschrijving van uitgangspunten voor het toekomstig beleid. Deze aanpassingen dan wel uitbreidingen zijn noodzakelijk om optimaal te kunnen inspelen op de geschetste ontwikkelingen op het terrein van de openluchtrecreatie. Voor zover deze aanpassingen niet kunnen worden gerealiseerd binnen de begrotingspost Openluchtrecreatie, zullen hiertoe nadere voorstellen worden uitgewerkt.

Hoofdstuk 10. Actieprogramma.

Het actieprogramma Openluchtrecreatie voor de komende jaren is opgebouwd langs de hoofdlijnen van deze nota, te weten openluchtrecreatie in de stadsdelen (hoofdstuk 5), de stedelijke groenstructuur (hoofdstuk 6), recreatiegebieden rondom Amsterdam (hoofdstuk 7), openluchtrecreatie in, op en aan het water (hoofdstuk 8) en de beleidsinstrumenten (hoofdstuk 9). Aangezien het openluchtrecreatiebeleid in de stadsdelen de verantwoordelijkheid is van de stadsdeelbesturen, is de visie uit hoofdstuk 5 (met uitzondering van de binnenstad) niet vertaald in concrete projecten.

Stadsdelen.

Stimuleren van voorbeeldprojecten in enkele wijken binnen de verschillende woonmilieus met de bedoeling om door aangepaste inrichting en beheer van de openbare ruimte de recreatieve potenties van deze wijken verder tot ontwikkeling te brengen.

Binnenstad.

- Verhoging van de kwaliteit van de openbare ruimte door het tegengaan van vervuiling op straat, het verminderen van de overlast van autoverkeer en het inrichten van aantrekkelijke wandelroutes.
- Ontwikkelen van de toeristisch-recreatieve potenties van het oostelijke gedeelte van de binnenstad met als dragers de Groene Plantage, het Nautisch Kwartier en de oostelijke Amsteloevers, mogelijk ondersteund door versterking van de culturele functies „Amsteloevers-Theateroever”.
- Ontwikkelen van de toeristisch-recreatieve mogelijkheden aan de IJ-oeveren, waarbij met name het thema „Amsterdam, stad aan het water” centraal staat.
- Streven naar de realisatie van een permanent toeristisch-recreatief informatiecentrum op een goed bereikbare en herkenbare locatie in de binnenstad.

Stedelijke groenstructuur.

- Vergroting van de gebruikscapaciteit van bestaande bovenwijkse parken door herinrichting (en waar mogelijk uitbreiding) en aanpassing van het beheer. Hierbij wordt prioriteit gegeven aan de parken in de vooroorlogse woonwijken ter compensatie van het tekort aan bovenwijkse groenvoorzieningen.
- Bevorderen van het recreatief medegebruik van sportparken en volkstuinparken door het aanleggen van kleinschalige recreatievoorzieningen.
- Nagaan, of sportparken die als gevolg van de optimalisering van sportaccommodaties hun functie geheel of gedeeltelijk verliezen, een recreatieve herbestemming kunnen krijgen.
- Bevorderen van de aanleg van nuts- en schoffeltuinen in de directe woonomgeving, in aansluiting op de behoefte van bewoners.

- Nagaan welke (potentiële) behoefte aan volkstuinten en nutstuinten aanwezig is en op basis van deze gegevens herwaarderen van de ruimtelijke reserveringen.
- Onderzoeken van de haalbaarheid van een nieuwe, goed bereikbare voorziening voor kortkampeerders in de directe omgeving van de binnenstad, mogelijk in het Sloterpark.
- Onderzoeken van de mogelijkheid om bij de recreatieve inrichting van de oeverlanden van het Nieuwe Meer een voorziening voor kort kamperen door kanotoeristen te realiseren.
- Uitvoering geven aan de projecten die leiden tot het realiseren van het stelsel van groene verbindingzones en recreatieve routes tussen de vooroorlogse woonwijken en het omringende landelijke gebied. Het gaat daarbij om de hierna volgende projecten. Dit zijn merendeels projecten die reeds zijn opgenomen in de Nota Amsterdamse prioriteiten en de Randstadgroenstructuur (Gemeentebld 1987, afd. 1, blz. 2273, nr. 1017). Besluitvorming over nadere prioriteitsstelling zal plaatsvinden in het kader van de herziening van vorenvermelde nota.

Brettenzone:

- uitbreiding van het Westerpark/de Overbrakerpolder;
- groenvoorziening aan de noordzijde van de Haarlemmerweg;
- staatsbossen in de Houtrakpolder (Spaarnwoude), de Groote Braak en de IJ-polder;
- ontbrekende trajecten in de groene fietsroute naar Spaarnwoude;
- fietsbrug over de Haarlemmertrekvaart.

Sloterpark/Spaarnwoudezone:

- groene fietsroute vanaf het Sloterpark naar Spaarnwoude.
- bovenwijkse groenvoorzieningen in nieuw-West (Osdorper Binnenpolder-zuid/Osdorper Bovenpolder).

Amstelzone (zie ook Groengebied Amstelland):

- recreatieve fietsroute over de oostelijke Amsteloever (fietsbrug Duivendrechtsevaart).

Waterland-oostzone:

- groene fietsroute naar Waterland-oost;
- uitbreiding van het W.H. Vliegenbos/Het Rietland;
- oeververbinding over het zijkanaal K;
- oeverrecreatie Schellingwoude.

Waterland-westzone:

- groene fietsroute in Waterland-west;
- groenvoorziening in Nieuwe Gouw/Kadoelerbreek.

Nieuwe Meer/Amsterdamse Boszone:

- ontbrekende trajecten in de groene fietsroute naar het Amsterdamse Bos;
- recreatieve inrichting van de oeverlanden Nieuwe Meer.

Amsterdam Rijnkanaal-zuidzone:
uitbreiding/herinrichting van het Flevopark.

Haarlemmermeerzone:

- groene fietsroutes naar de Haarlemmermeerpolder en Halfweg, inclusief fietsbrug;
- groenvoorzieningen Middenveldsche Akerpolder-zuid.

IJsselmeerzone:

recreatieve fietsroute IJsselmeerdijk.

Zaanstreekzone:

- groene fietsroute naar de Zaanstreek;
- noorder IJ-polderplas.

Amsterdam-Rijnkanaal-noordzone:

- groene fietsroute Diemerzeedijk;
- bovenwijks groen Amsterdam nieuw-Oost/Diemerzeedijk.

Tangenten:

- ringvaartzoom, waaronder een groene fietsroute langs de noordkant van de Haarlemmermeerpolder;
- staatsbos in het noorden van de Haarlemmermeerpolder;
- Waterlandzoom, waaronder het Bukslotermeerpark.

Recreatiegebieden aan de stadsrand en buiten Amsterdam (inclusief toegangsroutes).

Amsterdamse Bos:

- aanpassing van de inrichting en het beheer op basis van het in voorbereiding zijnde beheersplan Amsterdamse Bos;
- verbeteren van de bereikbaarheid met het openbaar vervoer en het aanleggen c.q. doortrekken van recreatieve verbindingroutes;
- streven naar een vernieuwde beheersconstructie, waarbij tevens samenwerking wordt gezocht met de omliggende gemeenten (op basis van bestuurlijk overleg).

Spaarnwoude:

- inrichten van het deelgebied Mooie Nel, waarbij aandacht voor de mogelijkheden tot water- en oeverrecreatie (periode 1990–1994, kosten circa 1,2 miljoen per jaar, opgenomen in meerjarenbegroting Spaarnwoude).
- verbeteren van de bereikbaarheid door het aanleggen van recreatieve routes vanaf het Westerpark (Brettenroute) en het Sloterpark.

Het Twiske:

afmaken van de inrichting van het recreatiegebied door het aanleggen van een waterspeelplaats met infrastructuur en bijbehorende voorzieningen (periode 1988–1990, kosten circa 5,4 miljoen gulden, opgenomen in meerjarenbegroting Twiske).

Groengebied Amstelland:

- overdragen van het regionaal park Gaasperplas aan het Groengebied Amstelland (op basis van bestuurlijk overleg);
- afronden van de inrichting van de Ouderkerkerplas (periode 1987—1990, kosten circa 13 miljoen gulden, opgenomen in meerjarenbegroting Amstelland);
- uitvoering van het deelplan Gaasp en Diem (periode vanaf 1990), bos Gemeenschapspolder (kosten landinrichting en staatsboswachterijen), inclusief fietsbrug over de Weespertrekvaart en inrichting overig recreatiegebied (voorbereidingskosten maximaal 60.000 PPO/schap);
- uitvoering van het deelplan Duivendrechtse Polder;
- uitvoering van deelplan Gaasperzoom (periode 1991—1993, kosten circa 2,6 miljoen gulden PPO/schap);
- overdragen van de Amsterdamse betrokkenheid bij Amstelland aan de gezamenlijke stadsdeelbesturen van Buitenveldert, Watergraafsmeer en Zuidoost (op basis van bestuurlijk overleg);

Waterland:

- aanleggen van voorzieningen voor extensieve recreatie en bewegwijzering van recreatieve routes (prioriteitsvolgorde en kosten nader te bepalen door het schap);
- uitvoering geven aan het deelplan Kinselmeer (periode na 1994, kosten circa 1,2 miljoen gulden);
- inrichten van de Waterlandzoom (recreatieve routes, fietsbrug over Noordhollandsch Kanaal en Buikslotermeerpark kosten circa 3 miljoen gulden);
- overdragen van de Amsterdamse betrokkenheid bij het landschap Waterland aan het stadsdeelbestuur Noord (op basis van bestuurlijk overleg).

Vinkeveense Plassen:

- bevorderen van de inrichting van de Winkelpolder voor de dagrecreatie (planvormingsfase);
- herwaardering van de Amsterdamse bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling.

Loosdrechtse Plassen e.o.:

beëindigen van de Amsterdamse deelname aan de gemeenschappelijke regeling.

Gooisch Natuurreservaat:

de Amsterdamse bijdrage aan de stichting met ingang van 1990 terugbrengen tot 10% van de exploitatielasten.

Nationaal Park De Kennemerduinen:

de Amsterdamse bijdrage aan de stichting van 10% van de exploitatielasten continueren.

Amsterdamse Ommegang/Stelling van Amsterdam:

bevorderen van het toeristisch-recreatief gebruik.

Watersport en oeverrecreatie:

- aanleggen van voorzieningen voor kleine watersport en oeverrecreatie bij het Kinselmeer (Waterland), het IJ-meer, Mooie Nel (Spaarnwoude), Noorder IJ-polder plas, Nieuwe Meer en Winkelpolder (Vinkeveense Plassen);
- realiseren van aanlegsteigers/opstapplaatsen voor kleine watersport langs de grachten en de Amstel;
- bevorderen van het realiseren van voorzieningen voor kleine watersport en oeverrecreatie bij de stadsuitbreidingen in nieuw-Oost;
- uitbreiden van de subsidieregeling voor het bouwen van loodsen van kano- en plankzeilverenigingen, wanneer deze worden meegebouwd bij een nieuw verenigingsgebouw;
- indien mogelijk, uitbreiden van de subsidieregeling voor jeugdige bezitters van niet-gemotoriseerde boten tot een vergelijkbare subsidieregeling voor ouderen;
- bevorderen van de aanleg van een jachthaven/passantenhaven ten oosten van de noordelijke aanlanding van de Zeeburgertunnelbrug, met een vrije uitvaart naar het IJsselmeer;
- overleg met de bedrijfstak waterrecreatie (HISWA) over eventueel te bouwen bedrijfsjachthavens;
- uitbreiden van de gemarkeerde vaarroutes in Waterland en het Groengebied Amstelland, alsmede het bevorderen van faciliteiten langs (delen van) de Stelling van Amsterdam.

Beleidsinstrumenten.

Coördinatie:

- handhaven van het Centraal Secretariaat Recreatieschappen en het Overlegorgaan Recreatie te Water binnen de secretarieafdeling Sport en Recreatie;
- taken en verantwoordelijkheden inzake de samenhang en structuur van de groenvoorzieningen bij de centrale stad handhaven, alsmede de coördinatie van de stedelijke prioriteiten in het kader van de randstadgroenstructuur;
- nagaan op welke wijze de betrokkenheid van recreanten en overkoepelende organisaties bij het openluchtrecreatiebeleid optimaal tot haar recht kan komen.

Voorlichting:

- versterken van de voorlichting aan inwoners en bezoekers van Amsterdam omtrent toeristisch-recreatieve mogelijkheden in en rondom de stad;
- streven naar voortzetting van het groene-tentproject in Amsterdamse parken als een geschikte mogelijkheid voor onderzoek en voorlichting op locatie;
- nagaan van de mogelijkheden om vrijetijdsopvoeding en natuur- en milieu-educatie binnen het onderwijs een meer structurele basis te geven.

Onderzoek:

- continueren van regelmatig onderzoek naar het gebruik van recreatieve voorzieningen door de Amsterdamse bevolking;

- uitvoeren van een verkennend onderzoek naar de samenhang tussen diverse leefpatronen, recreatiestijlen en het gewenste voorzieningenaanbod;
- uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek inzake het realiseren van een permanent toeristisch-recreatief informatiecentrum in Amsterdam;
- uitvoeren van een onderzoek naar de (potentiële) behoefte aan volkstuinten en nutstuinen;
- uitvoeren van actieonderzoek ter ondersteuning van de voorbeeldprojecten in enkele woonwijken.

Financiën:

continueren van de bijdragen aan de recreatiegebieden rondom Amsterdam op basis van de goedgekeurde recreatiebasisplannen.

Amsterdam, 11 januari 1990.

Burgemeester en Wethouders van Amsterdam,

K. Kooiker

W. Etty

secretaris

loco-burgemeester

Verschenen 19 januari 1990.

Geraadpleegde bronnen.

- Beleidsnota Openluchtrecreatie Amsterdam — Gemeentebblad 1977, afd. 1, nr. 114;
- Sportnota 1977 — Gemeentebblad 1977, bijlage D;
- Beleidsplan voor de Sport — Gemeentebblad 1988, bijlage R;
- Nota Prioriteiten Bovenwijkse Groenvoorzieningen — Gemeentebblad 1982, afd. 1, nr. 484;
- Nota Amsterdamse prioriteiten en de randstadgroenstructuur — Gemeentebblad 1987, afd. 1, nr. 1017;
- Rapport recreatieschappen — Gemeentebblad 1978, afd. 1, nr. 632;
- Structuurplan Amsterdam de stad centraal (delen I en II) — Gemeentebblad 1986, bijlage M;
- Onderzoek naar het gebruik van voorzieningen op het gebied van welzijn — Bestuursinformatie/Projectbureau Profijt van de Overheid, Amsterdam, 1987 (5 delen);
- Voorontwerp Structuurplan 1990 — Dienst Ruimtelijke Ordening, gemeente Amsterdam, 1989;
- Amsterdam in cijfers, jaarboek 1988 — secretarieafdeling Bestuursinformatie van de gemeente Amsterdam, 1989;
- Amsterdam in zeven bevolkingscategorieën — secretarieafdeling Bestuursinformatie van de gemeente Amsterdam, 1987;
- Rijksmeerjarenprogramma Openluchtrecreatie en Toerisme 1986–1990, 's-Gravenhage, 1985;
- Meerjarenplan Stadsvernieuwing 1990–1994 — Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, 's-Gravenhage, 1989;
- Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening (deel a: beleidsvoornemen) — Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, 's-Gravenhage, 1988;
- Amsterdamse reactie op de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening — Gemeentebblad 1988, bijlage U;
- Beleidsplan recreatie en toerisme voor de provincie Noord-Holland — Provinciaal bestuur van Noord-Holland, Haarlem, 1987;
- Provinciaal Meerjarenprogramma Openluchtrecreatie 1989–1994 — Provinciaal bestuur van Noord-Holland, Haarlem, 1989;
- De Stelling van Amsterdam, een provinciale beleidsvisie — Provinciaal Bestuur van Noord-Holland, Haarlem, 1987;
- Amsterdam Toeristenstad — gemeente Amsterdam, 1982;
- Toerisme in Amsterdam 1988 — Bureau Economisch Onderzoek, gemeente Amsterdam, 1989;
- Amsterdam Toeristenstad, Kijk op de jaren 90 — secretarieafdeling Economische Zaken, gemeente Amsterdam, 1989;
- Periodieke rapportage Binnenstad Amsterdam (3e concept) — Dienst Ruimtelijke Ordening van de gemeente Amsterdam, 1989;
- Landarbeid daar, een tuin hier? — Dienst Ruimtelijke Ordening van de gemeente Amsterdam, 1987;
- Recreatie in de binnenstad — Dienst Ruimtelijke Ordening van de gemeente Amsterdam, 1985;

- Zes visies op de toekomst van het Amsterdamse Bos-symposiumverslag dienst Openbare Werken van de gemeente Amsterdam, 1989;
- Het Amsterdamse Bos, een kwalitatieve en kwantitatieve analyse van 't recreatief gebruik! — Dienst Openbare Werken van de gemeente Amsterdam, 1989;
- De Amsterdamse Parken, uitgangspunten voor het beleid — Dienst Openbare Werken, hoofdafdeling Groenvoorzieningen, bureau Boventerritoriaal, gemeente Amsterdam, 1988;
- Erasmuspark/Sarphatipark/Gaasperpark/Flevopark/Oosterpark (5 delen), parken onderzoek 1985 — Dienst Openbare Werken, hoofdafdeling Groenvoorzieningen, buro O.B.V. van de gemeente Amsterdam, 1988;
- Recreatie van de stedeling — Mededelingen van de Werkgroep Recreatie nr. 17 (verslag van een studiedag op 10 februari 1988 te Rotterdam) — Landbouwuniversiteit Wageningen, 1989;
- Op weg naar buiten — Dr. T.J. Kamphorst, Amersfoort, 1988;
- Openluchtrecreatie in Rotterdam/Rijnmond 1985 — afdeling Sport en Recreatie van de gemeente Rotterdam, 1986;
- Gemeentelijk beleid in de (vrije) tijd, recreatie en sportbeoefening in Rotterdam, afdeling Sport en Recreatiezaken en Openbaar Groen/Dienst Sport en Recreatie van de gemeente Rotterdam, 1986;
- Recreatiethuisonderzoek Amsterdam-Noordzeekanaalgebied (studierapport 40 en 41) — Provinciale Planologische Dienst van Noord-Holland, Haarlem, 1989;
- Marketing en Promotie voor de Recreatiesector — Bureau Welzijnsmarketing, Amsterdam, 1989 (3 delen);
- Stedelijke Recreatie, de stad als recreatiemilieu — Provinciale Raad voor de Recreatie en de Natuurbescherming in Zuid-Holland, 's-Gravenhage, 1978 (3e druk);
- Stedelijke Recreatie — Wethouders voor sport en recreatie van de vier grote gemeenten, Amsterdam, 1980;
- Groen in het compacte stadbeleid onderbelicht — G. van der Straaten en P. Zwaan, Groen, nr. 11, 1988;
- Recreatie voor de stedeling — E.A. Andersson, Groen, nr. 1, 1989.
- Amsterdammers en hun groenvoorzieningen, Stad en Groen, nr. 2, 1989;
- Onderzoek naar de vraag naar volkstuinen — Rijksplanologische Dienst/Stichting Ipso Facto, Signalen van onderzoek en studie, cahier nr. 3, 's-Gravenhage, 1989.
- Dichtbij of veraf, complement of concurrent? — J.E.J. Kluppel en J.G. de Zeeuw, Leiden, 1988;
- Recreatie in een veranderende maatschappij (delen 1 en 2) — E.A. Andersson en H. de Jong, Mededelingen van de werkgroep recreatie nrs. 1 en 6, Landbouwuniversiteit Wageningen, 1985/1987.
- Emancipatie en recreatie — I. van Westervoorde en N. Mier, provincie Zuid-Holland, 's-Gravenhage, 1988.

Bijlage I. Begrotingspost openluchtrecreatie 1989.

(exclusief de in 1989 zes bestaande stadsdelen).

Uitgaven:

Bijdrage aan de Stichting Gooisch Natuurreservaat	f	352.130
Bijdrage aan de Stichting Het Nationale Park De Kennemerduinen	f	29.810
Bijdrage aan het Recreatieschap Het Twiske	f	248.440
Bijdrage aan het Plassenschap Loosdrecht en Omstreken	f	135.630
Bijdrage aan het Recreatieschap Vinkeveense Plassen	f	139.350
Bijdrage aan het Recreatieschap Spaarnwoude	f	474.680
Bijdrage aan het Landschap Waterland (i.o.)	f	19.600
Bijdrage aan het groengebied Amstelland	f	506.000
Kapitaallasten recreatiegebieden	f	803.120
Beplantingswerkzaamheden en onderhoud speelplaatsen/-vijvers Amsterdamse Bos	f	4.517.420
Exploitatie objecten Amsterdamse Bos	f	270.340
Regionaal Park Gaasperplas	f	1.142.550
Beplantingswerkzaamheden (met uitzondering van het Amsterdamse Bos)	f	25.924.040
Bestrijding iepziekte	f	1.091.200
Uitkering Amsterdam-Noord voor beplanting Buikslotermeerplein	f	10.000
Speelplaatsen en -vijvers (met uitzondering van het Amsterdamse Bos)	f	3.316.250
Subsidie Artis	f	7.445.890
Herdenkingen en manifestaties	f	194.420
		+
Totaal	f	46.620.870

Inkomsten:

Rijksbijdrage Amsterdamse Bos	f	34.460
Rente gekapitaliseerde tuinbijdragen gemeenschappelijke tuinen in de stadsuitbreiding	f	140.050
Opbrengst van gerooide bomen	f	20.000
Aanwending van reserves en fondsen	f	10.000
		+
Totaal	f	204.510

Bijlage II. Vergelijking zes parken op tien gebruikskennmerken.

Kenmerken	Ooster-park	Sarphati-park	Flevo-park	Erasmus-park	Gaasper-park	Vondel-park
1. bezoek						
gemiddeld dagbezoek	4.610	1.596	1.034	1.047	4.370	22.000
oppervlakte	12	4	17	12	51	49
gemiddeld dagbezoek/ha	384	399	61	87	86	444
2. rangorde bereik*	4	3	5	6	2	1
3. aard activiteiten	divers	divers	relatief veel water-oever-recreatie	relatief veel met de kinderen	relatief veel spelen en sport	intensief divers
4. leeftijdspiek	20-40	20-40		relatief veel 60+		20 tot 40 jarigen
5. groepssamenstelling		veelal alleen	veelal alleen	alleen + groepen	veelal groepen	veelal individuen
6. geslacht (% vrouwen)	57	53	55	62	51	45
7. bezoeks pieken						
weekbezoek	gespreid	gespreid	gespreid	gespreid	weekend	gespreid
dagbezoek	tussen 2	idem	idem	idem	idem	ochtend en spits fiets tussen 2 en 4 uur en voor verblijf
8. frequentie (% dat 1 of meer keren per week komt)	63	54	64	46	44	79
9. % fietsers van het totale bezoek	17	10	27	16	35	60
10. % etnische minderheden van het totalebezoek	35	32	18	33	17	

* Hiermee wordt de grootte van het herkomstgebied van de bezoekers bedoeld. Het herkomstgebied van het Vondelpark is het grootst. Dat van het Erasmuspark het kleinst.

Bijlage III. Financiële verdeelsleutels recreatiegebieden.

Spaarnwoude¹⁾

Amsterdam	25 %
Provincie Noord-Holland	50 %
Haarlem	14,5%
Haarlemmerliede/ Spaarnwoude	1 %
Haarlemmermeer	4 %
Velsen	5,5%

Het Twiske¹⁾

Amsterdam	28 %
Provincie Noord-Holland	50 %
IJpendam	1 %
Landsmeer	1 %
Oostzaan	1 %
Purmerend	5 %
Zaandam	14 %

Groengebied Amstelland²⁾

Amsterdam	52 %
Amstelveen	21 %
Diemen	3 %
Ouder-Amstel	4 %
Provincie Noord-Holland	20 %

Waterland³⁾

Amsterdam	33,3%
Provincie Noord-Holland	33,3%
*ISW-gemeenten	33,3%

¹⁾ Het rijk draagt voor 50% bij in de exploitatietekorten; de percentages hebben betrekking op de overige 50%.

²⁾ Verdeling vindt plaats op basis van inwoneraantallen van deelnemende gemeenten, waarbij de inwoners van Amsterdam voor eenderde gedeelte meetellen.

³⁾ Verdeling heeft uitsluitend betrekking op administratieve kosten ter voorbereiding van een gemeenschappelijke regeling en het recreatiebasisplan.

* ISW = Intergemeentelijk Samenwerkingsverband Waterland.

Vinkeveense Plassen

Amsterdam	25	%
Abcoude	3	%
Vinkeveen/ Waverveen	7	%
Provincie Noord-Holland	25	%
Provincie Utrecht	40	%

Plassenschap Loosdrecht

Amsterdam	9,9%
Provincie Utrecht	19,3%
Provincie Noord-Holland	15,8%
Breukelen	7,5%
Hilversum	12,1%
Loenen a/d Vecht	3,8%
Loosdrecht	15,1%
Utrecht	16,5%

Kennemerduinen

Amsterdam	10	%
Provincie Noord-Holland	25	%
Haarlem	10	%
Bloemendaal	5	%
Rijk	50	%

Gooisch Natuurreservaat

Amsterdam	25	%
Provincie Noord-Holland	25	%
Blaricum/Bussum/ Hilversum/Huizen/ Laren/Naaarden	50	%

Bijlage IV. Overzicht financiële situatie recreatieschappen.

Tabel A. De Amsterdamse bijdragen aan de recreatiegebieden gedurende de afgelopen tien jaar (bedragen x f 1000).

Amsterdamse bijdragen	1978	1983	1988
Spaarnwoude	206	426	453
Het Twiske	34	225	198
Groengebied Amstelland	223	118	442
Waterland	—	—	13
Vinkeveense Plassen	54	119	145
Loosdrecht en Omstreken	124	118	126
Gooisch Natuurreservaat	553	516	348
Kennemer Duinen	18	26	25
Kapitaallasten	275	571	762
Totaal	1.487	2.170	2.512
Index	100	146	169

Tabel B. Meerjarenbegroting van de totale exploitatietekorten van recreatiegebieden voor de komende vijf jaar (bedragen x f 1000).

Exploitatietekorten	1990	1991	1992	1993	1994
Spaarnwoude	3.482	3.686	3.642	3.629	3.630
Het Twiske	1.814	1.813	1.813	1.804	—
Amstelland	1.542	1.807	1.971	2.050	2.074
Waterland	163	193	216	240	251
Vinkeveense Plassen	592	592	579	—	—
Gooisch Natuurreservaat	1.417	1.411	1.426	1.439	1.387
Kennemerduinen	—	—	—	—	—

Bijlage V. Raming economische effecten 1995.

(Overgenomen uit het Provinciaal Beleidsplan voor Recreatie en Toerisme, 1987)

Uitgaande van de prognoses met betrekking tot het verblijfs- en dagtoerisme in Noord-Holland in 1995 kunnen globale ramingen worden opgesteld met betrekking tot de economische effecten.

Bestedingsramingen.

In constante prijzen (1983) gerekend, komt daarbij voor 1995 het volgende bestedingsbeeld tot stand.

Tabel 1. Ramingen toeristisch-recreatieve bestedingen 1983 en 1995 (in prijzen van 1983) in Noord-Holland (x 1 miljoen gulden).

	1983	1995	Inclusief extra taak- stelling
Binnenlandse verblijfsrecreanten	598	618	639
Binnenlandse dagrecreanten	3.179	3.649	4.031
Inkomend toerisme	441	505	517
Totaal	4.218	4.772	5.187

De prognose tot 1995 impliceert een bestedingstoename van circa 13% in de periode 1983—1995 oftewel een stijging van gemiddeld 1% per jaar. In deze prognose voor 1995 is nog geen rekening gehouden met de extra taakstellingen die voor 1995 zijn geformuleerd. Inclusief deze taakstellingen zal een bestedingstoename van circa 23% worden gerealiseerd.

Produktieramingen naar bedrijfsklassen.

Op analoge wijze als voor 1983 kunnen deze geraamde bestedingen voor 1995 worden vertaald naar produktie per bedrijfsklassen in Noord-Holland. Dit resulteert in de hierna volgende produktieramingen voor de onderscheiden bedrijfssectoren.

Tabel 2. *Raming totale productie per bedrijfsklasse in Noord-Holland via toeristische en recreatieve bestedingen in 1995 (x 1 miljoen gulden).*

Bedrijfsklasse	Verblijfsrecreanten		Dagrecreanten		Totaal		a	b
	Binnenland		Buitenland	Binnenland				
	a	b		a	b			
Landbouw, visserij	5.2	5.3	0.9	1.2	–	–	6.1	6.5
Overige voedings-/ genotmiddelen	55.9	56.8	9.6	13.6	73.7	80.7	139.2	150.1
Papier/grafische industrie	3.3	3.4	7.0	7.5	44.8	47.3	55.1	58.2
Aardolie, chemische produkten	38.3	38.6	9.6	12.1	482.8	516.1	530.7	566.8
Horeca	216.7	223.7	342.8	353.6	960.7	1.032.8	1.520.2	1.610.1
Handel	88.8	90.4	32.0	38.4	448.8	479.7	569.6	608.5
Cultuur, recreatie	12.6	12.9	10.1	11.2	471.6	557.2	494.3	581.3
Zakelijke dienst- verlening	12.3	12.7	1.2	1.5	43.4	45.8	56.9	60.0
Kleding, schoeisel	0.5	0.5	0.5	0.5	3.4	3.5	4.4	4.5
Overige industrie	3.7	3.8	1.0	1.1	46.3	49.0	51.0	53.9
Transport, communicatie	26.2	26.2	8.5	12.1	128.5	143.4	163.2	181.7
Overige dienst- verlening	5.8	5.9	–	–	41.2	43.5	47.0	49.4
Totaal	469.3	480.2	423.2	452.8	2.745.2	2.999.0	3.637.7	3.931.0

a = exclusief taakstelling

b = inclusief taakstelling

Regionale werkgelegenheid.

De directe werkgelegenheid per bedrijfsklasse zou op basis van de bestedings-/productieprognoses voor 1995 in voorgaande paragrafen het onderstaande beeld te zien geven.

Tabel 3. Prognose 1995 directe werkgelegenheid via toeristisch-recreatieve bestedingen in Noord-Holland.

Bedrijfsklasse	Directe produktie		Mensjaren Werkgelegenheid	
	a	b	a	b
1. Landbouw, visserij	6.1	6.5	50	55
2. Voedingsmiddelen I	19.8	21.2	35	40
3. Voedingsmiddelen II	57.4	63.2	180	195
4. Dranken en tabak	62.1	66.8	160	175
5. Papier, grafische industrie en uitgeverijen	55.1	58.2	330	350
6. Aardolie, dum. produkten (inclusief olie- en gaswinning)	530.7	566.8	635	680
7. Horeca	1.520.2	1.610.1	13.680	14.490
8. Handel	569.6	608.5	6.210	6.635
9. Cultuur en recreatie	494.3	581.3	4.845	5.695
10. Zakelijke dienstverlening	56.9	60.0	380	400
11. Kleding en schoeisel	4.4	4.5	295	300
12. Overige industrieën	51.0	53.9	310	330
13. Transport, communicatie	163.2	181.7	1.305	1.455
13. Overige dienstverlening	47.0	49.4	670	705
Totaal	3.637.7	3.931.0	29.085	31.505

a = Prognose 1995

b = Prognose 1995 + taakstelling

Hoewel de totale directe werkgelegenheidsstijging nauwelijks afwijkt van de bestedingsstijgingen, zijn er wel bedrijfsklassen aan te wijzen die bij de voorgestane ontwikkelingen tot en met 1995 bovenmatig zullen profiteren. Het betreft hier met name de sectoren horeca, handel, cultuur en recreatie en transport en communicatie waarin sprake zal zijn van een relatief forse directe werkgelegenheidsstijging door middel van de toeristisch-recreatieve bestedingen.

Indirecte werkgelegenheid.

Het additionele indirecte werkgelegenheidseffect bij voormelde prognoses tot en met 1995 bedraagt, exclusief de extra taakstellingen, 2900 à 4400 mensjaren. Inclusief de taakstellingen komt dit neer op 3150 à 4700 mensjaren werkgelegenheid.

Conclusie.

Op analoge wijze als voor 1983 kan de regionale werkgelegenheid die is verbonden aan de toeristisch-recreatieve bestedingen in Noord-Holland voor 1995 worden geraamd op circa 32.000 à 33.500, exclusief de taakstellingen. Rekening houdend met de taakstellingen tot 1995 kan deze werkgelegenheid worden becijferd op circa 34.500 à 36.000 mensjaren.

Bijlage VI. Subsidie-instrumentarium rijk en provincie.

Hierna wordt onder A ingegaan op het volledige sectorinstrumentarium van het rijk voor de realisering van openluchtrecreatievoorzieningen. Daarin zijn twee soorten te onderscheiden:

- door het rijk in samenwerking met andere overheden, met name de provincies, beschikbaar te stellen middelen;
- door het rijk alleen beschikbaar te stellen middelen.

Wat de eerste soort betreft, is de samenwerking tussen het rijk en de provincie het meest uitgesproken bij de Planningsprocedure Openluchtrecreatie. De andere instrumenten waarbij sprake is van een koppeling tussen rijks- en provinciale subsidies, zijn „landinrichting” en „toerisme”.

Verder komt het wel voor, dat bij een subsidieverzoek aan het rijk in het kader van de „regeling bijdragen sportvisserij” (rijksbijdrage 75%) tevens voor 15% een beroep op de provincie wordt gedaan. Hoewel de regeling niet expliciet als koppelinstrument is bedoeld, worden dergelijke aanvragen soms toch gehonoreerd ten laste van het Fonds Ontwikkeling Openluchtrecreatie.

Uitgangspunt bij koppelsubsidies is wederzijdse afstemming van provinciaal en rijksbeleid. Dit komt natuurlijk tot uitdrukking in de beoogde wisselwerking tussen het rijks- en provinciaal meerjarenprogramma, maar ook in de planningsprocedure: de subsidieverzoeken worden door tussenkomst van Gedeputeerde Staten en vergezeld van hun advies toegezonden aan het rijk. Die adviserende rol van de provincie laat onverlet, dat zij zich ten aanzien van koppelsubsidies in het algemeen volgend opstelt ten opzichte van het rijk: wanneer het rijk (ondanks een positief advies van Gedeputeerde Staten) tot afwijzing van een subsidieverzoek besluit, dan gaat het verlenen van een provinciale bijdrage van 15% in het algemeen ook niet door.

Mutatis mutandis geldt vorenvermeld onderscheid ook binnen het provinciaal instrumentarium. Er zijn:

- door de provincie in samenwerking met andere overheden, met name het rijk, beschikbaar te stellen middelen;
- door de provincie alleen (dat wil zeggen als enige subsidiënt) beschikbaar te stellen middelen.

Wat betreft de eerstvermelde soort wordt volstaan met een verwijzing naar de desbetreffende passages onder A; met het oog op het provinciale aandeel in de subsidiëring worden daarin van elk koppelinstrument de toetsingscriteria vermeld.

Onder B wordt dus alleen ingegaan op de zelfstandige provinciale sectorinstrumenten.

A. Rijk; rijk/provincie.

In het meerjarenprogramma van het rijk inzake openluchtrecreatie en toerisme 1989—1993 worden drie categorieën rijksinstrumenten voor de realisering van openluchtrecreatievoorzieningen onderscheiden:

- a gelden die zijn geprogrammeerd in het meerjarenprogramma van het rijk inzake openluchtrecreatie en toerisme;

- b gelden die zijn geprogrammeerd in andere meerjarenprogramma's van het rijk;
- c gelden die niet direct zijn geprogrammeerd in meerjarenprogramma's van het rijk.

De hierna te noemen bedragen hebben betrekking op alle provincies te zamen.

Ad a. Gelden die zijn geprogrammeerd in het meerjarenprogramma van het rijk inzake openluchtrecreatie en toerisme.

Voor de beoogde wisselwerking tussen rijks- en provinciaal meerjarenprogramma is dit de belangrijkste categorie. Het is immers de bedoeling, dat met de provinciale voorstellen in het volgende meerjarenprogramma van het rijk rekening wordt gehouden bij het bepalen van het totaalbudget aan subsidies voor Noord-Holland. Binnen deze categorie onderscheidt het rijk de volgende instrumenten (voor zover gericht op kapitaaluitgaven):

1. Planningsprocedure Openluchtrecreatie.

Via de Planningsprocedure Openluchtrecreatie wordt door het rijk maximaal 75% subsidie verstrekt in de kosten, verbonden aan planvorming, grondverwerving en aanleg van openluchtrecreatievoorzieningen. In het algemeen is hieraan een subsidie van 15% van de provincie gekoppeld. Hiervoor is in het meerjarenprogramma van het rijk een bedrag van 37 miljoen gulden per jaar geraamd.

In de praktijk gelden voor toepassing van dit instrument de volgende criteria:

- het moet om een voorziening voor dagrecreatie gaan (recreatieve fietspaden vallen ook hieronder);
- er moet sprake zijn van een regionaal belang;
- het sociaal rendement moet zo groot mogelijk zijn;
- de financiële haalbaarheid dient te zijn aangetoond;
- de samenhang tussen beleidsvelden dient zoveel mogelijk te worden benut;
- voorstellen dienen ruimtelijk te zijn afgewogen;
- in de kosten van beheer en onderhoud van voorzieningen worden geen bijdragen verleend; in het verlengde hiervan wordt van de gesubsidieerde instelling de garantie gevraagd, dat de voorziening minimaal 20 jaar in stand wordt gehouden.

Daarnaast is jaarlijks 1,2 miljoen gulden beschikbaar voor onder andere toeristische bewegwijzering, informatievoorzieningen en kleinschalige recreatievoorzieningen in particuliere bossen, historische buitenplaatsen en dergelijke.

2. Landinrichting.

Voor openluchtrecreatieprojecten die in het kader van landinrichtingsprojecten in uitvoering worden genomen, bedraagt het subsidie 75% van de aanlegkosten die beschikbaar worden gesteld aan de met de uitvoering belaste commissie. Het subsidie wordt beschikbaar gesteld uit de Planningsprocedure Openluchtrecreatie (55%) en Landinrichtingsgelden

(20%). Het betreft hier dus een co-financiering. Het restant is afkomstig van lagere overheden, waarbij het subsidiepercentage van de provincie (zoals gebruikelijk bij koppelsubsidies op het gebied van de openluchtrecreatie) 15 is.

In het meerjarenprogramma van het rijk is hiervoor 3,5 miljoen gulden per jaar geraamd. Voor de toepassing van dit instrument op voorzieningen voor openluchtrecreatie worden dezelfde criteria gehanteerd als bij de Planningsprocedure Openluchtrecreatie.

3. Grondaankopen in bufferzones.

Het doel van dit instrument is het veilig stellen en versterken van het landelijk gebied tussen de stadsgewesten. Ten behoeve van grondverwerving (door het rijk) hiervoor is jaarlijks 3 miljoen gulden beschikbaar ten behoeve van gebieden in bufferzones die voor openluchtrecreatie worden ingericht.

4. Regeling bijdragen sportvisserij.

In het meerjarenprogramma van het rijk is in het kader van de toepassing van de Regeling bijdragen sportvisserij een aparte raming opgenomen van 1 miljoen gulden per jaar voor de realisering van sportvisvoorzieningen. Een rijksbijdrage in de in de regeling vermelde investeringskosten voor sportvisvoorzieningen kan 75% tot maximaal f 300.000, per project bedragen. In voorkomend geval kan tevens een provinciale bijdrage van 15% worden verleend.

De bijdrageregeling is gericht op verbetering van de mogelijkheden voor de uitoefening van de sportvisserij. De aanvragen kunnen betrekking hebben op het voor de sportvisserij geschikt maken en/of verbeteren van bestaand water en op het creëren van nieuwe vismogelijkheden. Zowel (hengelsport)verenigingen als lagere publiekrechtelijke lichamen kunnen in aanmerking komen voor een bijdrage.

Voor de volledigheid zij hier vermeld, dat daarnaast in het kader van Planningsprocedure Openluchtrecreatie en Landinrichting sportvisvoorzieningen tot stand komen.

5. Toerisme.

In het kader van de Nota Toeristisch Beleid zijn door het Ministerie van Economische Zaken nog tot en met 1989 financiële middelen beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van werken van publieke infrastructuur van toeristisch-recreatieve aard, voor zover gelegen in „toeristische speerpuntgebieden“. De bijdragen van het rijk (het zogeheten centrale deel) belopen maximaal 75% van de investeringen voor de toeristische infrastructuur. De provincies worden door het rijk in staat gesteld tot maximaal 25% mede te financieren. Voor 1989 is aan Noord-Holland voor het project „voet-fietsbrug tussen Oosterdokskade en IJ-tunnelpier“ in het Nautisch Kwartier Amsterdam een rijksbijdrage van 2,4 miljoen gulden toegekend. In 1989 zal besluitvorming plaatsvinden over voortzetting van dit programmaonderdeel en, bij voortzetting, over de wijze waarop.

Ad b. Gelden die zijn geprogrammeerd in andere meerjarenprogramma's van het rijk.

Het betreft hier maatregelen ten behoeve van natuur- en landschapsbehoud die een direct recreatief belang behartigen.

1. Regeling Bijdragen Bos- en Landschapsbouw.

Boseigenaren en -beheerders kunnen in aanmerking komen voor (onder andere) incidentele bijdragen voor herbeplanting, bosverzorging, recreatieve voorzieningen en natuurtechnische maatregelen.

2. Beschikking bijdragen achterstallig onderhoud historische buitenplaatsen en parken.

Op een deel van de gelden, beschikbaar op grond van deze subsidieregeling, kan door particulieren een beroep worden gedaan voor werkzaamheden in het kader van de openstelling voor recreanten, zoals het opknappen van bruggen, paden en parkeervoorzieningen.

3. Aanleg van staatsbossen.

Ten behoeve van houtproductie, openluchtrecreatie en natuurbehoud worden gronden aangekocht en bossen aangelegd, waarvan een substantieel deel in het kader van de Randstadgroenstructuur.

Voor zover zij ten goede komen aan de recreatie, is via deze instrumenten jaarlijks respectievelijk 5,6 miljoen gulden, 0,7 miljoen gulden en 9 miljoen gulden aan rijksbijdragen geprogrammeerd, dus in totaal 13,3 miljoen gulden.

Ad c. Gelden die niet direct zijn geprogrammeerd in meerjarenprogramma's van het rijk.

Indirect komen van rijkszijde verder nog gelden ten goede aan de openluchtrecreatie via:

- medegebruik van waterstaatswerken;
- medegebruik van militaire oefenterreinen;
- recreatief gebruik van nationale parken;
- recreatief gebruik van natuurgebieden en bossen.

Een betrouwbare raming van de hieraan verbonden kosten is niet te geven.

B. Provincie.

De totstandkoming van door de provincie gewenste objecten is voor een groot deel afhankelijk van de mate waarin rijkssubsidies beschikbaar worden gesteld. Er doen zich echter verschillende situaties voor, waarin de provincie onafhankelijk van het rijk de totstandkoming van voorzieningen wil kunnen bevorderen.

Het daarop gericht instrumentarium, dat in de afgelopen jaren vorm heeft gekregen, kan als volgt worden ingedeeld en omschreven.

1. Subsidieregeling voor kleinschalige voorzieningen voor het plankzeilen en andere vormen van watersport.

Sinds 1986 is er een zelfstandig provinciaal subsidiebeleid voor kleinschalige voorzieningen voor het plankzeilen en andere vormen van watersport.

De achtergrond van dit beleid vormt een motie uit 1984, waarbij Provinciale Staten — in het kader van de behandeling van de Ontwerpnota Waterrecreatie in Noord-Holland — Gedeputeerde Staten verzoeken „in overleg met gemeenten, recreatieschappen, waterschappen en het rijk te komen met een plan van aanpak voor realisering van de plankzeilvoorzieningen met name ten behoeve van het stedelijke zuiden van de provincie Noord-Holland”.

Hoewel verschillende plankzeilvoorzieningen in aanmerking komen voor rijkssubsidie (hierbij valt te denken aan projecten van regionale betekenis die deel uitmaken van de Randstadgroenstructuur), is er sprake van een leemte ten aanzien van de realisering van kleinschalige voorzieningen voor het plankzeilen en andere vormen van kleine watersport in de zogenaamde niet-prioriteitsgebieden en dergelijke voorzieningen van lokale aard. Met de Beleidsnotitie Plankzeilen (die moeten worden beschouwd als het plan van aanpak waarom Provinciale Staten in hun motie hebben gevraagd) willen Gedeputeerde Staten hieraan tegemoet komen.

In dat kader maken zij dan ook melding van een, voorlopig tot 1990 geldende, verruiming van het provinciale subsidiebeleid.

Die verruiming heeft betrekking op de realisering van door Gedeputeerde Staten gewenst geachte, openbaar toegankelijke, kleinschalige voorzieningen voor het plankzeilen en andere vormen van kleine watersport die niet in aanmerking komen voor een rijkssubsidie, hetzij door een ligging buiten de door het rijk aangegeven prioriteitsgebieden, hetzij vanwege een overwegend lokale betekenis. Bedoelde voorzieningen komen in beginsel in aanmerking voor een hogere provinciale bijdrage dan de gebruikelijke, aan de rijksbijdrage gekoppelde, 15% van de subsidiabele kosten. De beoordeling van de subsidieverzoeken geschiedt aan de hand van de volgende criteria:

- a* het te subsidiëren (onderdeel van het) project moet bestemd zijn voor openbaar gebruik;
- b* de aanleg van het project moet planologisch zijn geregeld; tevens dienen de benodigde ontheffingen/vergunningen te zijn verleend;
- c* het project moet in principe kleinschalig van karakter zijn; het totale investeringsbedrag mag ten hoogste f 150.000 bedragen;
- d* de subsidie in de investeringskosten zal maximaal 50% van de subsidiabele kosten kunnen bedragen met een maximum van f 50.000 per project;
- e* de totale financiering van het project dient in haar geheel rond te zijn;
- f* zowel de instandhouding als het beheer en onderhoud van het project moet in redelijkheid worden gegarandeerd.

Voor specifieke plankzeillocaties gelden voorts nog de volgende voorwaarden:

- g* het desbetreffende water dient te voldoen aan de normen, behorende bij de basiskwaliteit van het Indicatief Meerjarenprogramma water 1985—1990, zulks aan te tonen door de aanvrager;
- h* het desbetreffende water dient een doorzicht te hebben van meer dan 25 cm.

Ook particuliere initiatieven van bij voorbeeld (watersport)verenigingen, welke voldoen aan vorenstaande criteria kunnen in het kader van het verruimde provinciale subsidiebeleid in principe voor een investeringsbijdrage in aanmerking komen.

2. Experimentele subsidieregeling voor kleinschalige voorzieningen voor recreatief medegebruik.

Binnen het Fonds Ontwikkeling Openlucht recreatie is een bedrag gereserveerd voor de subsidiëring van kleinschalige voorzieningen voor recreatief medegebruik van het landelijk gebied. Met deze (experimentele) subsidieregeling wordt vooruitgelopen op de totstandkoming van een beleidsnotitie over de mogelijkheden en beperkingen van recreatief medegebruik. Daardoor kan — zij het op bescheiden schaal — reeds een stimulerend beleid worden gevoerd, terwijl tevens ervaring wordt opgedaan met deze specifieke subsidieregeling.

In de subsidieregeling wordt uitgegaan van de volgende omschrijving van recreatief medegebruik: een vorm van openlucht recreatie in een gebied met een andere hoofdfunctie, waarbij de recreatieve functie ondergeschikt c.q. nevensgeschikt is en geen afbreuk mag doen aan de hoofdfunctie.

De experimentele subsidieregeling houdt in, dat de realisering van een voorziening voor recreatief medegebruik in beginsel in aanmerking komt voor een provinciale subsidie van 50%, indien aan de hierna vermelde criteria wordt voldaan. Met de subsidieregeling wordt beoogd, de totstandkoming te bevorderen van kleinschalige voorzieningen voor recreatief medegebruik van het landelijk gebied die niet in aanmerking komen voor een rijkssubsidie, hetzij door een ligging buiten de door het rijk aangegeven prioriteitsgebieden, hetzij vanwege een overwegend lokale betekenis. Hierbij wordt aangetekend, dat vooralsnog — in het kader van de experimentele regeling — aan „tastbare” voorzieningen wordt gedacht. Als voorbeelden kunnen worden genoemd:

- het voor recreatief medegebruik geschikt maken van bestaande routes door belemmeringen c.q. knelpunten op te heffen;
- het aanbrengen van voorzieningen langs of in (bestaande) paden, zoals zitbanken, afvalbakken, fietsenrekken, parkeerplaatsen, bruggetjes, vlonders, visplaatsen, (klap)hekken, tourniquets en overstapjes over omrasteringen;
- het aanbrengen van bewegwijzering, routemarkering en informatiepanelen;
- het aanbrengen van (oever)beplantingen;
- het aanbrengen van voorzieningen ten behoeve van het kleinschalig kamperen op terreinen die niet op commerciële basis worden geëxploiteerd.

De criteria luiden als volgt:

- a* de voorziening moet zijn gelegen in het landelijk gebied van Noord-Holland;
- b* de voorziening moet zijn bestemd voor openbaar gebruik;
- c* de voorziening moet zo mogelijk bereikbaar, toegankelijk en bruikbaar zijn voor lichamelijk gehandicapten;
- d* de voorziening moet landgebonden zijn;
- e* de voorziening moet kleinschalig zijn;
- f* het mag geen voorziening zijn die — bij voorbeeld door inpassing in een meeromvattend project — in aanmerking zou kunnen komen voor een rijkssubsidie;

- g de financiering van het niet door het provinciale subsidie te dekken deel van de investeringskosten moet geheel rond zijn;
- h de instandhouding en het beheer en onderhoud van de voorziening moeten in redelijkheid worden gegarandeerd;
- i de aanleg moet planologisch zijn geregeld en de benodigde ontheffingen of vergunningen moeten zijn verleend.

Ook particuliere initiatieven die aan de criteria voldoen, kunnen in beginsel in aanmerking komen voor een bijdrage in dit kader.

3. Incidentele subsidiëring ten laste van het Fonds Ontwikkeling Openluchtrecreatie.

Bijdragen uit het Fonds Ontwikkeling Openluchtrecreatie belopen meestal 15% van de door het rijk subsidiabel geachte investeringskosten van recreatievoorzieningen. Het komt echter ook voor, dat geen rijkssubsidie wordt verleend en dat dan door de provincie een ander (meestal hoger) subsidiepercentage wordt gehanteerd. Hiervoor kunnen verschillende oorzaken zijn aan te wijzen.

- Er kan sprake zijn van een verschil in opvattingen van het rijk en de provincie over de subsidiabiliteit van projecten en in het bijzonder over de te hanteren criteria. In sommige gevallen worden bepaalde voor het rijksbeleid geldende criteria door de provincie bewust niet overgenomen. Zo kan worden geconstateerd, dat het criterium van het rijk, dat er sprake dient te zijn van een regionaal belang, in het provinciale subsidiebeleid in toenemende mate onder druk komt te staan. Er wordt immers naar gestreefd, de af te leggen afstand tussen woonomgeving en recreatievoorzieningen zo klein mogelijk te laten zijn. Sommige lokale voorzieningen worden dan ook niet door het rijk, maar wel door de provincie subsidiabel geacht.
- Om subsidiëring door het rijk tijdig rond te krijgen, moeten projecten geruime tijd van tevoren worden aangemeld. Een project dat door een recreatieschap wordt opgezet, is meestal via een basis- of deelplan al bekend bij het rijk en wordt dan ook tijdig opgenomen in de financiële meerjarenplanning. Het is daarom met name ten aanzien van de incidentele voorzieningen dat er — uit oogpunt van urgentie c.q. planning — een eenzijdig beroep op de provincie wordt gedaan. Om een door de provincie gewenst geacht project niet te laten stranden, komt het voor dat een hogere provinciale bijdrage dan gebruikelijk wordt verleend.
- Afgezien van de hiervoor weergegeven gevallen, waarin beleid dan wel procedures van rijk en provincie niet (geheel) op elkaar aansluiten, doen zich situaties voor, waarin bij voorbaat geen beroep op het rijk wordt gedaan. Voorbeelden hiervan zijn:
 - het opzetten van een netwerk van trekkershutten in Noord-Holland;
 - het verrichten van een haalbaarheidsstudie naar de mogelijke vestiging van een permanent milieu-expositiepark in Noord-Holland;
 - het werven van de Olympische Spelen in Amsterdam.

- Voor provinciale aanvullingen op rijkssubsidies voor „publieke infrastructurele werken van toeristisch-recreatieve aard” (zie bijlage IIA, ad a, onder 5) is (voorlopig tot en met 1989) ruim f 700.000 per jaar beschikbaar. Voor zover dat bedrag in een bepaald jaar niet wordt uitgegeven aan een door het rijk gehonoreerd project, kan de provincie het naar eigen inzicht besteden aan subsidies voor dergelijke, zij het kleinere, projecten die zij zelf wenselijk acht. Deze projecten hebben in het algemeen een toeristische hoofdfunctie. Indien er ook sprake is van een recreatieve (neven)functie, wordt voor een aanvullende bijdrage wel eens een beroep gedaan op het Fonds Ontwikkeling Openluchtrecreatie.

Overigens moet in dit verband worden gewezen op de bijzondere rol die de uitvoering van de Nota Lichamelijk gehandicapten in natuur- en recreatiegebieden binnen deze categorie speelt. Zoals bekend is het de bedoeling, dat voor gehandicapten aangepaste recreatievoorzieningen worden gesubsidieerd via het reguliere instrumentarium. In de praktijk blijkt echter nogal eens, dat dat uitgangspunt niet haalbaar is en dat er ten aanzien van dit soort voorzieningen tussen rijk en provincie een verschil in opvattingen bestaat over de subsidiabiliteit of over de urgentie c.q. planning. Om deze reden vallen voorzieningen voor gehandicapten relatief vaak in deze categorie.

4. Incidentele subsidiëring ten laste van het Fonds voor de aanleg van fietspaden, recreatief deel.

In het kader van de Planningsprocedure Openluchtrecreatie en Landinrichting kunnen in de grondverwervings-, aanleg- en plankosten van dominant recreatieve fietspaden bijdragen van rijk (75%) en provincie (15%) worden verleend. Het rijk subsidieert echter niet, indien het fietspad is gelegen langs een planweg. De provincie subsidieert de aanleg van zowel recreatieve als utilitaire fietspaden die voorkomen op het provinciaal fietspadenplan.

Uit het voorgaande volgt, dat wanneer een bepaald fietspad geen dominant recreatieve functie heeft, geen rijksbijdrage wordt verleend, terwijl — indien het pad voorkomt op het provinciaal fietspadenplan — een provinciale bijdrage ten laste van het Fonds voor de aanleg van fietspaden wel mogelijk is. In een dergelijk geval kan de gebruikelijke bijdrage van 15% worden verhoogd tot 50%. Die bijdrage wordt dan geput uit zowel het utilitaire als het recreatieve deel van het fonds, al naar gelang de dominantie van een van de functies. Mede omdat de functie van fietspaden (recreatief of utilitair) pas in het kader van subsidieverzoeken wordt bekeken, is niet te voorspellen in hoeveel gevallen deze bijzondere wijze van subsidiëring aan de orde zal zijn en hoeveel geld ermee is gemoeid.